

Morgon- och eftermiddags- verksamheten i Svenskfinland

- En situationsrapport 2020

Monica Martens-Seppelin

Matias Österberg

SYDKUSTEN
SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.

Morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland 2020

Innehållsförteckning

Förord	2
1. Kartläggningens syfte	3
2. Genomförande och insamling av material	3
3. Morgon- och eftermiddagsverksamheten nationellt och i Svenskfinland	4
3.1. Antal och andel barn i verksamheten.....	4
3.2. Upprätthållare av eftisar i Svenskfinland	7
3.3. Morgon- och eftermiddagsverksamheten som en del av kommunens bildningsarbete	10
3.4. Deltagaravgifter	12
3.5. Eftisarnas verksamhetsspråk.....	15
4. Personalen på eftis	16
4.1. Könsfördelning och ålder.....	16
4.2. Anställningsvillkor och arbetsförhållande	17
4.3. Övriga arbeten i kombination med eftisledararbetet	21
5. Utbildning och behörighet.....	23
5.1. Utbildningsnivå	23
5.2. Behörighet	24
5.3. Fortbildning	26
6. Verksamheten i gruppen	28
6.1. Verksamhetsutrymmen	28
6.2. Personaldimensionering och gruppstorlek	29
6.3. Verksamhetens planering och innehåll	32
6.4. Eftisledarens yrkesroll och trivsel i arbetet	36
7. Information och kommunikation	40
8. Utvecklingsområden i verksamheten	42
8.1. Utvecklingsbehov enligt eftisledarna 2020	42
8.2. Utvecklingsbehov enligt kommunernas ansvarspersoner	43
9. Sammanfattning	46
9.1. Andel barn i verksamheten	46
9.2. Upprätthållare av verksamheten.....	47

9.3. Deltagaravgifter	47
9.4. Personalens behörighet och arbetsförhållanden	47
9.5. Utrymmen.....	48
9.6. Fostringsgemenskapen och samarbetet	49
9.7. Planering av verksamheten och verksamhetens innehåll	49
9.8. Eftis allt närmare skolan	50

Bilagor:

Bilaga 1. Kommuner som deltog i enkäten riktad till ansvarspersoner i kommunerna

Bilaga 2. Frågeformulär ledare

Bilaga 3. Frågeformulär ansvarspersoner i kommunerna

Bilaga 4. Andel svenskspråkiga elever i eftermiddagsverksamheten i åk 1-2 per region och kommun

Förord

Sydkustens landskapsförbund rf har sedan år 2000 arbetat aktivt med att utveckla och samordna morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland. Tyngdpunkten i utvecklingsarbetet har varit att förbättra verksamhetens kvalitet samt att förenhetliga och höja profilen för verksamheten. Som ett led i utvecklingsarbetet har Sydkusten genomfört egna kartläggningar och rapporter. Genom medlemskap i det nationella utvecklingsnätverket för morgon- och eftermiddagsverksamhet vid Utbildningsstyrelsen har vi också tagit del av och informerat om resultaten i de nationella uppföljningar som gjorts.

Eftisverksamheten är en viktig del av den finlandssvenska skolan. Eftis är liksom skolan en pedagogisk gruppverksamhet som ska vara rolig och stimulerande och ta tillvara barnens intressen och lust att lära sig. Barnen ska ha möjlighet att stärka olika kunskaper och kompetenser under hela dagen. Det är viktigt att ta tillvara de timmar som utöver lektionstid kan användas för att ge framför allt trygghet och vuxenkontakt men också stärka barnens vänskapsband och sociala kompetenser, stöda barnens kunskaper i modersmålet och ge barnen kulturtraditioner.

Denna rapport är en sammanställning av de centrala resultaten från en enkät och utredning som gjordes under vårvintern 2020. Vi vill rikta ett stort tack till de många eftisledares och ansvarspersoner som delat med sig av sin sakkunskap och visat vilja att utveckla eftisverksamheten. Ledningsgruppen för eftis- och klubbverksamheten tackas också för de kommentarer och riktlinjer som de gett i arbetet. Sociologen Nina Lindblom praktiserade på Sydkusten vårvintern 2020 och hjälpte till med att strukturera och analysera svaren och resultaten i kartläggningen. Kartläggningen kunde förverkligas tack vare understöd från Stiftelsen Brita Maria Renlunds Minne och Svenska kulturfonden.

Vi hoppas att rapporten ger en bild av hur verksamheten ser ut idag och ger verktyg för aktörer på både gräsrotsnivå och beslutsfattarnivå att fortsätta samarbeta och utveckla verksamheten för barnens bästa.

Monica Martens-Seppelin
Utvecklingschef, Sydkustens landskapsförbund

Matias Österberg
Utbildningsplanerare, Sydkustens landskapsförbund

Begrepp som används i denna rapport:

Eftis / flera eftisar

Ett verksamhetsställe för morgon- och eftermiddagsverksamhet i anslutning till en skola

Eftisverksamhet

Morgon- och eftermiddagsverksamhet

Eftisledare / ledare

Personal som arbetar inom morgon- och eftermiddagsverksamheten

Morris

Ett verksamhetsställe för morgonverksamhet, före skolan börjar

1. Kartläggningens syfte

Sydkustens landskapsförbund rf har tidigare gjort fyra större kartläggningar om personalen i morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland. (Finlandssvensk eftisverksamhet 2001, Kartläggning av eftisverksamheten i Svenskfinland 2004, Morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland 2011, Morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland – en situationsrapport 2016). Till vissa delar har vi kunnat jämföra denna kartläggning med de två senaste. År 2014-2015 genomförde Sydkusten också ett ESF-finansierat projekt EftisKompetens som lyfte fram olika modeller på hur verksamheten är arrangerad i olika kommuner och av olika organisationer i Svenskfinland. Sedan lagen om morgon- och eftermiddagsverksamheten togs i bruk år 2004 har det så gott som årligen gjorts omfattande utvärderingar och uppföljningar också på nationell nivå under ledning av Utbildningsstyrelsen. Den senaste gjordes år 2018. Det har dock varit svårt att utläsa resultat om den svenska verksamheten utgående från hela landets resultat. Svarsprocenten i de nationella uppföljningarna har dessutom varit låg bland de svenskspråkiga.

Denna kartläggning berör enbart den svenskspråkiga verksamheten i Finland (exklusive Åland). Avsikten och syftet med att kartlägga den nuvarande situationen är att få underlag för att utveckla och förbättra morgon- och eftermiddagsverksamheten och för att stärka yrket som ledare för morgon- och eftermiddagsverksamheten.

Allt fler barn och familjer i Finland behöver och deltar i eftermiddagsverksamhet. Vistelsen på eftis ska vara kvalitetsmässig god och erbjuda barnen trygghet samt mångsidig och stimulerande verksamhet. Eftis utgör en stor och viktig del av barnens tid efter skolan under de första skolåren. Verksamheten bidrar till det fostrande arbetet tillsammans med skolan och hemmet.

2. Genomförande och insamling av material

Kartläggningen gjordes i form av två olika elektroniska enkäter. I den ena enkäten kunde alla som jobbar på eftis delta. I den andra enkäten skulle förvaltningspersonalen som ansvarar för eftisverksamheten i de tvåspråkiga kommunerna delta. (Se bilaga 2 och 3). Informationen om kartläggningen och adressen till länken sändes ut till eftisar, ansvarspersoner, kommuner och aktörer den 22 januari 2020.

Genom att samla in svar från ansvarspersoner i de tvåspråkiga kommunerna har vi lyckats få in uppgifter som behövs för att få en heltäckande uppfattning om basfakta så som t.ex. antalet barn i verksamheten, upprätthållarbas och behörighetsgraden. Sammanlagt svarade **28** ansvarspersoner från 32 tvåspråkiga kommuner samt 1 person från eftisar/skolor på språköarna på den elektroniska enkäten. Dessutom insamlades uppgifter via e-post och telefonsamtal från en del svenskspråkiga skolor och eftisar på finskspråkiga orter. (En lista på kommuner som deltog finns i bilaga 1)

I den del av kartläggningen som riktade sig till ledarna deltog totalt **198** ledare. Detta utgör uppskattningsvis ca 38% av alla ledare som finns i de svenskspråkiga eftisarna. Dessa 198 ledare representerar sammanlagt **115 olika eftisar**, vilket betyder att ledare från 55% av alla 209 eftisar har deltagit. Flest svar kom från eftisarna i Åboland och övriga Finland. Svarsprocenten bland eftisarna i Östra Nyland representerar det minst heltäckande samplet från området, där 43% (10 av existerande 23) av alla eftisar deltagit i kartläggningen.

Region	Eftisar som medverkat	Eftisar totalt	Andel som medverkat
Huvudstadsregionen	24	50	48 %
Västra Nyland	14	29	48 %
Åboland	12	18	67 %
Österbotten	49	81	60 %
Östra Nyland	10	23	43 %
Övriga Finland	6	8	75 %
Alla eftisar	115	209	55 %

3. Morgon- och eftermiddagsverksamheten nationellt och i Svenskfinland

3.1. Antal och andel barn i verksamheten

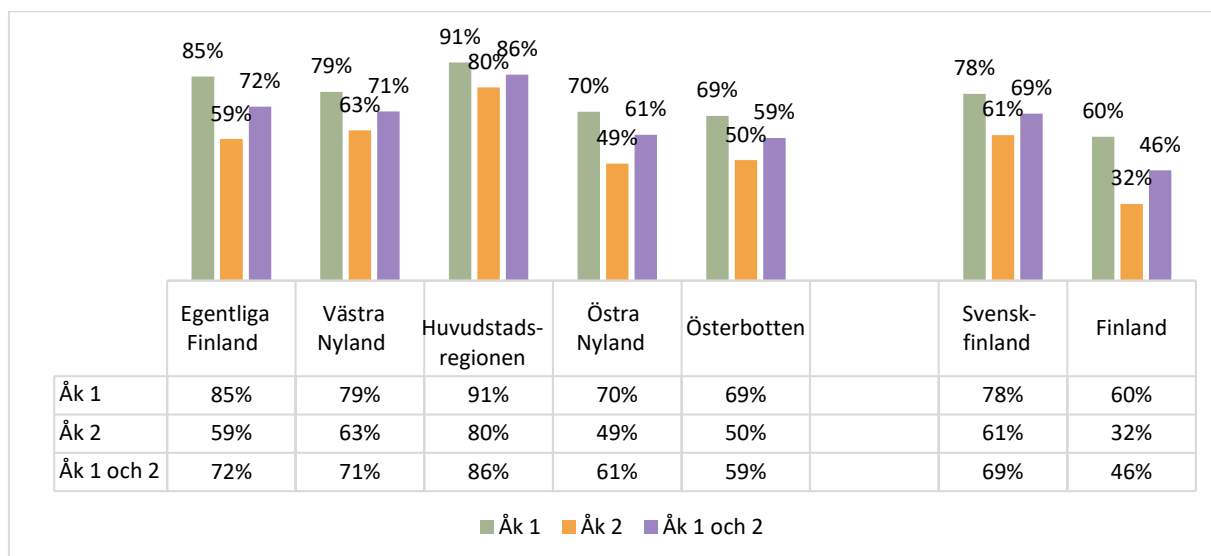
Genom denna lägesrapport har vi samlat in uppgifter från 29 kommuner. Vi har fått statistik från de flesta tvåspråkiga kommunerna, uppgifter saknas från Lapträsk, Kaskö och Kristinestad. År 2019 gick sammanlagt 4 616 barn i åk 1-2 i svenskspråkig eftermiddagsverksamhet i dessa kommuner. Detta är 69 % av alla elever i åk 1 och 2. Barn som deltar i specialundervisningen i åk 1-9 har också rätt till eftermiddagsverksamhet. Enligt de uppgifter kommunerna uppgett går 247 barn med särskilda behov i verksamheten (de här barnen går i olika klasser). Ungefär 160 äldre barn (åk 3 uppåt) går i eftis i dessa kommuner. I vissa kommuner och eftisar kan äldre barn tas med i verksamheten om det finns behov och utrymme. För dessa barn erhåller kommunen dock inga statsandelar.

Sammanlagt deltar enligt denna kartläggning 4 842 barn i eftermiddagsverksamheten. I de 29 kommuner som svarat går totalt 3 360 barn i åk 1 i svenskspråkig skola, av dessa barn går 2 616 barn i eftis. Andelen barn i eftis i åk 1 är i dessa kommuner 78 %. Av totalt 3 296 elever i åk 2 går 2 000 elever i eftis, vilket är 61 % av alla tvåor. Andelen barn som deltar i verksamheten på svenska är anmärkningsvärt större än i hela landet. Enligt uppgifter från Utbildningsstyrelsen deltar sammanlagt 36 503 barn (60 %) i åk 1 och 19 834 barn (32 %) i åk 2 i eftis i hela landet. (Utbildningsstyrelsen, statistik per 14.11.2019).¹

¹ <https://vos.oph.fi/rap/>

Bild 1: Andel svenskspråkiga elever i åk 1-2 som deltar i eftermiddagsverksamheten per region

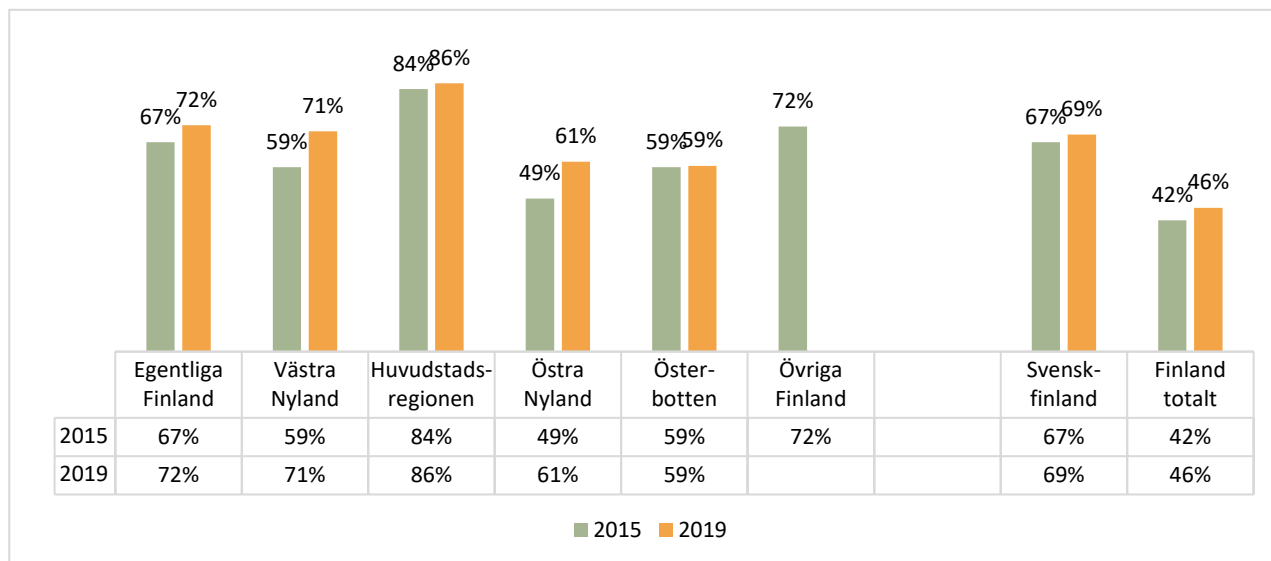
Andelen elever som deltar i verksamheten varierar i ganska hög grad såväl mellan kommunerna som mellan regionerna. I huvudstadsregionen går 91% av alla ettior i eftis, i östra Nyland och Österbotten är motsvarande siffra ungefär 70 %. Tidigare kartläggningar har visat att det är vanligare att barn i urbana miljöer går i eftis än barn på landsbygden. Det här gäller i stora drag fortfarande. I Helsingfors deltar så gott som alla ettior och i Åbo 94 % av ettorna. I Sjundeå deltar 30 %, i Larsmo 45 % och i Borgå 58 % av ettorna i eftis.

Orsaker som påverkar deltagandet kan vara avståndet till eftis, farlig väg, familjens sociala nätverk, arbetslöshet, föräldrar som arbetar hemma eller är hemma, m.fl. Men det kan konstateras att skillnaderna mellan regioner med högre deltagande och regioner med lägre deltagande blivit något mindre. En orsak till det här är att deltagandet i eftermiddagsverksamheten överlag har ökat i Svenskfinland. En tabell med siffror över alla svenskspråkiga barn i eftis per region och kommun (med de kommuner som deltagit i kartläggningen) finns i bilaga 4.

Så gott som alla svenskspråkiga barn som ansöker om en plats i eftermiddagsverksamheten får den också. Det här är en orsak till att en större andel svenskspråkiga än finska barn deltar i eftis. Det är enbart i Lovisa som alla barn som ansökte om eftisplats inte kunde antas hösten 2019 och där var det endast fem barn som inte fick plats. I Helsingfors fungerar den traditionella parkverksamheten som en form av fungerande och populär eftermiddagsverksamhet men parkverksamheten lyder inte under lagen om morgon- och eftermiddagsverksamhet.

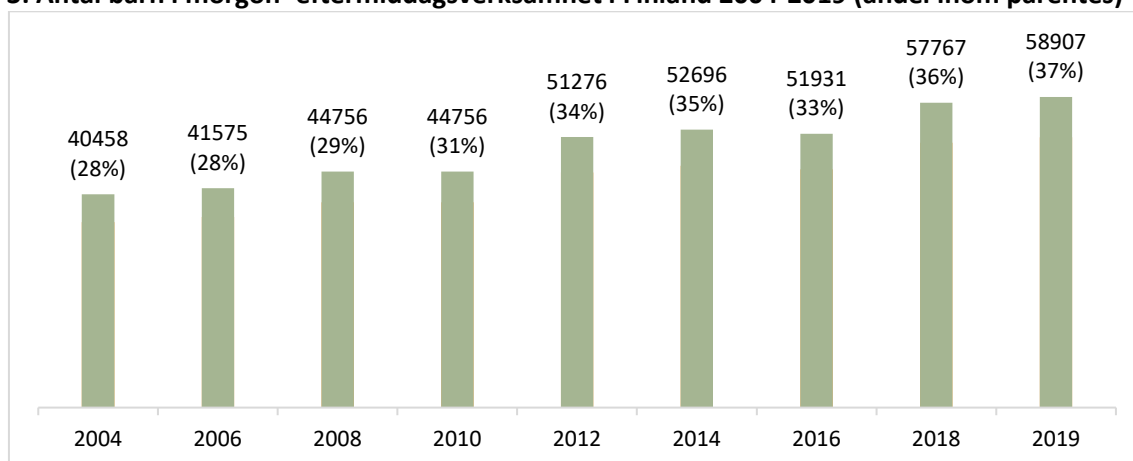
Bild 2: Deltagande i eftis år 2015 och 2019, åk 1-2

Deltagandet i eftermiddagsverksamheten har i Svenskfinland ökat med två procentenheter mellan 2015 och 2019. I både västra och östra Nyland märks en större uppgång i deltagande, båda regioner har en uppgång på 12 procentenheter. I övriga Finland kunde vi år 2019 inte samla in uppgifter i samma omfattning som 2015 och kan därför inte presentera en jämförelse.

I Finland som helhet har deltagandet i eftis i åk 1 och åk 2 ökat. År 2019 deltog 58 907 barn i eftermiddagsverksamheten i Finland. Mätt i andelen barn som berättigade att delta i eftis var deltagandet på 37 %, här ingår åk1, åk2 och högre klasser med barn som har lagstadgad rätt att delta i verksamheten. 60 % av ettorna och 32 % av tvåorna deltog 2019 i eftermiddagsverksamheten i Finland. Av alla första och andraklassisterna var det 46 % som deltog i eftis.

Bild 3: Antal barn i morgon- eftermiddagsverksamhet i Finland 2004-2019 (andel inom parentes)

Antalet barn som deltar i den lagstadgade verksamheten har stadigt ökat både i antal och andel. Omfattningen i Finland är ändå relativt liten i jämförelse t.ex. med övriga nordiska länder där ca 80% av alla barn i åk 1-2 deltar i verksamheten. År 2019 var 83% av alla 6-9 åringar i Sverige inskrivna i fritidshem.²

² Elever och personal i fritidshemmet läsåret 2019/20, www.skolverket.se

3.2. Upprätthållare av eftisar i Svenskfinland

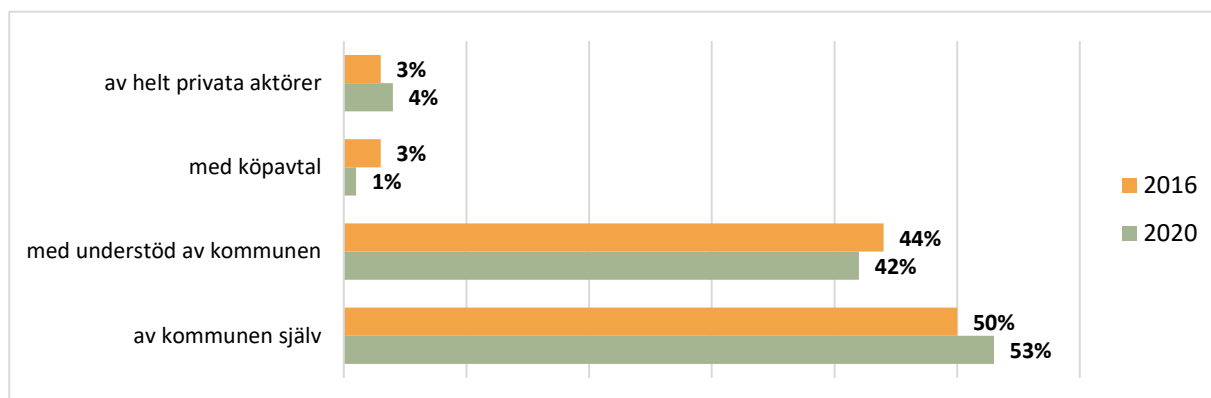
Antalet eftisar för svenskspråkiga barn har på fem år minskat från 238 till 209. Skillnaden beror främst på att de skolor där eftisar verkat också har upphört. Antalet skolor för årskurserna 1-6 har också minskat i samma proportion. I början av år 2020 fanns det 191 svenskspråkiga skolor med barn i åk 1-2 i Finland. 292 av 295 kommuner ordnar lagstadgad verksamhet och erhåller statsandelar för verksamheten. År 2004 ordnade 90% av kommunerna eftisverksamhet, år 2019 var andelen 98%. Samtliga tvåspråkiga kommuner ordnar lagstadgad eftisverksamhet.

Av kommunerna i hela Finland arrangerar 65% eftermiddagsverksamhet i egen regi, 6% köper tjänsterna och 29 % av kommunerna betalar understöd till serviceproducenten. (Utbildningsstyrelsen 2015) Kommunerna kan enligt lagen anordna eftisverksamheten själv eller tillsammans med andra kommuner, köpa tjänsten av en annan offentlig eller privat serviceproducent eller betala understöd åt serviceproducenten. Kommunen kan också ordna verksamheten på alla sätt samtidigt. Kommunen är alltid ansvarig för att all verksamhet, både den egna och den som ordnas av andra, ordnas på ett kvalitativt sätt enligt lagen och grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten.

Samtliga svensk- och tvåspråkiga kommuner arrangerar morgon- och eftermiddagsverksamhet och erhåller statsandelar för detta. Det är i Svenskfinland vanligt att verksamheten arrangeras på olika sätt också inom en kommun, beroende på de lokala behov och lösningar som finns på orten och i varje enskild skola. Eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland har av tradition arrangerats av tredje sektorn där främst Folkhälsan och församlingen har varit de största enskilda aktörerna.

Enligt de uppgifter som kommunerna gett i denna utredning bedrivs 53% av eftisarna av kommunerna själva och 42% upprätthålls av andra och får understöd av kommunerna. Endast en bråkdel, 1%, bedrivs med hjälp av köpavtal och 3% av eftisarna fungerar helt privat och får inte bidrag av eller har köpavtal med kommunen. I en jämförelse med uppgifterna från 2016 har andelen eftisar som bedrivs av kommunen själv ökat med 3 procent medan andelen understöd och köpavtal minskat. När vi ser på upprätthållarbasen på samtliga svenskspråkiga eftisar i Finland är andelen kommunala och privata eftisar nästan exakt 50%. Skillnaden beror på att vi inte fått in svar från riktigt alla kommuner och att det flesta eftisarna på språköarna är privata. (se bild 3 nedan)

Bild 4: Upprätthållar- och finansieringsbas för eftisarna i Svenskfinland i de kommuner som deltagit i kartläggningen

I tabellen nedan anges fördelningen av eftisarnas antal samt andelen kommunala eftisar per region. I huvudstadsregionen är vanligast med eftisverksamhet som upprätthålls av tredje sektorn då 82% av eftisarna är privata. I Österbotten är det däremot främst kommunerna själva som upprätthåller eftisverksamheten då 65% av eftisarna är kommunala.

Bild 5: Antal eftisar i Svenskfinland 2020

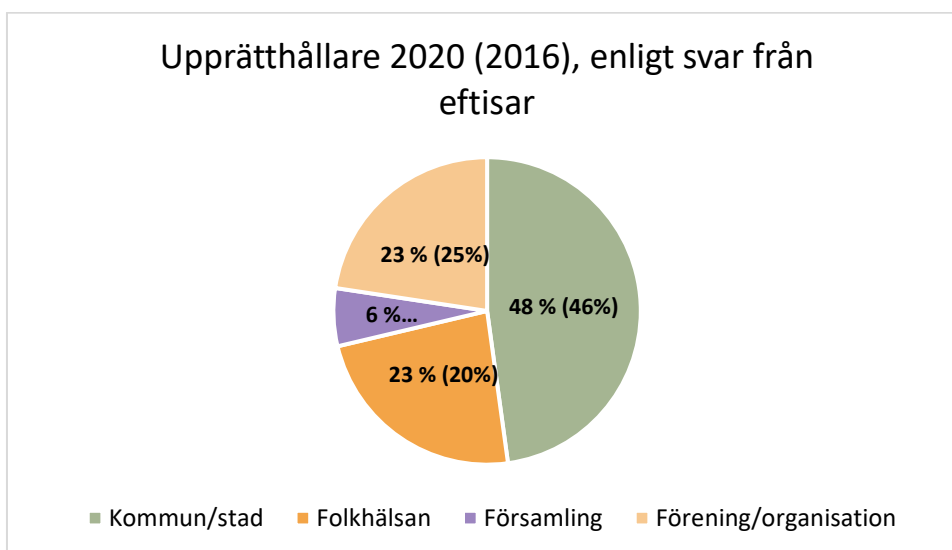
Region	antal eftisar	andel av alla	antal privata*	andel privata	antal kommunala	andel kommunala
Huvudstadsregionen	50	24 %	41	82 %	9	18 %
Västra Nyland	29	14 %	12	41 %	17	59 %
Åboland	18	9 %	8	44 %	10	56 %
Österbotten	81	39 %	28	35 %	53	65 %
Östra Nyland	23	11 %	9	39 %	14	61 %
Övriga Finland	8	4 %	6	75 %	2	25 %
Sammanlagt	209	100 %	104	50 %	105	50 %

* Privata betyder alla andra serviceproducenter än kommunen (folkhälsan, församlingar, föreningar, firmor, mm)

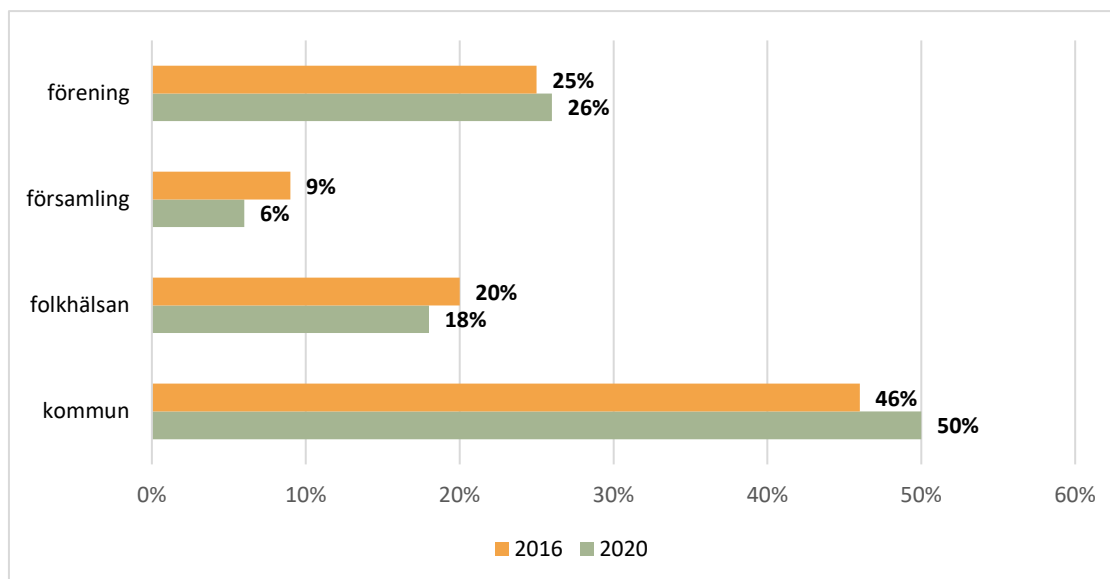
Källa: Databasen Svenskskola.fi samt svar från kommunernas ansvarspersoner 2020

Av de 115 eftisar som deltagit i kartläggningen, upprätthålls 48% av eftisarna av en kommun, 23% av Folkhälsan, 6% av församlingar och 23% av föreningar eller andra organisationer. Jämfört med kartläggningen år 2016 har andelen kommunala eftisar ökat, medan andelen eftisar i församlingens och föreningarnas regi har sjunkit från 9% till 6% respektive 25% till 23%. En ökning har skett i andelen Folkhälsans eftisar (från 20% till 23%).

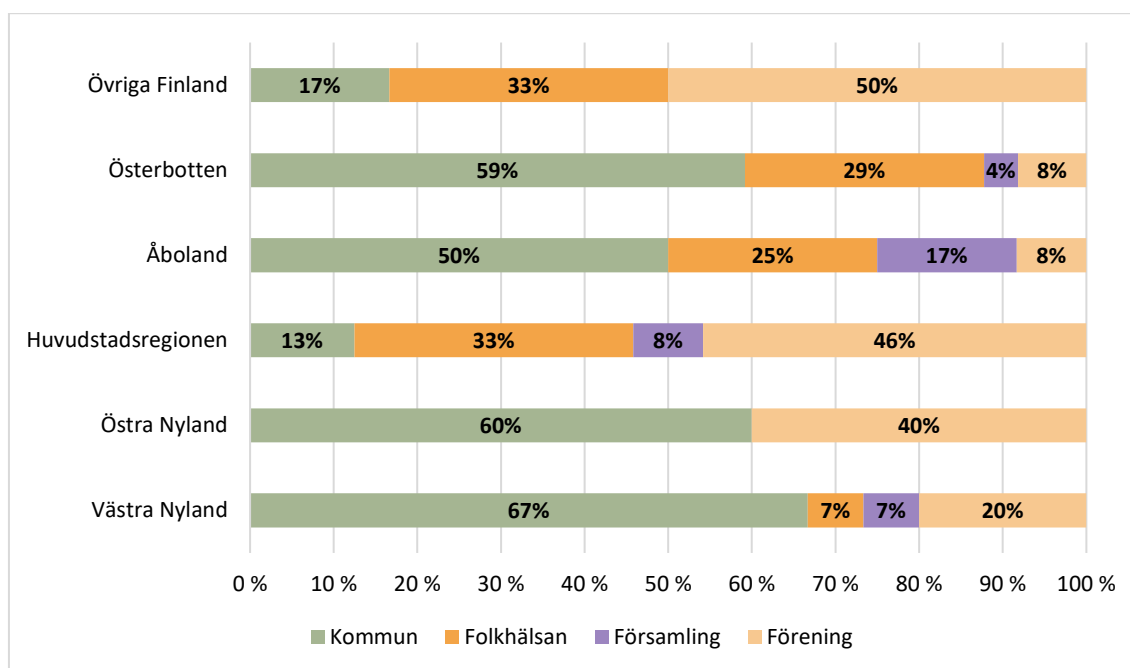
Bild 6: Eftisarnas upprätthållare i Svenskfinland 2016 och 2020, enligt de eftisar som deltog i kartläggningen (Inom parentes, resultat från kartläggningen 2016)

Bild 7: Eftisarnas upprätthållare i Svenskfinland 2016 och 2020, samtliga eftisar

Bild 8: Eftisarnas upprätthållare per region, enligt de eftisar som deltagit i kartläggningen

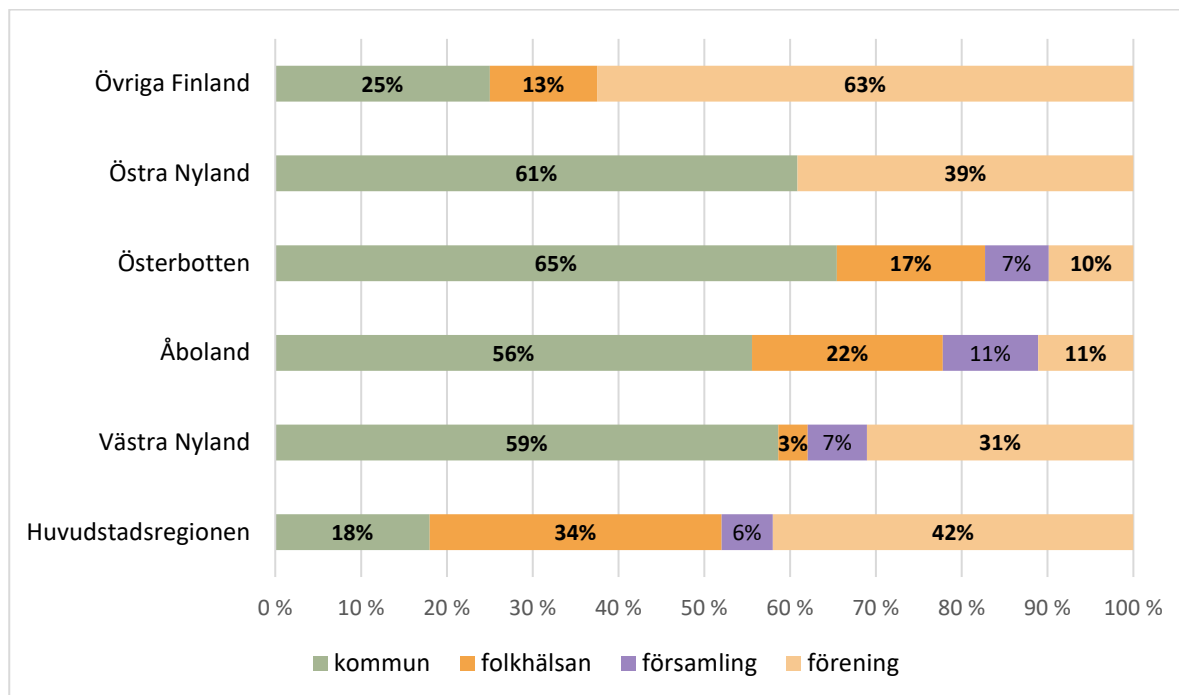

Vid en jämförelse av upprätthållare per region för de eftisar som deltog i kartläggningen kan konstateras att kommunen upprätthåller de flesta eftisarna i Västra Nyland och Österbotten, medan Folkhälsan är stark i huvudstadsregionen och på språköarna. I alla tvåspråkiga regioner förekommer dock alla former av upprätthållare, men andelarna varierar stort.

Då man jämför vid senaste kartläggning kan konstateras att andelen kommunala eftisar har ökat i alla andra regioner förutom i Österbotten och huvudstadsregionen. De kommunala eftisarnas andel var år 2016 34% i huvudstadsregionen, 53% i Västra Nyland, 33% i Östra Nyland, 33% i Åboland och 60% i Österbotten. Dessa siffror baserar sig dock på de eftisar som deltog i kartläggningarna inte samtliga eftisar.

I grafen nedan finns de faktiska uppgifterna på upprätthållarbas för alla eftisar i Svenskfinland. Den visar att andelen kommunala eftisar är ca 60% eller över i alla regioner förutom huvudstadsregionen och övriga Finland.

Bild 9: Eftisarnas upprätthållare samtliga eftisar i Svenskfinland

Källa: Databasen Svenskskola.fi samt svar av kommunernas ansvarspersoner 2020

3.3. Morgon- och eftermiddagsverksamheten som en del av kommunens bildningsarbete

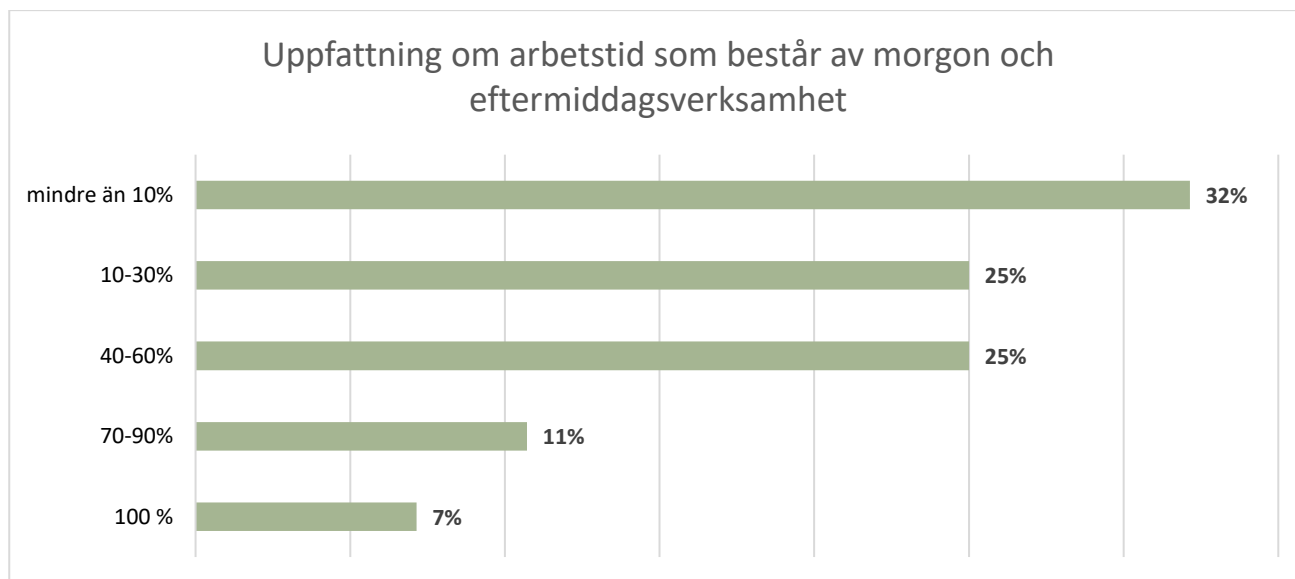
Kommunen kan själv bestämma till vilket förvaltningsområde morgon- och eftermiddagsverksamheten hör. I de flesta kommuner i Finland ingår verksamheten som en del av utbildningsförvaltningen tillsammans med småbarnspedagogiken och skolan. I alla tvåspråkiga kommuner lyder verksamheten under bildningssektorn. I hälften av kommunerna administreras verksamheten i samband med småbarnspedagogiken som också lyder under bildningssektorn.

De personer som koordinerar och ansvarar för verksamheten har också olika titlar och arbetsuppgifter. Oftast utgör eftermiddagsverksamheten endast en bråkdel av arbetet. 79% av de ansvarspersoner i kommunerna som svarade på enkäten upplever att den tid de arbetar med frågor i anslutning till eftermiddagsverksamheten räcker till medan en femtedel (21%) upplever att tiden inte är tillräcklig. I motiveringarna säger många att tiden räcker enbart för det nödvändigaste som måste skötas, men inte i tillräckligt hög grad till utveckling och planering. Också mera tid för stöd och handledning av personalen och samarbete med skolan efterlyses. De som upplever att tiden räcker motiverar det med bra personal, fungerande samarbete och inarbetade och flexibla arbetsrutiner.

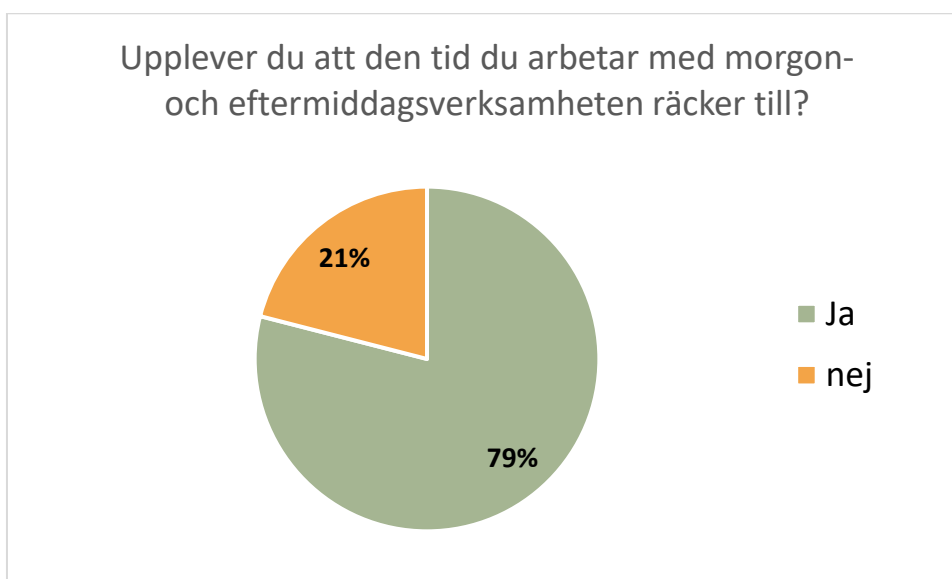
Endast i ett par kommuner (Åbo och Raseborg) arbetar en person på heltid med koordinering av morgon- och eftermiddagsverksamheten och klubbverksamheten. Även i Borgå, Larsmo och Vasa arbetar en person

till största delen (70-90% av arbetstiden) med frågor i anslutning till morgon- och eftermiddagsverksamheten. Koordineringsarbetet sker i alla dessa kommuner på båda språken, finska och svenska, och innehåller allt från förmansuppgifter till beredning för nämnd till praktiskt kansliarbete. I de övriga kommunerna sköter de som har eftermiddagsverksamheten på sitt bord också andra uppgifter. I många fall är det bildningschefen eller chefen för småbarnspedagogik som också sköter eftisfrågor. I de österbottniska kommunerna är det vanligt att eftis ligger under småbarnspedagogiken. I några mindre kommuner och på språköarna där det finns bara ett eller ett fåtal eftisar, är det ofta rektorn eller ansvariga ledaren som har det administrativa ansvaret.

Bild 10. Andel av kommunernas ansvarspersoners arbetstid som består av uppgifter i anslutning till morgon- och eftermiddagsverksamheten

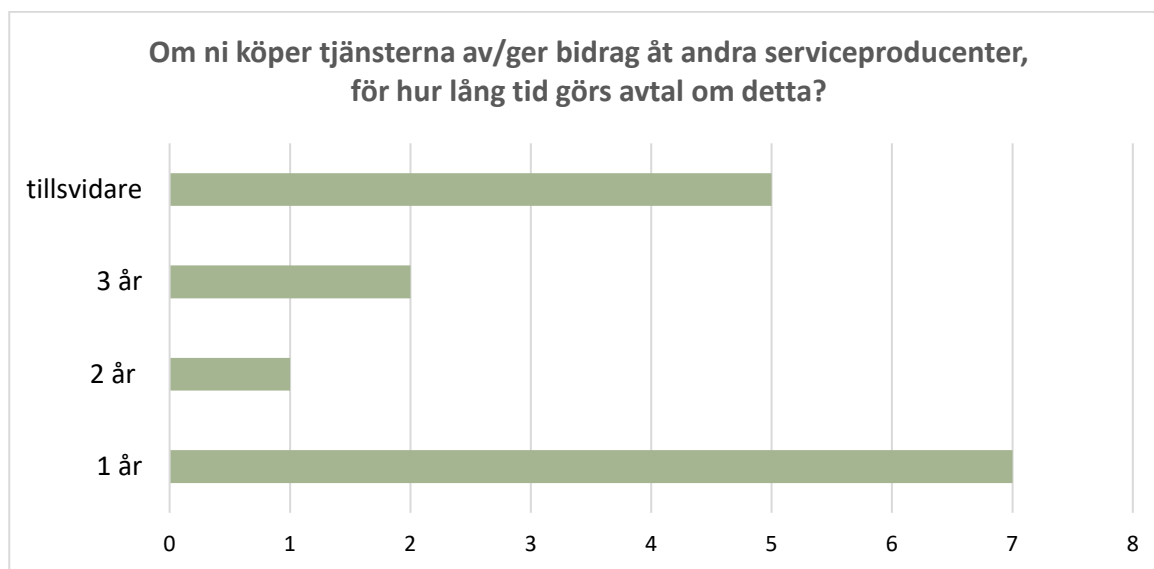

Bild 11: Upplevelse av hur arbetstiden i anslutning till frågor som berör morgon- och eftermiddagsverksamheten räcker till bland ansvarspersoner i kommuner

Vi frågade kommunerna för hur lång tid ett avtal görs mellan kommunen och serviceproducenterna. Fem kommuner gör avtal tillsvidare med de serviceproducenter som ordnar eftermiddagsverksamhet i kommunen. Dessa har oftast en uppsägningstid på 6 månader. Sju kommuner gör avtal för ett år åt gången, en kommun gör för två år åt gången och två kommuner gör treåriga avtal. Många kommuner gör alltså kortvariga avtal på 1-2 år med serviceproducenterna. Detta kan sannolikt också påverka att dessa inte kan eller vågar anställa sin personal för mer än ett år åt gången. (se kapitel 4.2. sid 13)

Bild 12: Längd på avtal mellan kommuner och serviceproducenter

3.4. Deltagaravgifter

Kommunen beslutar om morgon- och eftermiddagsverksamhetens månadsavgift. Enligt lagen får avgiften vara högst 120 euro för 570 timmar (ca 3h/dag) och högst 160 euro för 760 timmar (ca 4h/dag).³ Avgifterna ska efterskänkas eller nedsättas, om det finns skäl med beaktande av vårdnadshavarens underhållsskyldighet eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter. Verksamheten för i medeltal tre eller för fyra timmar per dag är alltså fastställt i lag medan kommunen själv kan fastställa avgiften för den tid som går över detta. De flesta eftisar är öppna till kl. 17 vilket betyder att verksamheten pågår ca fem timmar per dag. Lagförändringen som trädde i kraft 1.8.2016 gjorde det möjligt för kommunerna att höja avgifterna för eftermiddagsverksamheten till de nämnda summorna (120 euro/160 euro).

I tabellen nedan har vi sammanställt den högsta avgiften för kommunen, vilken oftast är avgiften för fem timmars verksamhet. Avgifterna är dock inte helt jämförbara eftersom alla kommuner har olika förfaringssätt. Ibland ingår t.ex. avgift för morgonverksamhet i den högsta avgiften, ibland ingår den inte. Kommunernas högsta avgifter varierar från 75 € i Lovisa till 180 € i Sjundeå. Så gott som alla kommuner följer principen att all morgon- och eftermiddagsverksamhet i kommunen tillämpar samma avgift oberoende vem som ordnar verksamheten. I jämförelse mellan kommunerna är skillnaderna mellan avgifterna större nu än de var före 2016.

³ 8 kap. 48 f § i lag om grundläggande utbildning

Bild 13: Avgifter för morgon- och eftermiddagsverksamheten i 28 tvåspråkiga kommuner 2019-2020

Kommun	Högsta avgift (euro)
Borgå	135
Esbo stad	140
Grankulla stad	120
Hangö	93,50
Helsingfors	120
Ingå	140
Jakobstad	130
Karleby	80
Kimitoöns kommun	80
Korsholms kommun	100
Korsnäs kommun	160
Kotka	120
Kronoby kommun	85
Kyrkslätt	155
Larsmo	130
Lohja	140
Lovisa	75
Malax kommun	120
Nykarleby stad	110
Närpes	140
Pargas stad	100
Pedersöre kommun	120
Raseborg stad	120
Sibbo	120
Sjundeå	180
Vasa	100
Vanda	130
Åbo	110

Kommunernas principer för att fastställa avgiften varierar. I huvudsak används två avgifter, en högre och en lägre. För att fastställa vilken avgift som gäller räknas antalet timmar/dag, dagar/vecka eller dagar/månad som eleven deltar i verksamheten. Principen för att fastställa avgift kan alltså delas in enligt: 1) avgiften fastställs efter antalet timmar per dag som eleven deltar i eftisverksamheten (vanligen för alternativen max 3 h/dag och mer än 3 h/dag, men också indelningen 3 h, 4 h eller 5 h per dag förekommer); 2) avgiften fastställs efter antal dagar per vecka eller månad (vanligast är alternativen 1-10 dagar och över 10 dagar/månad, men också alternativen 3, 4 eller 5 dagar/vecka förekommer). Dessutom använder vissa kommuner en slags hybrid eller kombination av dessa två sätt, där avgiften baseras på både deltagande enligt timmar/dag och dagar/månad. Några kommuner använder en fast avgift oberoende av tiden barnet spenderar i eftermiddagsverksamheten.

Principer för att fastställa avgiften:

1. **Timmar/dag:** lägre avgift max 3 h/dag, högre avgift för mer än 3 h per dag (också andra indelningar förekommer)
2. **Dagar/månad** (eller **dagar/vecka**): lägre avgift 1-10 dagar/månad (eller 3 till 4 dagar/vecka), högre avgift mer än 10 dagar/månad (eller 5 dagar/vecka)

3. **Hybrid:** avgifterna bestäms både enligt typ 1 och 2
4. **Fast avgift:** avgiften är samma för alla oberoende av frekvensen av deltagandet

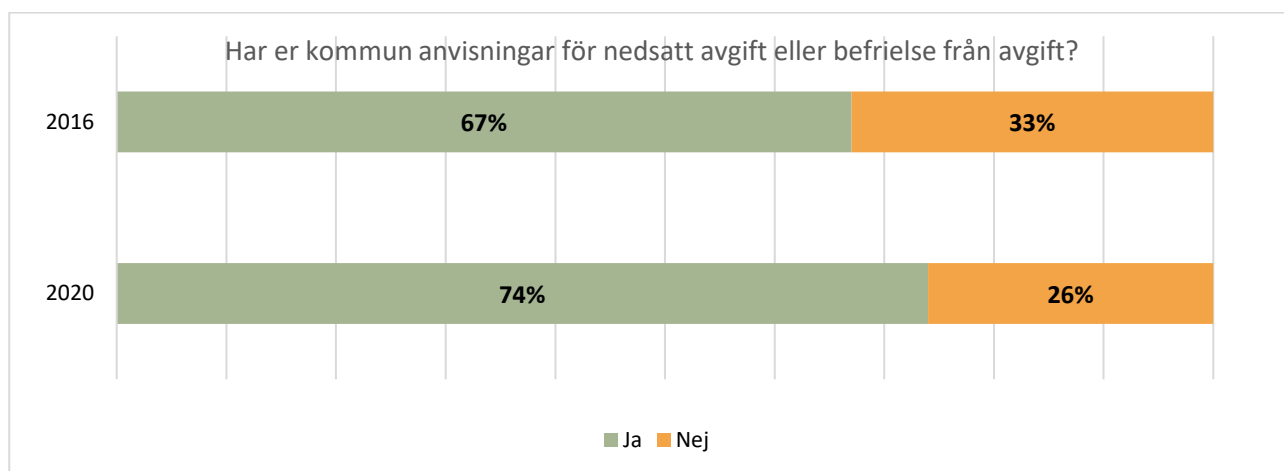
Bland de tillfrågade kommunerna svarade 27 kommuner på frågan om avgifter. Drygt hälften av kommunerna (15) använder avgiftstypen timmar/dag, 4 använder dagar/månad eller dagar/vecka, 5 använder en kombination av timmar/dag och dagar/månad och 3 kommuner har en s.k. fast avgift.

Nedsättning eller efterskänkning av avgifterna

I den förnyade lagen som trädde i kraft 1.8.2016 står att avgifterna ska efterskänkas eller nedsättas, om det finns skäl med beaktande av vårdnadshavarens underhållsskyldighet eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter. Före 2016 löd formuleringen att avgiften *kan* efterskänkas eller nedsättas. Kommunerna är skyldiga att informerat familjerna om möjligheten till detta.

I enkäten frågades om kommunen har anvisningar för familjerna om möjlighet till nedsatt avgift eller befrielse från avgift. Tre fjärdedelar (74%) av kommunerna har anvisningar medan en fjärdedel (26%) inte har anvisningar för detta. Detta är något bättre än för fyra år sedan då ca en tredjedel av kommunerna inte hade anvisningar. Förbättringen är ändå liten med tanke på att lagen blev striktare år 2016. I en kommun hänvisar man till att avgifterna redan nu är så låga att det inte behövs efterskänkningar. De flesta kommuner informerar om möjligheten i samband med ansökan om plats och informationen finns på kommunens webbsidor. Enligt Utbildningsstyrelsens senaste uppföljning beviljar 79% av kommunerna i hela landet avgiftslättnader och/eller befrielse från avgift. Alla kommuner som beviljar avgiftslättnader eller befrielse från avgift har dock inte anvisningar för förfarandet. Detta betyder att familjerna på eget initiativ ska ta reda på om det finns möjlighet till avgiftslättnader.

Bild 14: Andel kommuner som har anvisningar om möjlighet till nedsatt avgift för familjerna

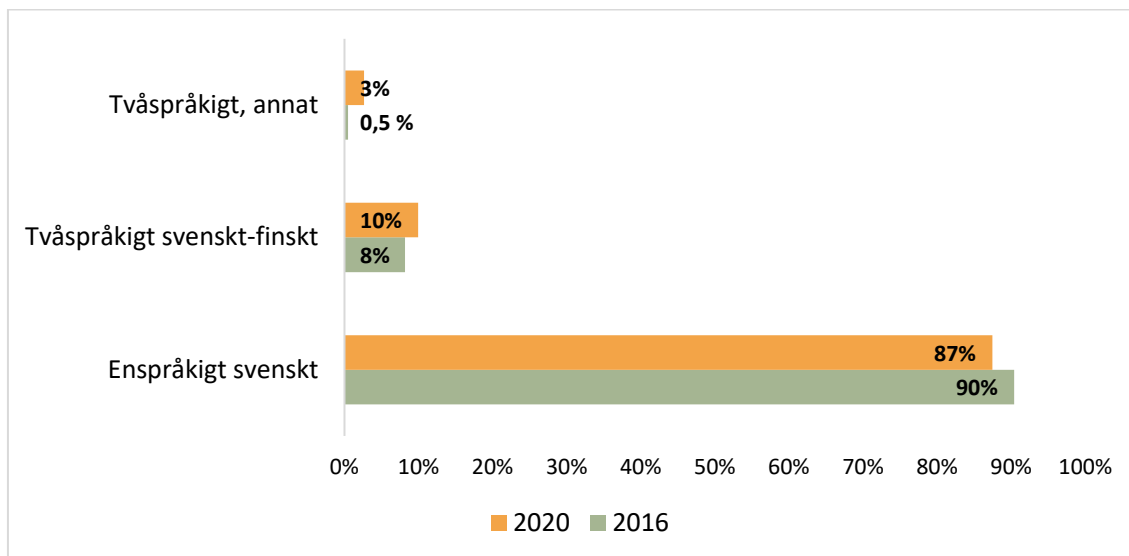

De vanligaste orsakerna till beviljande av avgiftslättnader eller befrielse från avgift är ekonomiska orsaker, att familjen är kund hos barnskyddet, syskonrabatt samt liten användning av verksamheten. Hos de flesta kommuner följer grunderna för avgiftslättnader samma grunder som inom småbarnspedagogiken. Socialväsendet ger utlåtande om sociala grunder. Besluten fattas på olika sätt i kommunerna. Beslut om lättnad av eller befrielse från avgiften kan tas av direktörerna eller cheferna för småbarnspedagogiken, bildningsväsendet eller skolväsendet, skolans rektor, en nämnd eller koordinatör.

(Källa: Utbildningsstyrelsens uppföljning av morgon- och eftermiddagsverksamheten 2014)

3.5. Eftisarnas verksamhetspråk

Bild 15: Eftisarnas verksamhetspråk 2016 och 2020

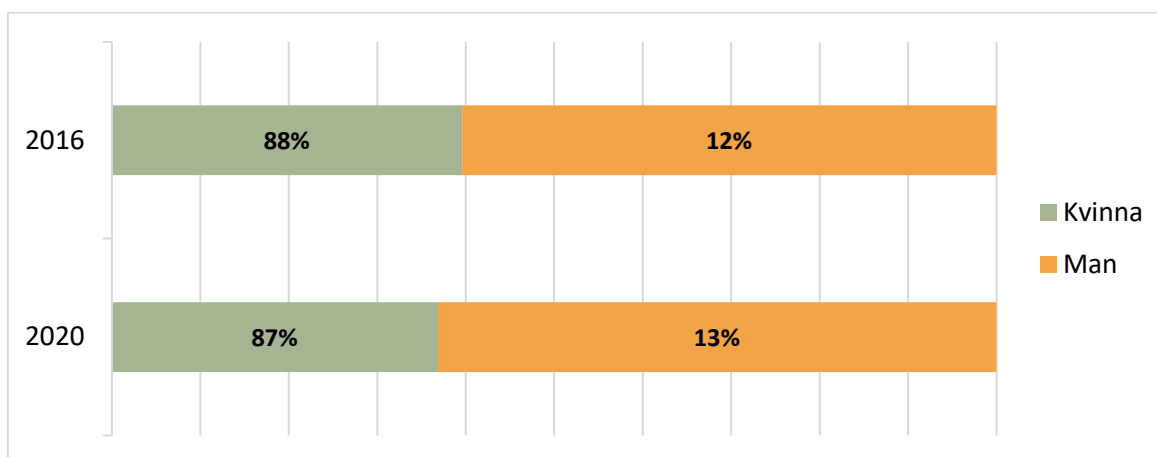
Av de som svarade på enkäten jobbar de flesta på enspråkigt svenska eftisar (87%). Eftisspråket följer i regel språket i den skola som barnen går i. Jämfört med år 2016 har andelen enspråkigt svenska eftisar minskat en aning. 13 procent av eftisarna är tvåspråkiga med finska och svenska som verksamhetspråk. I en del kommuner har man gått in för tvåspråkiga eftisar där barn från både finskspråkiga och svenskspråkiga skolor deltar i verksamheten. De kommuner där det finns tvåspråkiga eftisar är oftast starkt svenskspråkiga kommuner eller eftisar i glesbygden eller på språköar där det setts som en klar fördel eller t.o.m. enda möjligheten att slå ihop språkgrupperna då få barn deltar. Ett flertal tvåspråkiga eftisar finns i Borgå, Hangö, Kimitoön och Raseborg. Ett eftis (i Nykarleby) är ett tvåspråkigt svenskt-ukrainskt eftis. I många eftisar, speciellt i Österbotten, förekommer flera språk inom barngruppen men verksamhetspråket är svenska.

4. Personalen på eftis

4.1. Könsfördelning och ålder

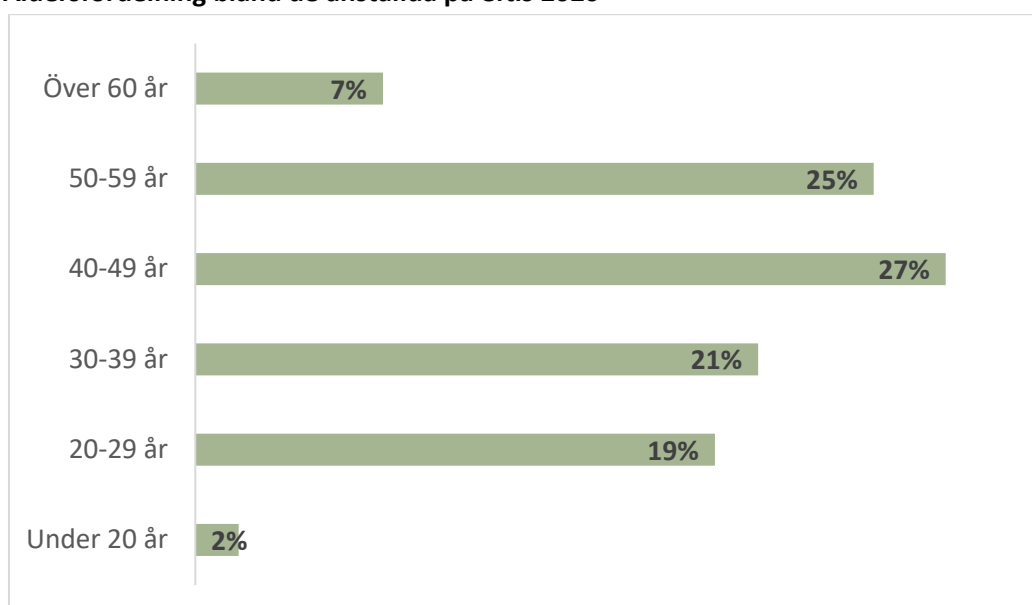
Av de personer som deltog i kartläggningen och jobbar inom morgon- och eftermiddagsverksamheten är 87% (166) kvinnor och 13% (24) män. Sedan kartläggningen 2016 har ingen märkbar skillnad skett. I en kartläggning som gjordes 2004 var andelen män enbart 4%, så på dryga 15 år har andelen män ökat märkbart vilket är positivt men könsfördelningen är dock ännu mycket ojämn.

Bild 16: Könsfördelning bland de anställda på eftis

De flesta eftisledare tillhör åldersgruppen 40-49 åringar, hela 27% är i den åldern. Om man jämför åldersfördelningen i tidigare kartläggningar visar det att åldersgruppen 20-29 år har sjunkit från 25% år 2011 till 19% år 2020 och att åldersgruppen 30-39 år i sin tur ökat lite. Resultatet tyder på att de unga anställda har blivit äldre och också stannat kvar i jobbet. Detta har vi dock inte kunnat kontrollera eftersom enkäten besvarades anonymt och vi inte vet om det är samma personer som svarat.

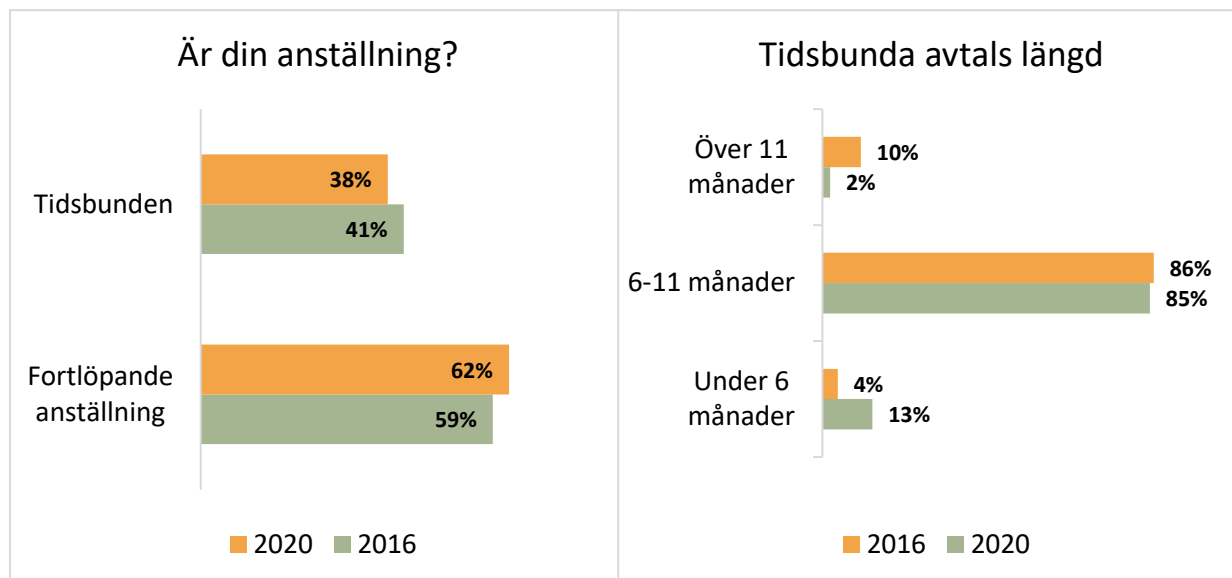
Bild 17: Åldersfördelning bland de anställda på eftis 2020

4.2. Anställningsvillkor och arbetsförhållande

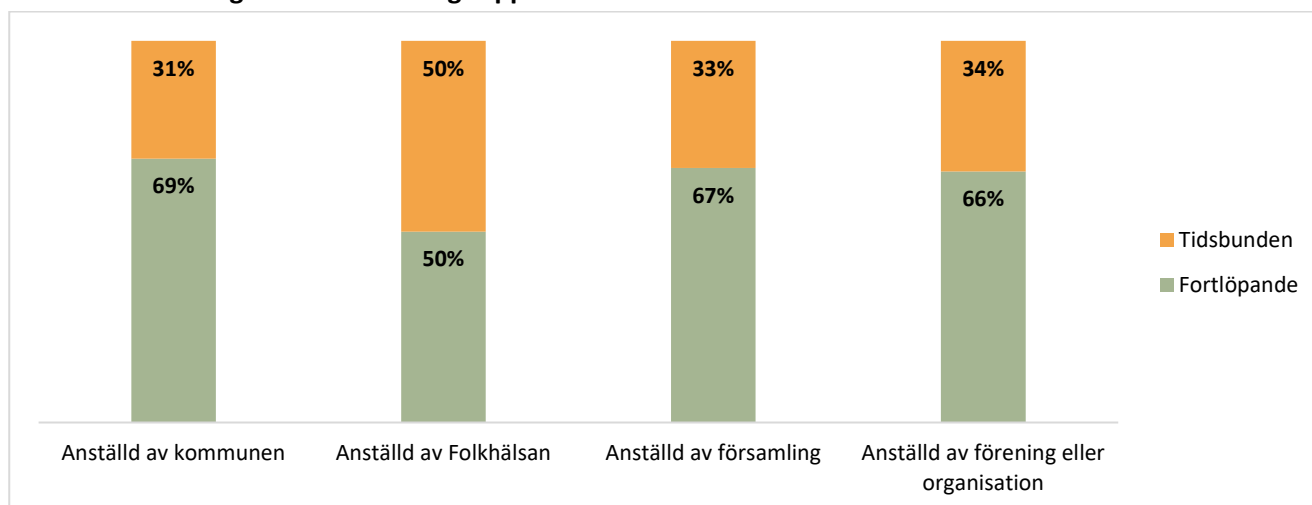
Ledare inom morgon-och eftermiddagsverksamheten har ofta både kortvariga arbetsförhållanden och arbetsavtal som innebär permitteringar och ledigheter utan lön. 62% av de ledare som deltog i kartläggningen har fortlöpande anställning och 38% har tidsbunden anställning. Andelen ledare som har en fortlöpande anställning har ökat en aning från 2016 då andelen var 59%.

Bild 18. Typ av anställning och avtalets längd

Bland de som har tidsbundna avtal är de flesta (85%) anställda för 6-11 månader, oftast med en anställning för ett läsår åt gången. Många uppger att de skriver ett nytt avtal varje år. Det fanns även personer med kortare arbetsavtal, 13% av de som svarade har ett anställningsförhållande som är under 6 månader och 2% uppger att de har en tidsbunden anställning som räcker över 11 månader. Andelen korta avtal på under 6 månader har ökat med över 10% vilket är oroväckande. De korta avtalen förekommer främst bland eftisledare i huvudstadsregionen eller andra stora städer där det överlag är svårare att hitta personal.

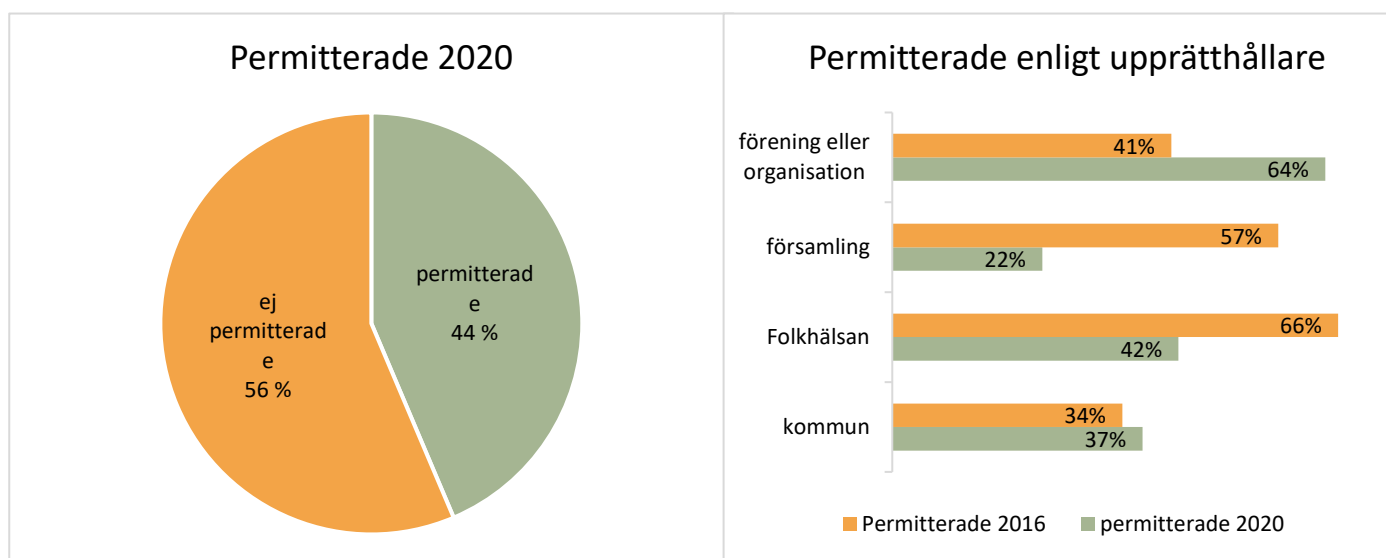
Bild 19: Anställningsförhållande enligt upprätthållare

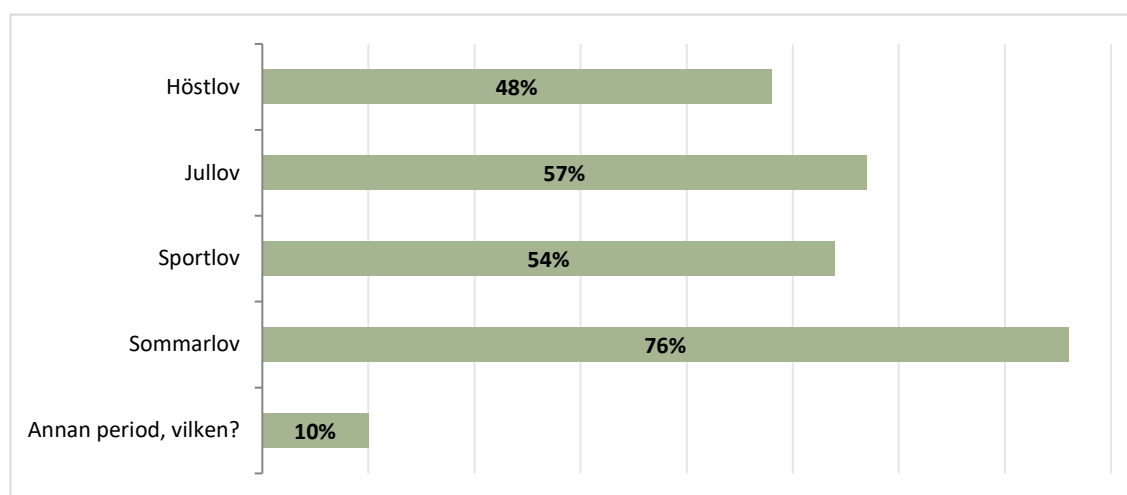
Vid en jämförelse mellan uppätthållarna av verksamheten framkommer vissa skillnader i andelen fortlöpande och tidsbundna avtal. Knappa 70% av eftisledarna som är anställda av kommuner, föreningar och församlingar har fortlöpande arbetsavtal medan Folkhälsans anställda har lika stor andel fortlöpande som tidsbundna avtal.

Andelen eftisledare som uppger att de är permitterade under läsåret har hållits på samma nivå som tidigare med en liten andel färre permitterade än tidigare. Av alla som svarade är 44% permitterade under läsåret 2019-2020 jämfört med 46% år 2016. De flesta är permitterade under sommarlovet men många också under andra lov, så som jul-, höst- och sportlov.

Bild 20: Andel permitterade eftisledare totalt 2020, samt enligt uppätthållare 2016 och 2020

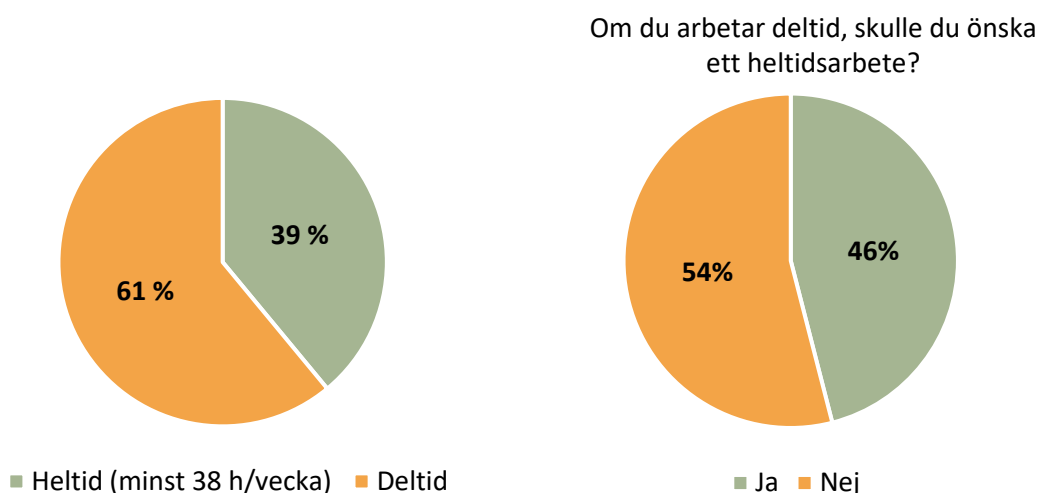
Bild 21: Tidsperioder för permitteringar

Jämför man andelen permitteringar mellan arbetsgivarna är skillnaderna stora. Här har det också skett den största förändringen om man jämför med tidigare kartläggningar. De som är anställda av församlingen är minst permitterade under läsåret (22%). Förändringen från hela 67% från år 2016 är anmärkningsvärd. Här var det dock så få som svarade så man måste räkna med felmarginalerna. Kommunalt anställda eftisledare ligger på ungefär samma nivå som tidigare, 37% av dem är permitterade medan 42% av Folkhälsans eftisledare är permitterade nu jämfört med 66% år 2016. 64% av ledarna anställda av föreningar var permitterade under läsåret 2019-2020 vilket är en stor ökning jämfört med för fyra år sedan. En del av ledarna har tidsbundna anställningar, vilket innebär att många är arbetslösa på sommaren och får ett nytt avtal på hösten. En del av ledarna har fortlöpande avtal, men lediga perioder ingår i arbetsavtalen.

Bild 22. Arbetets art, deltid eller heltidsarbete

Bild 23. Deltid som önskar heltidsarbete

De flesta av eftisledarna arbetar deltid (61%), vilket är lite färre än 2016 då 65% av eftisledarna arbetade deltid. De som arbetar heltid är oftast ansvariga ledare som sköter planering och administrativa ärenden. De som jobbar heltid kan också ha en del undervisning eller jobba som skolgångsbiträden i skolan eller också jobba på morris före skolan börjar. De som jobbar deltid jobbar oftast 20-25 h/vecka, d.v.s. den tid eftis är öppet på eftermiddagarna.

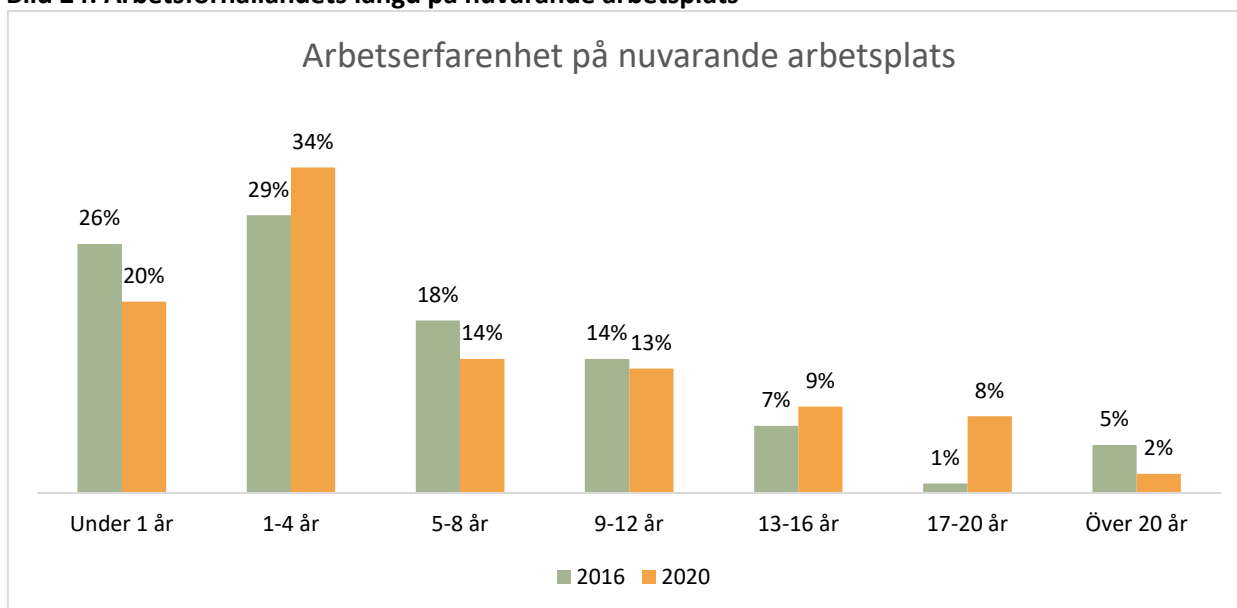
46% av de som jobbar halvtid skulle önska ett heltidsarbete. Detta är en minskning från kartläggningen 2016 då 58% av de som jobbade deltid önskade ett heltidsarbete. Av de som är nöjda med deltidsarbetet är de flesta över 50 år och de som är minst nöjda med deltidsarbetet är den yngsta åldersgruppen. Mer än hälften, 56%, av de som har deltidsarbete är nöjda med det och har kanske delvis valt eftisledaryrket pga möjligheten till deltidsarbetet.

Arbetsförhållandets längd

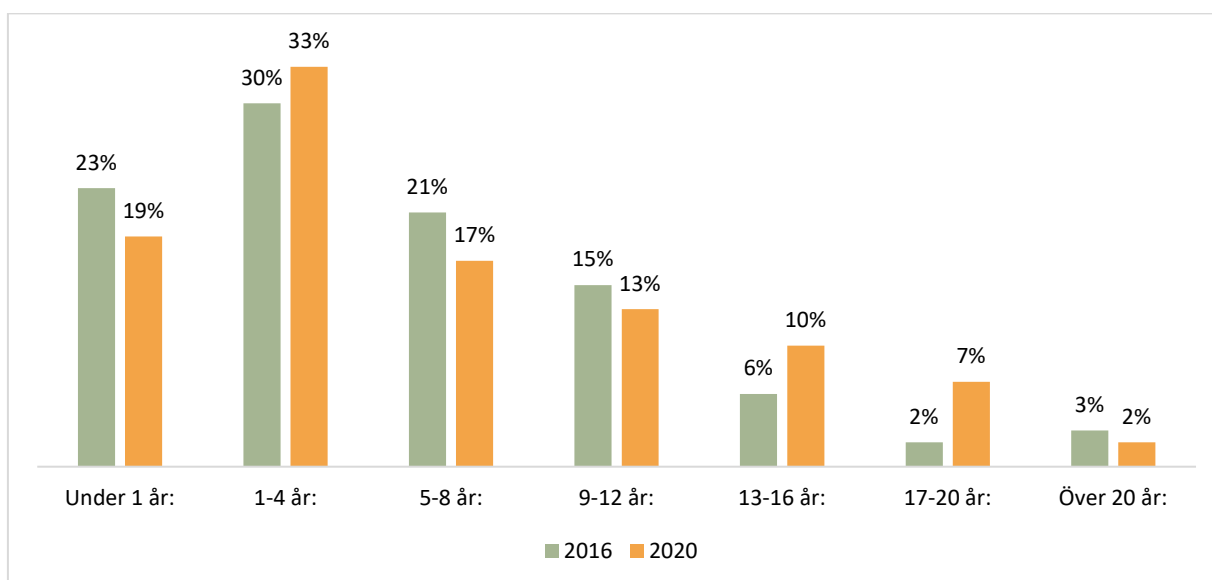
Rörligheten bland eftisledare är stor. Över hälften (54%) av de 198 som svarade på denna fråga uppger att de jobbat på sin nuvarande arbetsplats i mindre än 5 år. För en femtedel (20%) av eftisledarna har anställningsförhållandet på den nuvarande arbetsplatsen pågått i mindre än 1 år, medan anställningen påbörjats för mindre än 5 år sedan för 34%. 18% har en 5-8 år lång anställning, 13% uppger at deras nuvarande anställning har varat mellan 8 och 12 år. 14 personer (7%) har arbetat 13-16 år och 2 personer (1%) har varit arbetat på nuvarande arbetsplats i 17-20 år. 10 personer som deltog i kartläggningen har varit anställda mer än 20 år på sin arbetsplats.

Bild 24: Arbetsförhållandets längd på nuvarande arbetsplats

Bild 25: Arbetserfarenhet som eftisledare överlag, 2016 och 2020

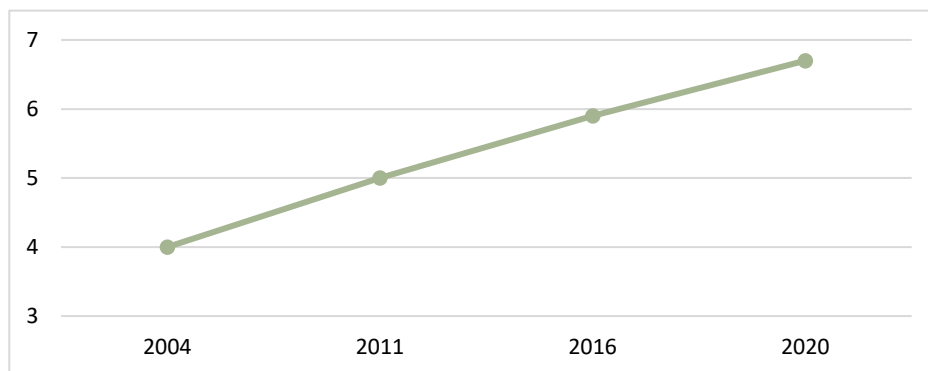
Hur länge har du arbetat som eftisledare?

Den största gruppen 33% av alla som svarat på enkäten har arbetat som eftisledare i 1-4 år, liksom även för fyra år sedan då 30 procent tillhörde denna grupp. Ledare med lång arbetserfarenhet i samma yrke är ganska få. Av dessa har 10% arbetat 13-16 år och 7% arbetat 17-20 år, endast 2% har arbetat över 20 år. En jämförelse med tidigare kartläggningar visar dock att andelen som jobbat under ett år har minskat och andelen ledare som jobbat mer än 9 år har ökat en aning.

Arbetserfarenhet som eftisledare, oberoende av arbetsplats, visar ungefär samma siffror som arbetserfarenhet på nuvarande arbetsplats. Den största gruppen omfattar dem med relativt kort erfarenhet, 1-4 år. Andelen som jobbat som eftisledare under ett år har minskat en aning. 17% har arbetat mellan 5-8 år inom eftermiddagsverksamheten och 13% har jobbat som eftisledare i 9-12 år. Personer med lång arbetserfarenhet är ganska få men andelen har ökat jämfört med 2016. 10% uppger att de jobbat mellan 13 och 16 år inom branschen. 7% har varit anställda inom eftermiddags-

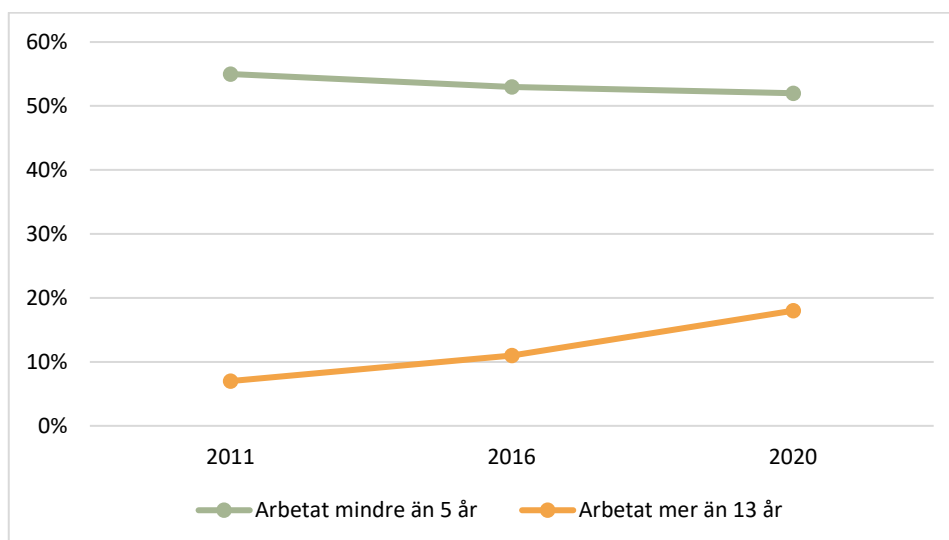
verksamheten inom intervallet 17-20 år och 2% har arbetat inom eftermiddagsverksamheten i mera än 20 år, av dessa finns två personer med 30 års arbetserfarenhet som eftisledare.

Bild 26. Medelvärde för arbetserfarenhet

I kartläggningen år 2020 låg medelvärdet för hur länge man arbetat på eftis på 6,7 år. I jämförelse med Sydkustens tidigare kartläggningar av eftermiddagsverksamheten mellan åren 2004 och 2020 har medelvärdet för arbetserfarenheten som eftisledare stigit. År 2004 hade en eftisledare genomsnittligt arbetat lite under 4 år som eftisledare. År 2011 hade medelvärdet stigit till närmare 5 år medan det år 2016 var nästan 6 år (5,9 år). Även andelen personer som jobbat mer än 13 år som eftisledare har stigit och var nu 18 % (2011: 7% och 2016: 11%). Andelen som jobbat under 5 år har i sin tur fortsatt att minska något, den ligger nu på 52 % (2011: 55% och 2016: 53%). Liksom Sydkustens tidigare kartläggningar antytt verkar den trend där eftisledaryrket blir en aning mera stabilt och långvarigt fortsätta.

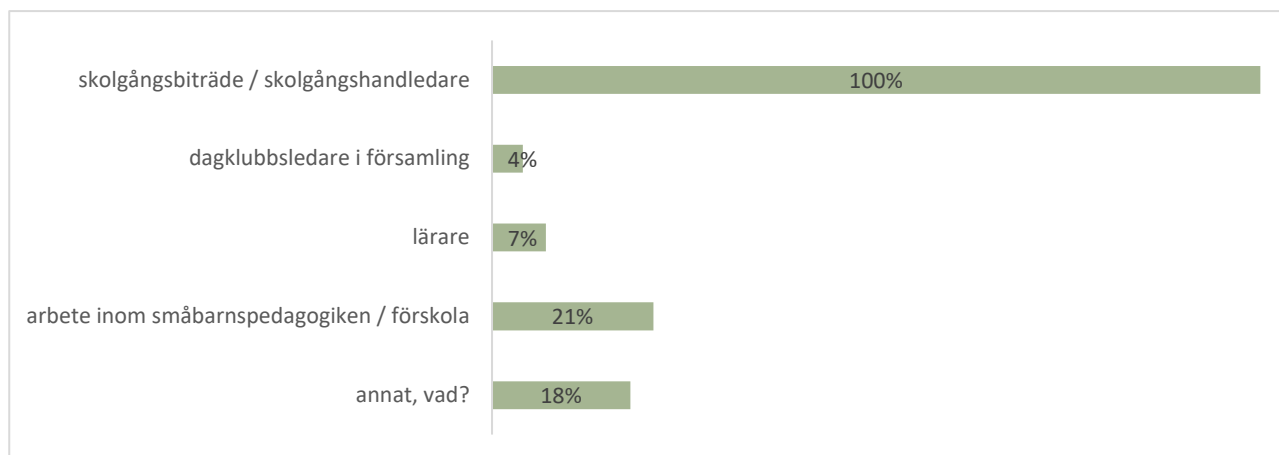
Bild 27. Andel som arbetat mindre än 5 år samt mer än 13 år

4.3. Övriga arbeten i kombination med eftisledararbetet

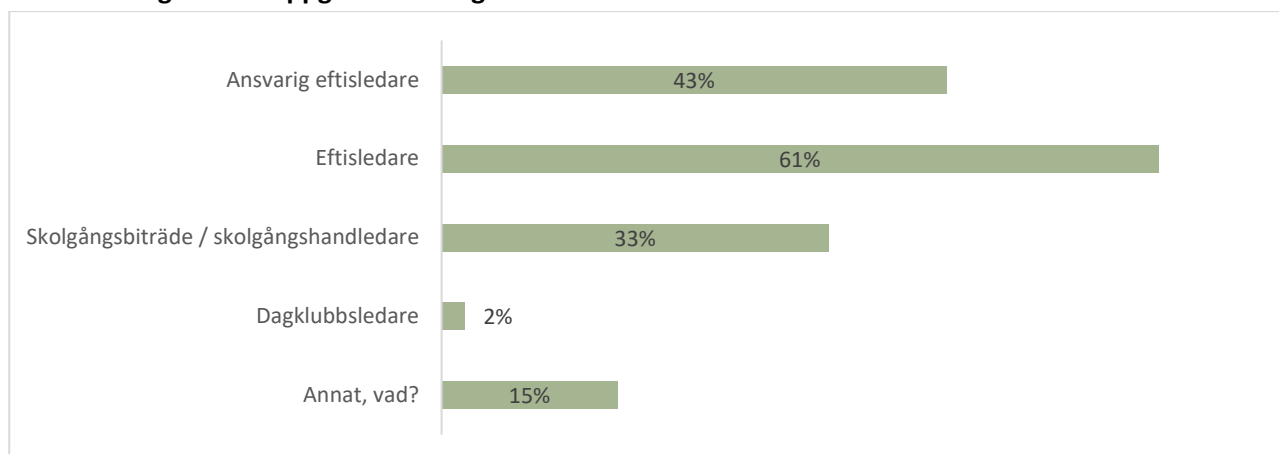
I enkäten till de ansvariga i kommunerna frågade vi vilka andra uppgifter som kombineras med eftisledaryrket i kommunen. I samtliga kommuner kombineras eftisledararbetet med arbete som skolgångsbiträde. Även arbete inom småbarnspedagogiken nämns av ca 20%. I vissa kommuner jobbar enstaka eftisledare också som lärare.

Bild 28: Övriga arbetsuppgifter i kombination med eftisledararbetet enligt kommunerna

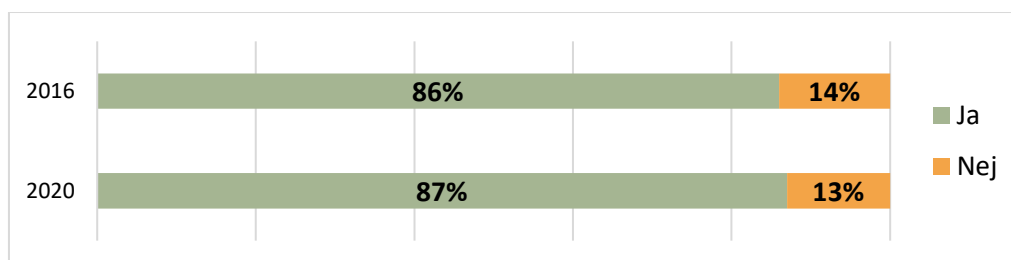

I enkäten till ledarna frågades vilka andra arbetsuppgifter som ingår i det egna arbetet. Nästan hälften (43%) av de som deltog i kartläggningen jobbar som ansvarig eftisledare och en tredjedel (33%) jobbar också som skolgångsbiträde. Bland de som kryssat i alternativet annat kan nämnas arbete som städare, ungdomsledare, vikarie inom småbarnspedagogiken, klubbledare, gymnastiklärare, timlärare, idrottsinstruktör, företagare, kanslisekreterare, koordinator, ansvarig för sommarverksamheten, mm.

Bild 29: Övriga arbetsuppgifter som ingår i eftisledarnas arbete

Bild 30: Andel eftisledare som uppger att deras eftis har en ansvarig ledare

5. Utbildning och behörighet

5.1. Utbildningsnivå

Behörig som ledare i morgon- och eftermiddagsverksamheten är den som

1) har avlagt för uppgiften lämplig högskoleexamen, examen på institutnivå, yrkesinriktad grundexamen eller motsvarande tidigare studier, yrkesexamen eller specialyrkesexamen och som har i samband med utbildningen inhämtad eller genom erfarenhet visad förmåga att arbeta som ledare i en barngrupp eller

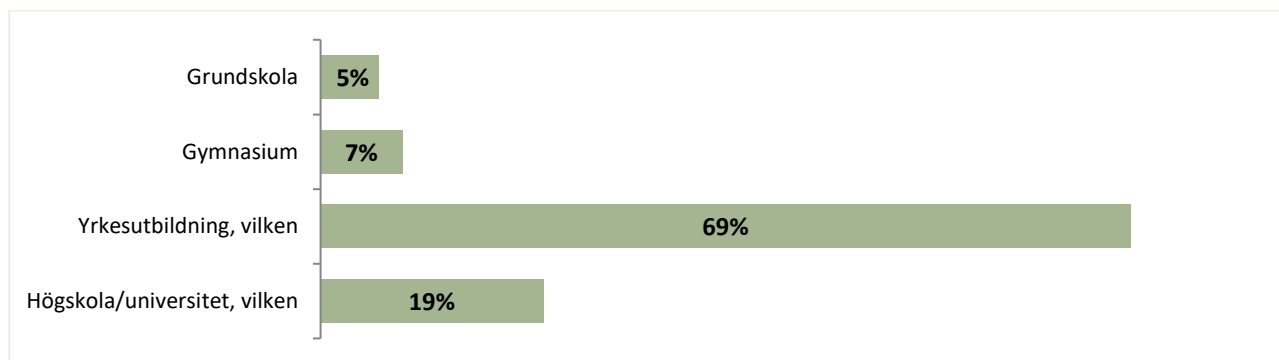
2) har behörighet att meddela klassundervisning, förskoleundervisning, specialundervisning eller ämnesundervisning eller som elevhandledare.⁴

Det finns många olika examina som ger behörighet för ledare i morgon- och eftermiddagsverksamhet och det finns idag flera vägar att skaffa sig formell behörighet. Man kan inte i någon grundutbildning direkt utbilda sig till just eftisledare men flera examina ger behörigheten (t.ex. närvårdare, lärare i småbarnspedagogik, socionom, m.fl.) Yrkesutbildningen har också utvecklats på många sätt under de senaste åren. I den examensstruktur som trätt i kraft från och med 1.1.2018 minskade antalet yrkesinriktade grundexamina och yrkesexamina. Idag finns det 43 yrkesinriktade grundexamina, 65 yrkesexamina och 56 specialyrkesexamina. De tidigare yrkesexamina för ledare i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet ingår numera i yrkesexamen och specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning.

Av de drygt 190 ledare som deltog i kartläggningen har 69 % en yrkesutbildning på andra stadiet. Ungefär en femtedel har en examen från högskola eller universitet. 7 % har gymnasieutbildning och 5 % enbart grundskoleutbildning. Andelen med yrkesutbildning har ökat något sedan 2016, då den var 65 %, medan andelen med gymnasie- eller grundskoleutbildning har minskat från 15 % till 12 %.

Bland de som har en yrkesexamen (69 %) finns en stor variation i studieinriktning, t.ex. förekommer bland dessa ledare för morgon- och eftermiddagsverksamhet, barnskötare, barnledare, ungdomsledare och skolgångsbiträde. Den näst största gruppen med examen från högskola eller universitet (19 %) har bl.a. följande studieinriktningar: socionom, barnträdgårdslärare och hälsovårdare. Att en ledare har en yrkes- eller högskoleutbildning innebär inte i sig att hen är behörig. Av kartläggningens respondenter med yrkes- eller högskoleutbildning hade 75 % en examen som ger behörighet för ledare i morgon- och eftermiddagsverksamhet.

Bild 31: Utbildningsnivå bland eftisledare som deltog i kartläggningen

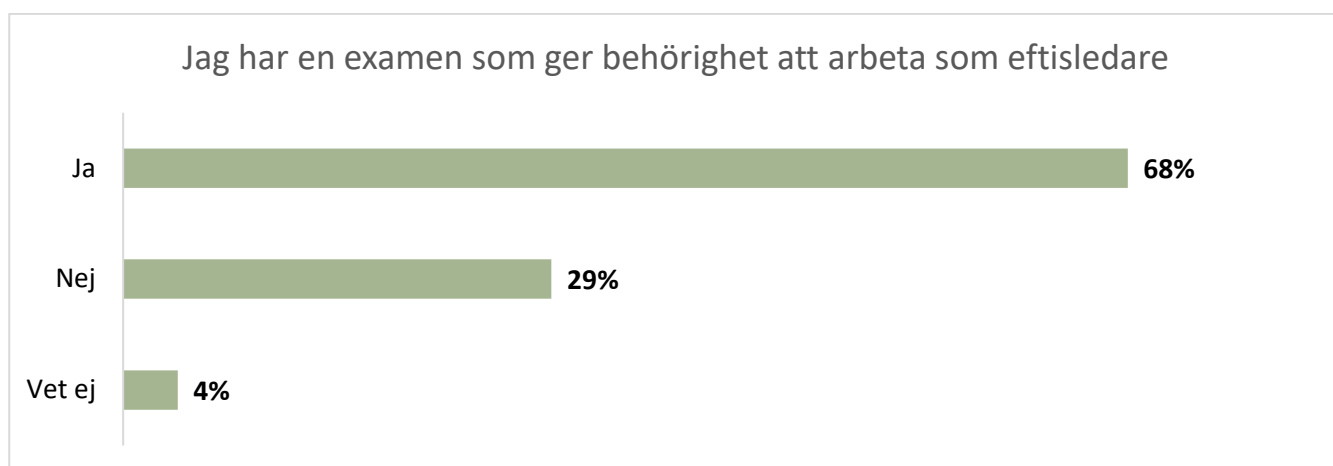

⁴ Statsrådets förordning om ändring av förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet 115/2004

5.2. Behörighet

Ett av de viktigaste utvecklingsarbeten sedan lagen trädde i kraft 2004 har varit att få behöriga ledare till verksamheten. De nationella uppföljningarna har i motsats till denna utredning visat på en lite större behörighet bland de svenskspråkiga ledarna. Enligt den senaste nationella uppföljningen 2015 var ca 72% av alla eftisledare i hela landet behöriga. Variationerna i olika delar av landet är stora. Denna kartläggning tyder på att behörighetsnivån är lite lägre än i landet i medeltal. 68 % av alla som svarade på enkäten har en examen som ger behörighet, 29 % är inte behöriga och 4 % uppgav att de inte vet om de är behöriga. Andelen behörig/obehöriga ligger mycket nära samma nivå som vid senaste kartläggning 2016 då motsvarande siffror var: behöriga 68 %, icke behöriga 26 % och vet ej 6 %.

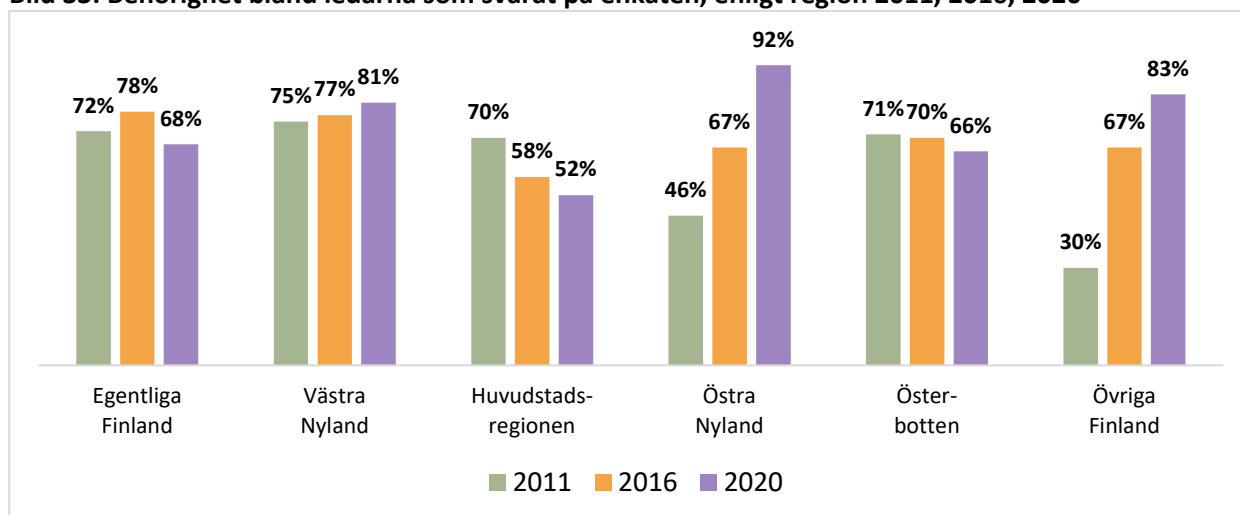
Bild 32: Behörighet bland de eftisledare som deltog i kartläggningen

Vi har i kartläggningen tagit fram siffror om behörigheten framförallt genom att se på ledarnas svar. Det här ger förstås inte ett entydigt och exakt svar på frågan om behöriga inom eftermiddagsverksamheten eftersom alla ledare inte svarat på vår enkät. Men det ger en riktning och i och med att tidigare kartläggningar ställt samma fråga kan vi få en ungefärlig bild av utvecklingen i Svenskfinland. Om man jämför enskilda kommuner finns det stora variationer i andelen behöriga. Men också i en regional jämförelse finns det klara skillnader. (se bild 33) Östra Nyland hade högsta andelen behöriga med 92 %. I övriga Finland var andelen behöriga 83 %, i västra Nyland 81 %, i Egentliga Finland 68 % och i Österbotten 66 %. Huvudstadsregionen hade lägst andel behöriga med 52 %.

Tre regioner, västra Nyland, östra Nyland och övriga Finland, utmärker sig med en positiv utveckling under åren 2011-2020. Speciellt östra Nyland och övriga Finland har haft en iögonfallande uppgång i andelen behöriga ledare med siffror så låga som 46 % (östra Nyland) och 30 % (övriga Finland) år 2011. Men svaren från både östra Nyland och övriga Finland är få till antalet och man bör alltså vara mån om att inte dra för långtgående slutsatser. I västra Nyland har uppgången inte varit så markant, men ändå positiv. I Egentliga Finland och i Österbotten har andelen behöriga minskat något. Huvudstadsregionen har haft en utveckling med sjunkande andel behöriga, från 70 % år 2011 till 52 % år 2020.

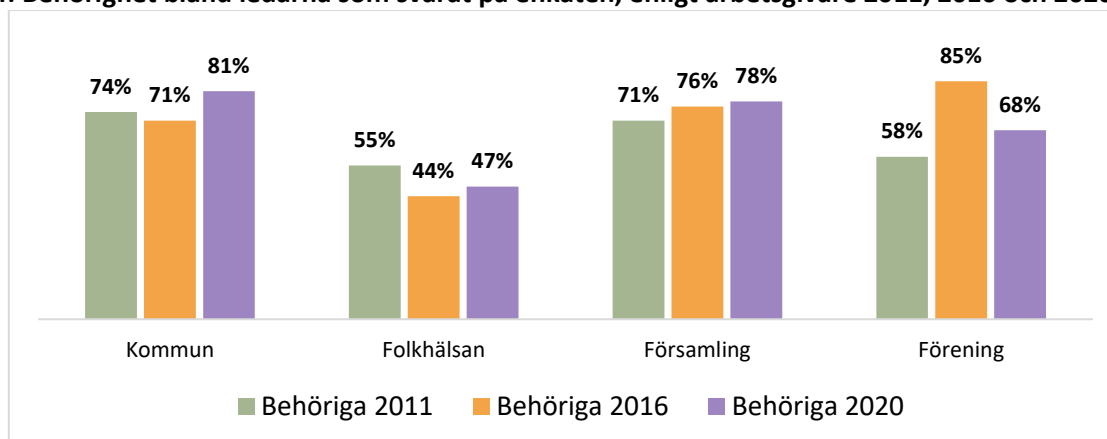
Bild 33: Behörighet bland ledarna som svarat på enkäten, enligt region 2011, 2016, 2020

Då man ser på behörighet enligt serviceproducent finns det också en del variationer. Kommunerna hade den högsta andelen behöriga med 81 %. I församlingarna var behörigheten 78 %, i föreningarna 68 %, medan Folkhälsan hade knappt 47 % behöriga. Märkbart är att andelen behöriga ledare som jobbar för föreningar minskat från 85 % år 2016 till 68 % år 2020.

Folkhälsan är den största arbetsgivaren för eftisledare i huvudstadsregionen. Den låga behörigheten i huvudstadsregionen kan förklaras med detta och att det i huvudstadsregionen också är svårast att få behöriga ledare. Branschen verkar i viss mån lida av samma bekymmer som man märkt inom småbarnspedagogiken i huvudstadsregionen redan under en längre tid, med svårigheter att hitta personal överlag och särskilt behörig personal.

Bild 34: Behörighet bland ledarna som svarat på enkäten, enligt arbetsgivare 2011, 2016 och 2020

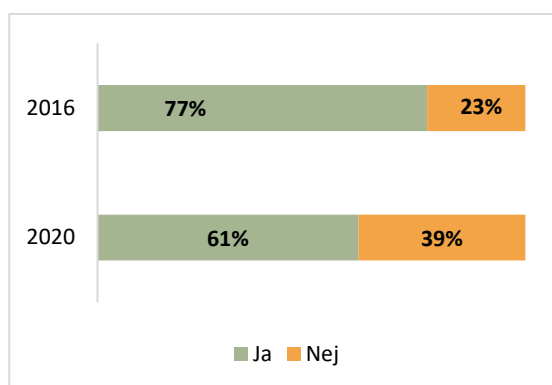
Av eftisledarna studerar 13 % (25 personer) för tillfället. Av dessa är 7 behöriga och studerar för att fördjupa eller förnya sin yrkeskompetens. 18 personer är obehöriga och av dessa studerar 10 personer till en examen som ger behörighet. Detta utgör 5 % av alla som svarade. Som exempel kan nämnas utbildningar till eftisledare, barnledare, skolgångsbiträde och socionom. Av ledarna finns det också obehöriga som studerar till en examen i en annan bransch. Ett tecken på att de som jobbar inom eftermiddagsverksamheten trivs med sitt arbete är att endast några få av de behöriga söker sig till andra yrken genom att studera till en examen i en annan bransch.

5.3. Fortbildning

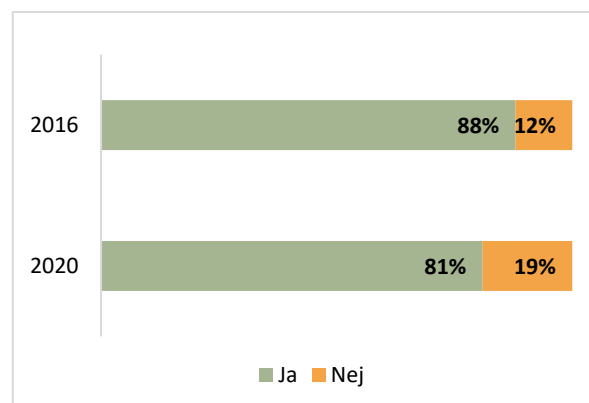
För att skapa en kvalitativ verksamhet med motiverad och yrkeskunnig personal krävs en kontinuerlig och ständig fortbildning av ledarna. Vi har följt med hur ledarna deltar i fortbildning och kurser samt om de är intresserade av fortbildning och i så fall inom vilka ämnen och områden. Vi ville också få svar på om eftisledare får information om kurser och fortbildningar som redan ordnas eftersom det finns ett rätt stort utbud för ledarna.

Vid en jämförelse av svaren från 2016 kan konstateras att andelen eftisledare som idag tycker att det ordnas tillräckligt med kurser och fortbildning för eftisledare har sjunkit. Detta tyder på att utbudet av kurser har blivit sämre och/eller att behovet och efterfrågan har ökat. Idag anser 61 % av ledarna att det ordnas tillräckligt med kurser för eftisledare medan andelen för fem år sedan var 77%. En större andel (19%) av ledarna tycker också att de inte fått information om kurser och fortbildning. I kartläggningarna år 2011 och 2016 var denna andel 12-13%. Att en femtedel av ledarna inte får information kan bero på olika orsaker; att utbudet är för litet, att marknadsföringen av kurser inte är tillräckligt bra, att informationen som kommer till eftiset inte når alla i personalen eller att personen i fråga inte är intresserad.

Bild 35a: Ordnas det tillräckligt med kurser för eftisledare?

Bild 35b: Har du fått information om kurser för eftisledare?

I de öppna svaren kan man utläsa en större efterfrågan på kurser av olika slag, mest när det handlar om problemlösning och barn med specialbehov. Kritiken som kom upp var bland annat att kurserna inte ordnas på orten eller i närheten och att det är svårt att kunna delta i kurser p.g.a. vikariebrist. Det ökade behovet och efterfrågan på fortbildning kan också bero på att arbetet blivit mera krävande och utmanande. Informationen om kurserna verkar ändå ha nått fram till eftisledarna eftersom 81% svarar att de fått information om kurser, men det är 7% färre än senast.

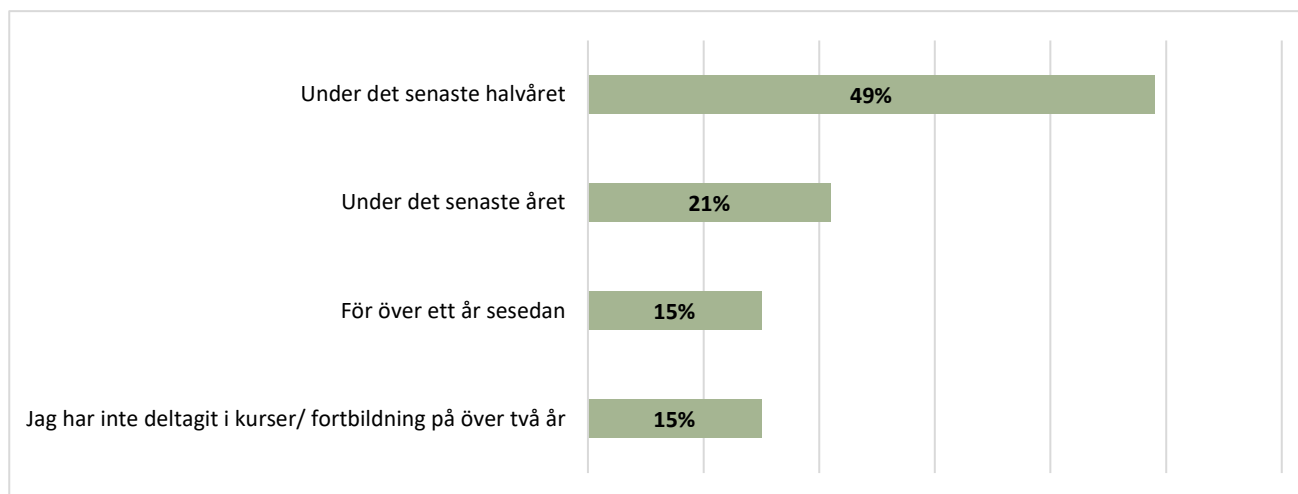
På frågan om man anser det viktigt att delta i fortbildning som ordnas svarar 96% ja och 4% nej. Ingen av de som inte anser det viktigt att delta i fortbildning har motiverat sitt svar. Fortbildning anses viktig främst för att utveckla sin yrkeskunskap, hålla sig uppdaterad och utveckla sitt kunnande, få inspiration, idéer och motivation samt träffa andra som jobbar med samma sak.

Bild 36. Åsikt om fortbildning

Bild 37. När har du senast deltagit i kurser/fortbildning?

Ca hälften av alla eftisledare som svarade på enkäten har deltagit i kurser eller fortbildning under det senaste halvåret. Denna fråga var ny för kartläggningen i år och vi har därför inte kunnat jämföra den med tidigare resultat. Andelen är ändå relativt bra och under det senaste året har ca 70% deltagit i fortbildning. Många arbetsgivare ordnar egen fortbildning för sina anställda oftast i samband med läsårsstarten i augusti eller t.ex. på en av höstlovsdagarna. 15% av eftisledarna har inte deltagit i kurser under de senaste två åren.

Det fanns många olika ämnen som ledarna önskar kurser och fortbildning i. Det klart största intresset finns kring hur man handleder barn med särskilda behov samt speciellt aggressiva, utagerande och krävande barn. Ämnen som handlar om pedagogiska handledningsfrågor och barns psykiska välmående så som konflikthantering, mobbning, gruppdynamik, kriser, osv. nämns ofta som tema. Även mångkulturellt arbete, hur bemöta flyktingar och invandrare samt flerspråkighet nämndes i större grad än tidigare år. För övrigt nämns praktiska ämnen. Teman kring pyssel och hantverk är populärast, tätt följd av motion och rörelse, lek, musik och skapande samt övriga praktiska teman som t.ex. hälsosamma mellanmål, första hjälp och krishantering.

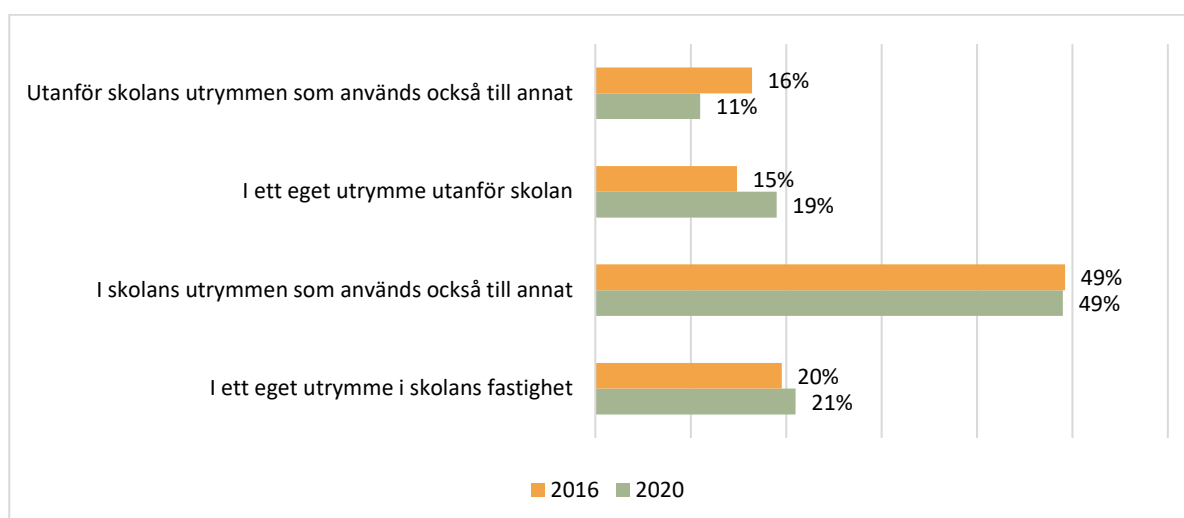
Många påtalade också behovet av mera fördjupade kunskaper om och insikter i samarbetet och bemötandet av föräldrar. Övriga exempel på teman var bl.a. organisering av stor grupp, nya idéer om vad man kan göra i en grupp där alla kommer och hämtas olika tider och hur kan man ordna en stressfriare miljö för barnen. Några önskade fortbildning i administrativa och juridiska frågor (personalens rättigheter och skyldigheter, lagen, grunderna. o.s.v.) samt ledarskap. I de fria svaren framkommer tydligt att många upplever att det är väldigt viktigt att alla har möjlighet att delta i fortbildning för att utvecklas i arbetet och för att hitta motivation och inspiration samt för att öka förståelsen och ge verktyg för att bygga upp fungerande strukturer.

6. Verksamheten i gruppen

6.1. Verksamhetsutrymmen

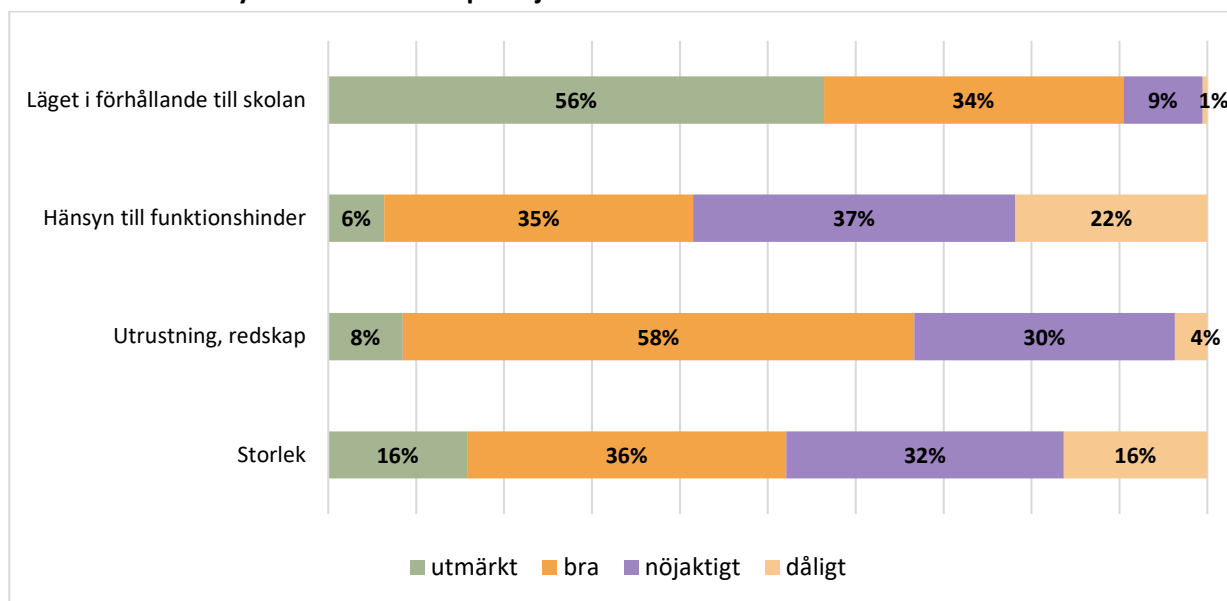
Enligt lagen om grundläggande utbildning (§48d) har barn som deltar i morgon- och eftermiddagsverksamhet rätt till en trygg miljö i verksamheten. Verksamheten kan ordnas i skolans utrymmen eller i andra miljöer eller lokaler som är lämpliga. Kommunen ska se till att lokalerna och utrustningen är trygga. Verksamhetsmiljön ska stöda de mål som uppställts för verksamheten (Grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten, UBS 2011). Enligt denna kartläggning verkar 72% av eftisledarna i skolans utrymmen och 28% i utrymmen utanför skolan. I kartläggningen som gjordes år 2011 var andelen jämnt 50% utanför skolan och 50% i skolans utrymmen. Om man räknar andelen enligt de 115 eftisar som deltog verkar 70% i skolans utrymmen och 30% utanför skolans utrymmen. I kartläggningen 2016 fungerade 69% av eftisarna i skolan och 31% utanför skolan så inga stora förändringar har skett men trenden är att det blir allt vanligare att eftis fungerar i skolans fastighet.

Bild 38. I vilket utrymme fungerar ert eftis? Räknat på basen av antal eftisar som deltog (115)

Vid en jämförelse av vem som upprätthåller eftiset kan vi konstatera att kommunala, Folkhälsans och föreningarnas eftisar i de allra flesta fall ordnar verksamheten i skolans utrymmen, medan församlingarna alltid finns i utrymmen utanför skolan. Inget av de församlingars eftisar som deltagit i kartläggningen finns i skolans fastighet. Av de eftisar som deltog har 40% helt egna utrymmen som inte används för annat än eftisverksamhet vilket är en ökning från 35% för fyra år sedan. Övriga eftisar har utrymmen som används också för annat.

Bild 39: Bedöm utrymmet med tanke på följande faktorer

Ledarna fick också bedöma utrymmet i förhållande till olika faktorer så som storlek, utrustning, hänsyn till funktionsvariationer och läget i förhållande till skolan. De flesta är nöjda med eftisets läge i förhållande till skolan, majoriteten svarade utmärkt (56%) eller bra (34%). Många är dock missnöjda med utrymmets storlek eftersom nästan 50% anser att storleken är nöjaktigt eller dåligt. I kartläggningen 2016 var denna andel 43% vilket tyder på ett större missnöje än tidigare. Eftisutrymmena är ännu rätt så outvecklade för barn med funktionsvariationer. Vi vet dock inte på basen av denna kartläggning hur många barn med funktionsvariationer det i verkligheten går i eftisarna, hur det faktiska behovet ser ut.

6.2. Personaldimensionering och gruppstorlek

Enligt lagen om grundläggande utbildning skall det "med beaktande av hur verksamheten är ordnad, finnas ett tillräckligt antal yrkeskunniga ledare."⁵ I Utbildningsstyrelsens *Grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten inom den grundläggande utbildningen 2011* finns inga exakta regler eller föreskrifter om antalet ledare per barn. Det finns inte heller föreskrifter eller regler för gruppstorlek i verksamheten. I grunderna nämns att kommunerna i sin verksamhetsplan för morgon- och eftermiddagsverksamheten ska ta upp också personalresurser och –struktur samt gruppstorlek.

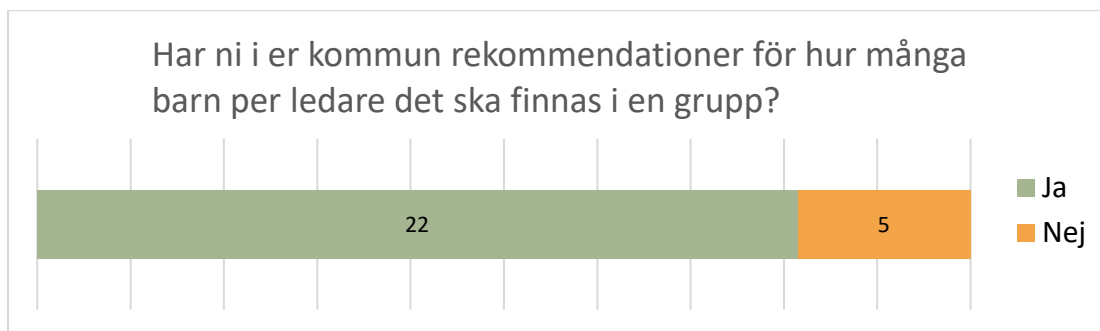
Detta har diskuterats mycket. På fältet har man efterlyst rekommendationer och regleringar för gruppstorlek och personaldimensionering. De flesta kommuner och producenter av verksamhet har i sina planer för verksamheten definierat egna rekommendationer gällande hur många barn per ledare ett eftis bör ha. Trycket på verksamheten har dock ökat och både antalet och andelen barn som går i eftis har på de flesta orter stigit år för år. Detta har också lett till att antalet barn per ledare har stigit både i praktiken och i form av rekommendationer.

Vi frågade kommunerna om de har rekommendationer för hur många barn per ledare det skall finnas i ett eftis. 22 (81 %) av kommunerna har rekommendationer för antalet barn per ledare, medan 5 inte har det.

⁵ 8 kap. 48 e § i lag om grundläggande utbildning

Det här kan jämföras med resultat från 2016 då 66 % hade sådana rekommendationer. I de flesta kommunerna ligger rekommendationen någonstans mellan 12 och 16 barn per ledare.

Bild 40: Kommuner med rekommendationer för hur många barn per ledare det ska finnas i en grupp

Vid en jämförelse av kartläggningarna från år 2011, 2016 och 2020 kan man konstatera att antalet barn per ledare först har stigit från 8,9 till 10,2, för att sedan sjunka till 8,7 i hela Svenskfinland. Jämför vi de olika upprätthållarna med varandra för år 2020 har församlingarna det högsta antalet barn per ledare (9,9) medan kommunen som upprätthållare har det lägsta (7,9). Variationerna är stora mellan de olika eftisarna och detta är ett medeltal som är uträknat från alla eftisar som deltagit i kartläggningen.

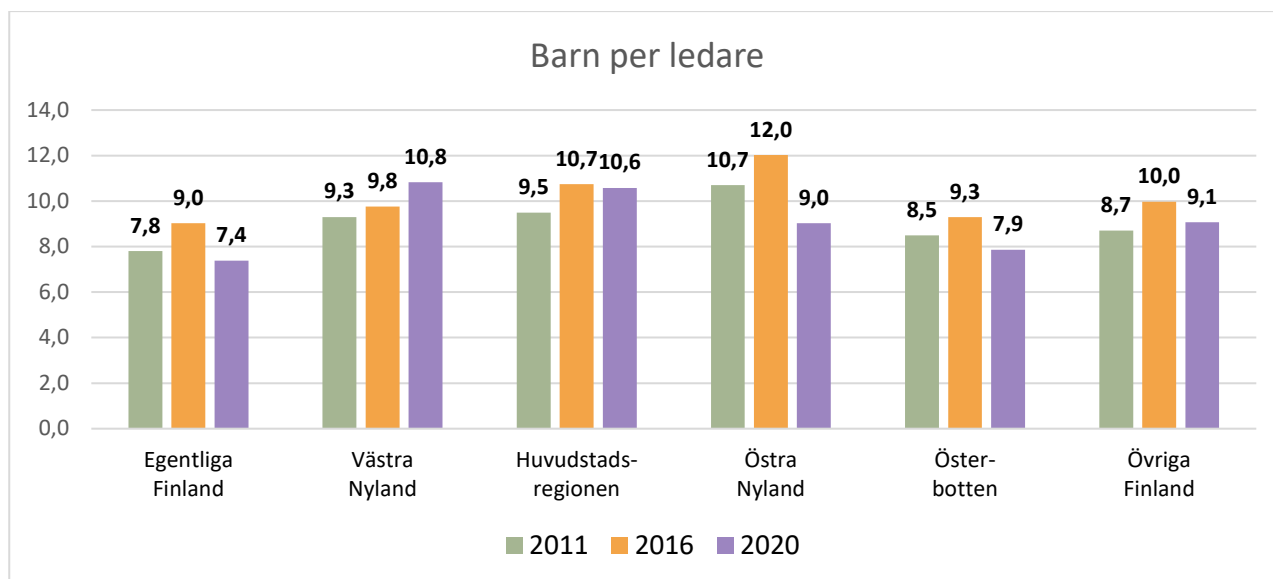
Bild 41: Antalet barn per ledare enligt upprätthållare 2011, 2016 och 2020

Arbetsgivare / upprätthållare	Barn/ ledare 2011	Barn/ledare 2016	Barn/ledare 2020
Kommun	8,0	9,1	7,9
Folkhälsan	10,2	11,3	8,8
Församling	8,7	9,9	9,9
Förening eller organisation	9,8	10,4	9,7
Medeltal hela Svenskfinland	8,9	10,2	8,7

Enligt nuvarande kartläggning är antalet barn/ledare lägre än tidigare år bland nästan samtliga typer av upprätthållare. Det bör konstateras att det är svårt att fastställa en helt korrekt bild av antalet barn/ledare. Det är svårt att få fram en noggrann uppskattning dels p.g.a. anställningarnas art, dels noggrannheten i de svar som vi fått in. Det är vanligt att antalet ledare är större vid dagens första timmar av eftermiddagsverksamheten, mängden barn förändras förstås i den takt som barnen går hem.

Anställningarna varierar också i hög grad. En ledare kommenterade t.ex. att man har "en heltid, två på 27 h och 2 extra med 8h/vecka samt en extra som vik. klubbhjälp som varierar med 2-36 h/vecka." De flesta eftisar har dock inte gett så här noggranna svar, man har angett hur många som är anställda på ett eftis, utan att särskilja vilka typer av anställningar det är frågan om.

Bild 42: Antal barn per ledare i medeltal 2011, 2016 och 2020 enligt region

Ser man på antalet barn/ledare enligt region upptäcks några skillnader som inte syns då man ser endast på upprätthållare. Regionerna Egentliga Finland, östra Nyland, Österbotten och övriga Finland har ett lägre tal år 2020 än de hade år 2016. Däremot har västra Nyland ett klart högre tal och huvudstadsregionen ungefär samma tal 2020 som år 2016. Dessa två regioner har också det högsta medeltalet för barn per ledare. Det kan också vara värt att notera att 47 % av barnen som går på eftis i åk 1 och 2 i Svenskfinland finns i huvudstadsregionen och västra Nyland.

Då antalet skolor i Finland blir färre blir också eftisarna färre. År 2011 fanns drygt 240 eftisar, idag är de knappt 210. Utvecklingen innebär att eftisarna är större idag. Enligt kartläggningen 2011 hade den största andelen eftisar (29 %) endast en ledare. Sedan dess har andelen små eftisar med en ledare minskat och andelen eftisar med två eller flera ledare ökat. Den största gruppen är nu eftisar med två ledare (29 %), men också eftisar med tre ledare (17 %) och fyra ledare (19 %) hör till det vanliga. Eftisar med 10 ledare eller fler är en relativt ny företeelse och verkar öka i antal.

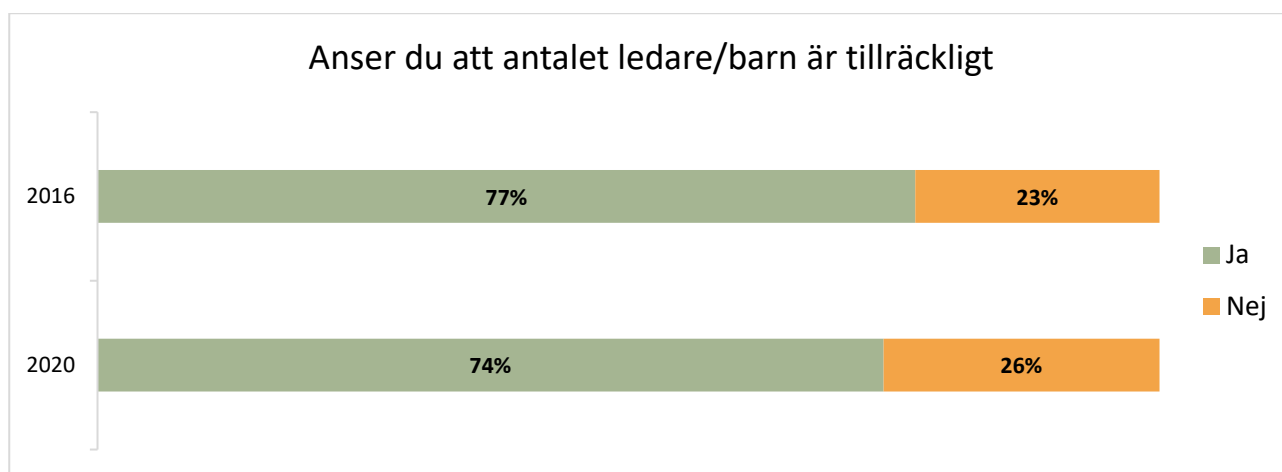
Bild 43: Antalet anställda per eftis

Antal anställda	Antal eftis 2011	Andel 2011	Antal eftis 2016	Andel 2016	Antal eftis 2020	Andel 2020
1 ledare	38	29%	20	16%	11	10%
2 ledare	36	27%	44	34%	31	29%
3 ledare	29	22%	31	24%	18	17%
4 ledare	17	13%	16	13%	20	19%
5 ledare	4	3%	6	5%	12	11%
6 ledare	2	2%	3	2%	3	3%
7 ledare	3	2%	0	0%	3	3%
8 ledare	1	1%	3	2%	2	2%
9 ledare	3	2%	4	3%	1	1%
10 el. fler	0	0%	1	1%	7	6%
	133		128		108	

Eftisarna är i allmänhet större i huvudstadsregionen än i övriga Svenskfinland. I huvudstadsregionen går det i medeltal 34,7 barn på ett eftis. Motsvarande siffror är för västra Nyland 19,5 barn, östra Nyland 17,4 barn, Egentliga Finland 25,7 barn och Österbotten 19,8 barn. I hela Svenskfinland ligger medeltalet på 23,3 barn per eftis.

En stor andel av ledarna (74%) är nöjda med antalet barn per ledare och anser det vara tillräckligt. 26% anser att antalet ledare inte är tillräckligt. Här finns också några regionala skillnader. I västra Nyland, östra Nyland och huvudstadsregionen anser omkring 30-40 % av ledarna att antalet ledare inte är tillräckligt. Motsvarande siffra är 25 % i Österbotten, medan ledarna i Egentliga Finland (8 %) och övriga Finland (0 %) endast i liten grad anser antalet vara otillräckligt.

Bild 44: Uppfattning om antalet barn per ledare är tillräckligt

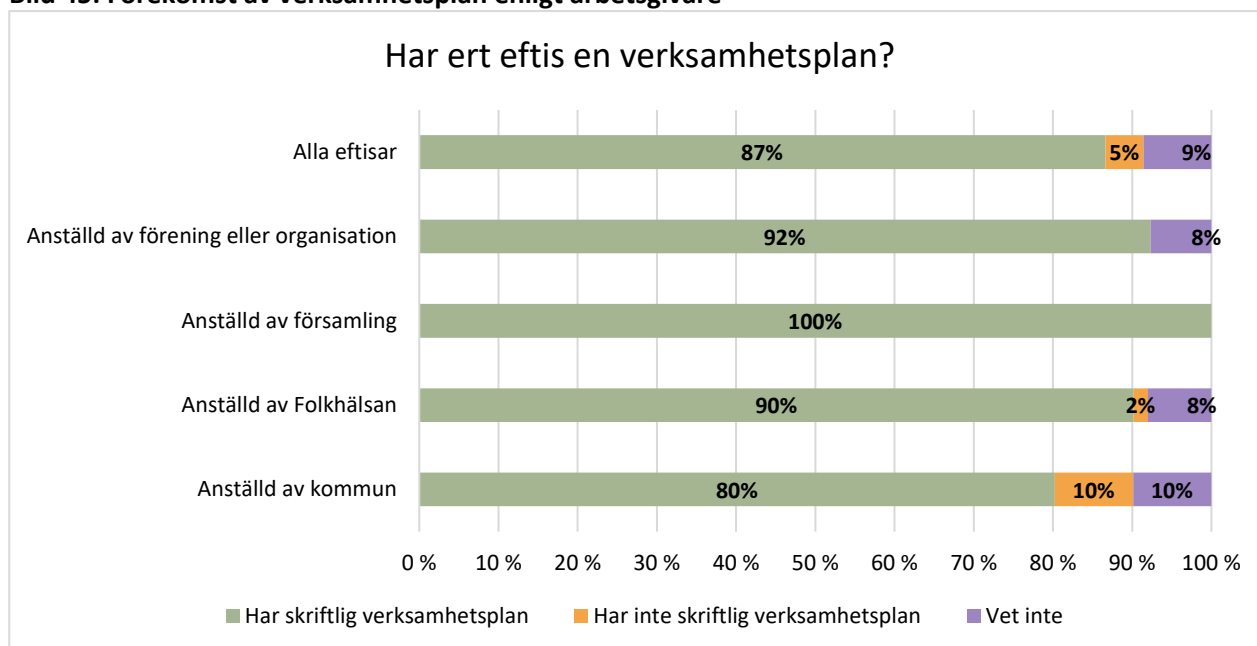
Genomsnittet av barn per ledare ligger betydligt under de rekommendationer som kommunerna har satt upp, men vi ska komma ihåg att detta är ett genomsnitt och att det finns många enskilda eftisar där det jobbar en eller två ledare med ett stort antal barn. I barngruppen kan också finnas barn med särskilda behov som påverkar ledarnas uppfattning. Detta framkommer också i de motiveringar och öppna svar som ledarna gav i samband med denna fråga.

6.3. Verksamhetens planering och innehåll

I denna kartläggning ville vi också undersöka hur eftisledarna uppfattar det dagliga arbetet och hur vissa delar av målen i lagen och grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten uppfylls.

I grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten står att innehållet i verksamheten ska bidra till att målen som fastställs i grunderna och i kommunens verksamhetsplan uppnås. Den som ordnar verksamheten och den som genomför verksamheten ansvarar för planeringen av innehållet och genomförandet på varje eftis. Största delen av de svenskspråkiga eftisarna har en skriftlig verksamhetsplan. 86% av ledarna har svarat att det har en sådan medan 7% svarat att de inte har och 7% inte vet om de har en skriftlig verksamhetsplan. Skillnaderna mellan serviceproducenterna är mycket små, men det är lite vanligare att ha en skriftlig verksamhetsplan på ett eftis som drivs av föreningar och organisationer än i ett kommunalt eftis. Den höga andelen eftisledare som inte vet kan delvis bero på att en del av de som deltog i enkäten är anställda för en kort tid och kanske inte känner till hur eftiset fungerar. Det är viktigt att alltid introducera både vikarier och nyanställda i verksamheten, för vilken verksamhetsplanen säkert är ett av de viktigaste dokumenten.

Bild 45: Förekomst av verksamhetsplan enligt arbetsgivare

Verksamheten i gruppen är planerad enligt nästan 90% av eftisledarna som svarat på enkäten. 12% är neutrala, delvis eller helt av annan åsikt i påståendet att verksamheten är planerad. Resultatet motsvarar de svar ledarna gav i kartläggningen 2016.

Att verksamheten utvärderas har också blivit mera allmänt än tidigare. Hela 44% är helt av samma åsikt och 32% delvis av samma åsikt vid påståendet att ledarna utvärderar verksamheten regelbundet.

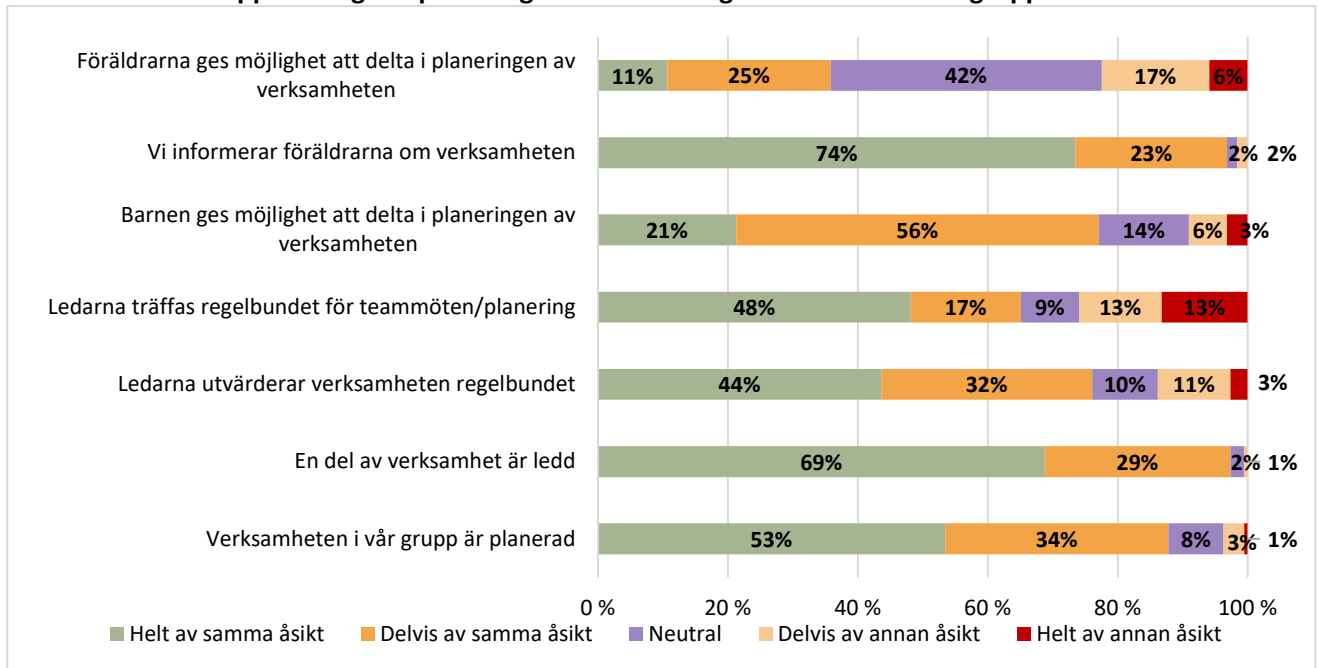
Enligt både lagen och grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten ska barnens ges möjlighet att delta i planeringen av verksamheten och deras behov och önskemål ska beaktas. Resultaten visar att barnens möjlighet att delta i planeringen har förbättrats. 21% av ledarna är helt av samma åsikt i påståendet att barnen ges möjlighet att delta och 37% delvis av samma åsikt. 23% är dock neutrala eller delvis eller helt av annan åsikt i detta.

Även föräldrarnas delaktighet i planeringen är inskrivna i grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten. Ledarnas uppfattning om föräldrarnas möjlighet att delta i planeringen visar att det kan vara en svårtolkad fråga eftersom hela 42% svarar att de är neutrala i påståendet. Däremot anser största delen av ledarna att de informerar föräldrarna bra, hela 97% är helt (74%) eller delvis (23%) av samma åsikt i detta påstående. Det kan vara svårt för ledarna att få föräldrarna engagerade och att veta hur de kan känna sig delaktiga. Det viktiga är att de ges möjligheter till delaktighet och här spelar både samarbetet med skolan och vårdnadshavarna en viktig roll.

I vilken mån ledarna på ett eftis har gemensam tid att planera verksamheten kommer fram i påståendet om att ledarna träffas regelbundet för teammöten/planering. Ca hälften (48%) är helt av samma åsikt och 17% delvis av samma åsikt. En femtedel av eftisledarna upplever att detta inte görs. Verksamheten är också till största delen ledd.

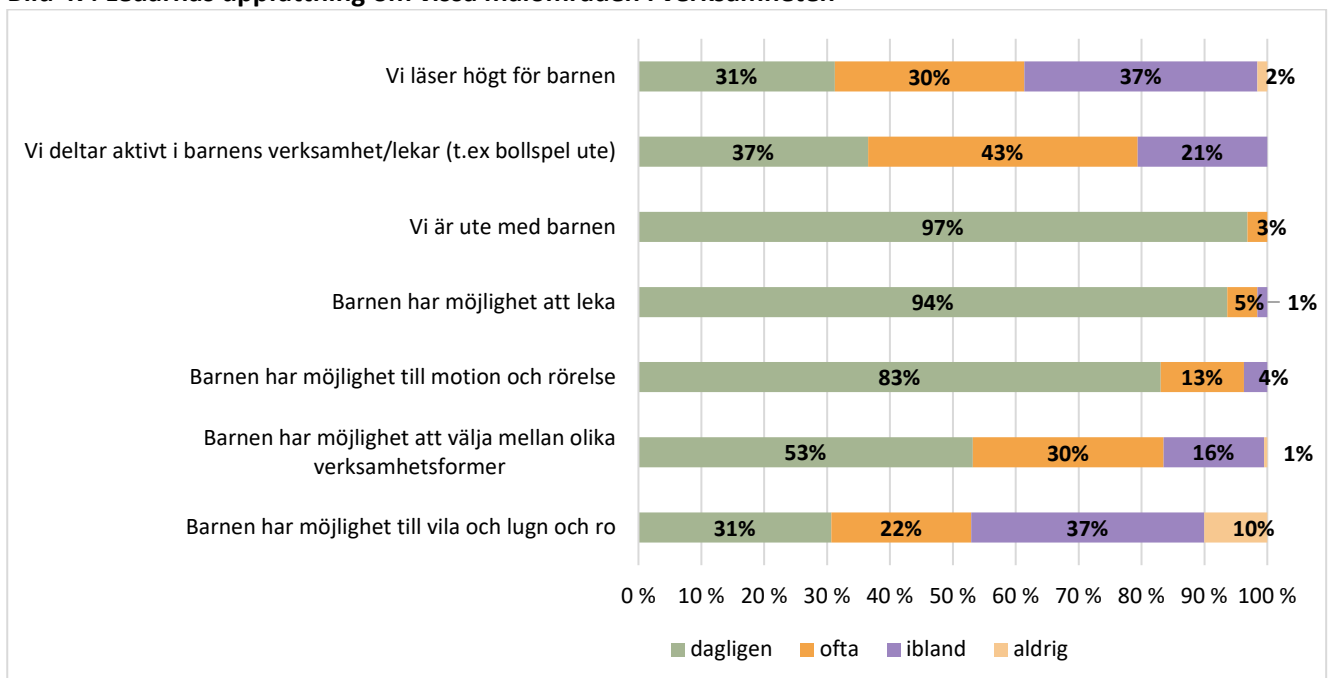
Över lag är resultaten av denna fråga lite mera positiva än i senaste kartläggning. Trots att svaren inte är helt jämförbara pga en justering i frågeställningen visar resultatet att planeringen och utvärderingen av verksamheten har förbättrats.

Bild 46: Ledarnas uppfattning om planering och utvärdering av verksamheten i gruppen

I kartläggningen ville vi också undersöka hur ledarna uppfattar olika målfaktorer som är kopplade till själva innehållet i verksamheten och baserar sig på vad som står i grunderna. En högklassig verksamhet ska ur barnens synvinkel utgöra en harmonisk helhet som stärker deras delaktighet och gemenskap. Verksamheten ska erbjuda socialt samspel som stödjer barnens uppväxt och utveckling, upplevelser av glädje, avkoppling, estetiska upplevelser och möjligheter att utveckla olika färdigheter. När man väljer innehåll ska lek, skapande verksamhet och positiva upplevelser betonas. Att röra på sig och vara ute samt koppla av och vila är viktigt i verksamheten. Ett mångsidigt innehållsutbud stärker också barnens kulturella identitet.

Bild 47: Ledarnas uppfattning om vissa målområden i verksamheten

Läsning

Eftersom läsning och språkstimulans är en viktig del av barnens språkutveckling och inläring ville vi veta hur eftisarna tar in högläsningen i sin verksamhet. Enligt resultatet läser över hälften (62%) dagligen eller ofta. 31% läser dagligen och 30% ofta. 37% av ledarna svarar att de läser ibland och 2% läser aldrig högt för barnen. Högläsning dagligen har ökat med 4 procent från senaste kartläggning. Här syns förhoppningsvis inverkningsav projektet Läs med mig på eftis åren 2016-20218 som många eftisledare deltog i och de nationella lässatsningarna som t.ex de finlandssvenska läsambassadörerna, Läsrörelsen, m.fl.

Vuxnas deltagande i barnens lek

Denna fråga är ny för kartläggningen 2020. Det är viktigt att vuxna deltar i barnens lekar och verksamhet både för att lära känna barnen bättre, kunna sätta sig in i deras erfarenhetsvärld och respektera leken som den är. Även för att förebygga mobbning och stärka barnens sociala kompetens. Svaren visar att eftisledarna deltar i barnens lek till mycket hög grad. 37% deltar aktivt i barnens verksamhet dagligen och 43% ofta.

Utevistelse

Ett av de klart positivaste resultaten i kartläggningen handlar om utevistelsen på eftis. Alla eftisledare svarar att de är ute med barnen varje dag (97%) eller ofta (7%). Ingen uppgav att de ibland eller aldrig är ute med barnen. Detta är positivt med tanke på barnens möjligheter till motion och rörelse och sunda levnadsvanor och att barnen allt mer sitter inne då de är hemma.

Barnens möjlighet att leka

Även barnens möjlighet att leka på eftis är väldigt stor. 94% av eftisledarna svarar att barnen har möjlighet att leka varje dag. 5% svarar att barnen ofta har möjlighet till lek och 1% har svarat ibland. Resultatet var t.o.m. aningen bättre än i tidigare och är kanske inte i sig överraskande eftersom eftisverksamheten ganska långt går ut på att ge barnen möjligheter att leka. När innehållet väljs ska lek, skapande verksamhet och positiva upplevelser få särskild uppmärksamhet.

Barnens möjlighet att välja mellan olika verksamhetsformer

I grunderna kan vi läsa att vid planeringen ska beaktas att verksamheten är mångsidig och att det finns möjligheter till differentiering och arbete i smågrupper. 53% av ledarna svarade att barnen dagligen har möjlighet att välja mellan olika verksamhetsformer, 30% ofta och 16% ibland. Dessa siffror är nästan exakt likadana som i kartläggningen 2016.

Barnens möjlighet till vila och lugn och ro

Enligt både lagen och grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten skall barnen ges möjlighet till vila och lugn och ro och verksamheten ska ske i en trygg och lugn miljö. Enligt eftisledarna uppfylls detta mål inte så bra eftersom endast 31% anser att barnen dagligen har möjlighet till detta. 10% svarar att barnen aldrig har möjlighet till vila och lugn och ro. I jämförelse med kartläggningen år 2016 har möjligheterna till vila och lugn och ro blivit aningen sämre. Då var andelen som svarade att barnen aldrig får möjlighet till vila och lugn och ro 8% och dagligen svarades av 35%. Detta har diskuterats mycket och det råder en allmän uppfattning om att det blivit stökigare på eftis. Motsvarande resultat har också de nationella uppföljningarna visat. Vi kan också utgående från materialet konstatera att det finns ett klart samband mellan stora grupper/flera anställda och sämre möjligheter till lugna stunder. Eftersom resultatet också visar att grupperna blivit lite större kan detta också ha ett samband.

6.4. Eftisledarens yrkesroll och trivsel i arbetet

Uppskattning i arbetet

Många undersökningar visar på betydelsen av uppskattning i arbetet, särskilt den som ges av chefer eller ledningen är viktig. I den här utredningen kan vi se att ledarna upplever en rätt så stor uppskattning från den egna arbetsgivaren. 58% känner sig mycket uppskattade och 32% något uppskattade av ledningen. 10% av de som svarade upplever däremot en liten eller väldigt liten uppskattning av den egna arbetsgivaren. Resultatet är ungefär det samma som år 2016 med en liten förbättring.

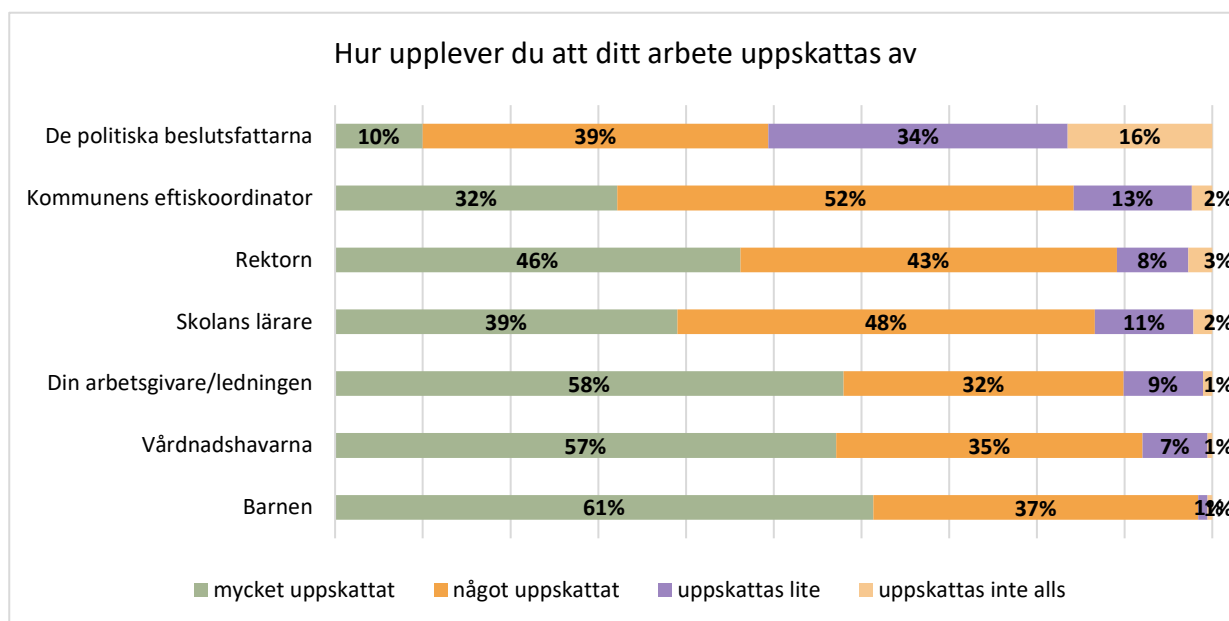
Den klart största uppskattningen i arbetet upplever eftisledarna att de får av barnen och föräldrarna. Hela 61% upplever att de uppskattas mycket och 37% att de uppskattas något av barnen. Även föräldrarnas uppskattning upplevdes som stor. 61% upplever att de är mycket uppskattade och 33% något uppskattade av vårdnadshavarna.

Den minsta uppskattningen upplever ledarna att de får av politikerna. I genomsnitt är det 54% som upplever att de får lite eller väldigt lite uppskattning av politikerna. Jämfört med tidigare kartläggning upplever man dock en lite större uppskattning nu än år 2011 och 2016 av politikerna. 2011 var det 68% av ledarna som upplevde liten eller ingen uppskattning alls av politiker, idag är det 54%. Det visar på att verksamheten är mera känd och etablerad i kommunerna.

Anmärkningsvärt är också att upplevelsen av uppskattningen från rektorn har blivit bättre jämfört med tidigare. Ungefär samma andel upplever en stor uppskattning medan andelen som upplever liten uppskattning har minskat jämfört med år 2011. Det tyder på att variationerna har minskat och att kontakten till rektorn och skolan i genomsnitt blivit bättre än tidigare. Mycket kan också bero på att fler eftisar idag finns i skolans utrymmen och den naturliga kontakten med skolan och rektor därmed har ökat. Uppskattningen från lärarna upplevs på nästan exakt samma sätt som från rektorn. Här kan vi se samma trend, med en förbättrad upplevelse av uppskattning jämfört med år 2011.

Uppskattningen från kommunens eftiskoordinator (ansvarsperson) har enligt eftisledarna förbättrats. 15% upplever att uppskattningen från koordinatören är liten eller ingen alls, år 2016 var andelen 23%. På basen av de kommentarerna till denna fråga kan man tolka att ledarna inte alltid känner till att det finns en person i kommunen som ansvarar för verksamheten eller vem denna person är. Speciellt om eftiset upprätthålls av en annan serviceproducent än kommunen är kontakten till den egna organisationens förman naturligare. Positivt är dock att 84% upplever mycket eller någon uppskattning av eftiskoordinatören och denna andel har också stigit lite.

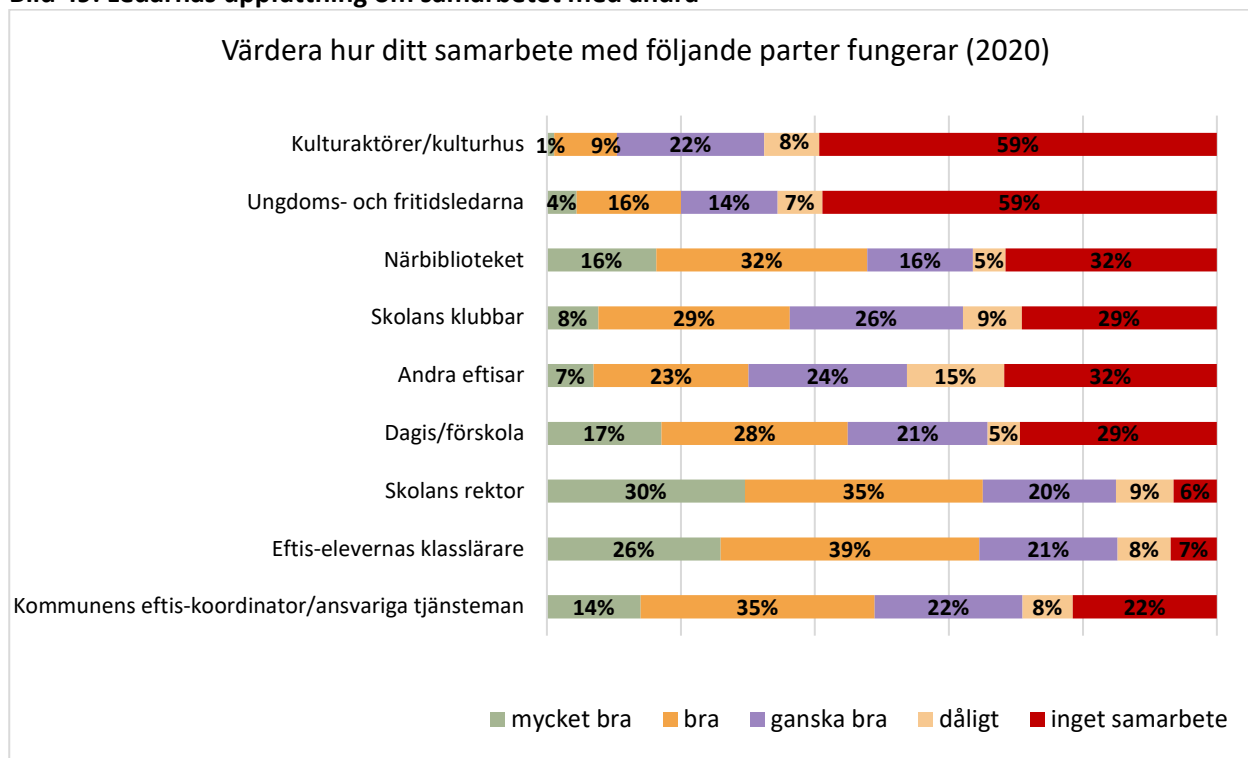
Bild 48: Ledarnas uppfattning om uppskattning i arbetet

Samarbete

Ett av syftena med morgon- och eftermiddagsverksamheten är att stödja hemmets och skolans fostrande arbete. Samarbetet mellan hemmen, skolan och eftiset skall enligt grunderna utgöra en naturlig del av verksamheten. Detta förutsätter samarbete som bygger på ömsesidig respekt som betonar det gemensamma ansvaret och intresset för barnets utveckling och bästa. Ett mångprofessionellt samarbete säkrar också utvecklingen och kvaliteten samt ökar kunskapen om barnet och gör det lättare att identifiera behoven. I kartläggningen framkommer hur eftisledarna uppfattar samarbete med olika aktörer i näromgivningen.

Bild 49: Ledarnas uppfattning om samarbetet med andra

Eftisledarna anser att det bästa samarbetet sker med skolans rektor och med eftiselevernas klasslärare. 65% tycker att samarbetet med skolans rektor och en lika stor andel tycker att samarbetet med skolans klasslärare är mycket bra eller bra. Samarbetet med rektorn fungerar mycket bra lite oftare än med klasslärarna. Majoriteten anser alltså att samarbetet är bra, men här finns också en andel som inte har något samarbete alls eller dåligt samarbete. 15% av eftisledarna har inget eller ett dåligt samarbete med klasslärarna och 15% med skolans rektor. Denna andel verkar ha vuxit en aning i jämförelse med kartläggningen från 2016 då 9% av eftisledarna uppgav att samarbetet med klassläraren var dåligt eller inte fanns.

Samarbetet med kommunens eftiskoordinator varierar mycket. 49% anser att samarbetet är bra eller mycket bra. Däremot har 30% inget samarbete alls eller ett dåligt samarbete med eftiskoordinatorn. Det varierande resultatet kan bero på att det råder okunskap om vem som bär ansvaret för eftisverksamheten i kommunen. Som vi tidigare konstaterat så känner ledarna kanske inte till att det i varje kommun finns en utsedd person som ansvarar för eftisverksamheten, än mindre vem den personen är. Också hos de enskilda serviceproducenterna kan det vara oklart vem som ansvarar för vad och vem man ska kontakta i olika frågor. De enskilda eftisledarna hos privata serviceproducenter behöver kanske inte heller i sitt arbete samarbeta med kommunen.

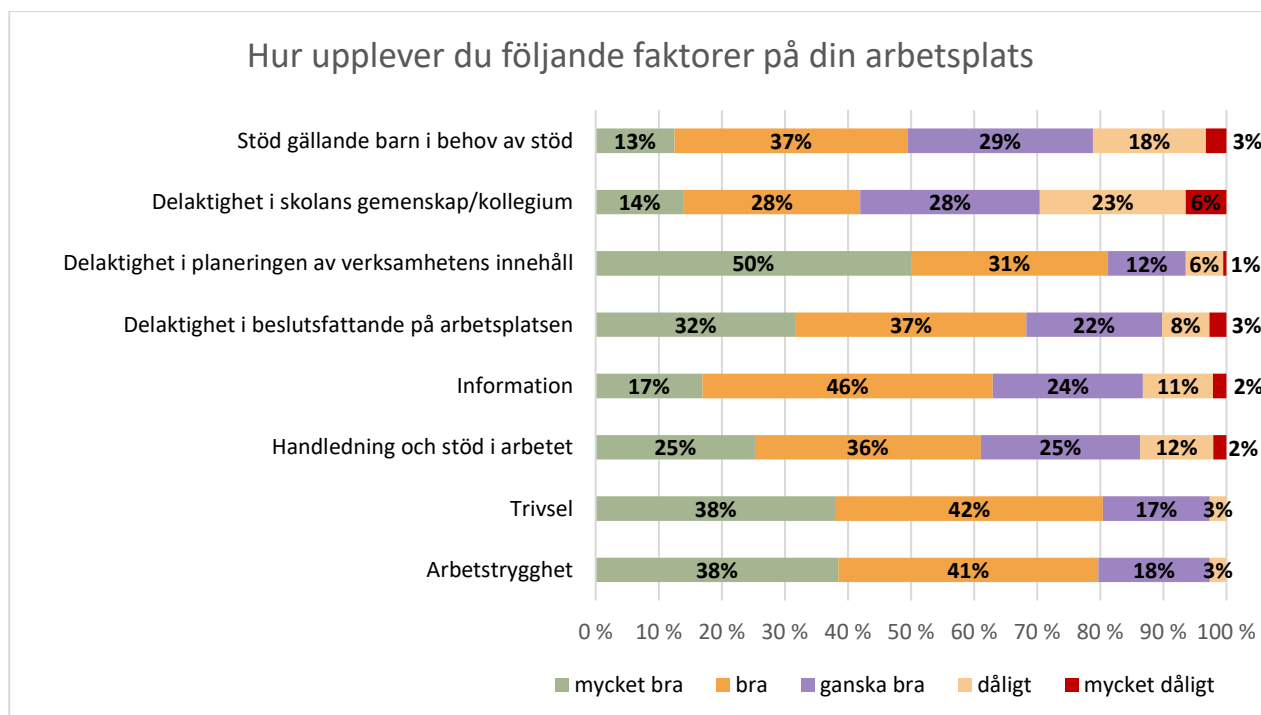
Samarbetet med kommunens kultursektor och fritidssektor fungerar enligt ledarna sämst av de angivna målgrupperna. 65% av ledarna har inget samarbete eller ett dåligt samarbete med fritidssektorn. Resultatet för samarbetet med kulturaktörer och kulturhus är motsvarande, 63% har inget eller ett dåligt samarbete. Detta tyder på att majoriteten av eftisarna inte har mycket gemensam verksamhet med dessa sektorer. Hur samarbetet fungerar mellan närbiblioteket och eftisledarna är ganska jämnt fördelat från mycket bra till inget samarbete. I kommentarerna framkommer att många har ett välfungerande samarbete men flera nämner också att det är en för lång väg till närbiblioteket. Samma resultat visar samarbetet med skolans klubbar, andra eftisar och dagis. Nästan en tredjedel av ledarna har inget samarbete alls med varken skolans klubbar, andra eftisar eller dagis.

I kommentarerna till denna fråga nämns att det kan vara den ansvariga ledaren som sköter kontakterna och samarbetet med andra aktörer. Positivt är att många också nämner att stödet och samarbetet från skolan är bra och fungerar. Några eftisledare nämner att samarbetet med andra eftisar har blivit bättre. I kommentarerna framkommer också att eftisarna nog ibland informeras om olika kulturevenemang och annat som ordnas, men att eftisarna ofta också glöms bort. Några ledare skriver att samarbete med andra aktörer i näromgivningen inte sker så ofta, men då det sker så fungerar det bra.

Delaktighet och trivsel i arbetet

En fråga i enkäten handlade om eftisledarnas uppfattning om olika faktorer kring delaktighet, trivsel och arbetsgemenskap. Det som framkommer i svaren är att de flesta anser att tryggheten och trivseln på arbetsplatsen är mycket bra eller bra. Hela 80% av ledarna beskriver både arbetstrivseln och tryggheten som mycket bra eller bra. I enstaka fall framkom det t.o.m. våld mot de vuxna från barn (slag och klösande, mm) och att det inte hittats sätt att lösa problemet. Även brister i eftisutrymmet nämndes som faktorer som försämrar arbetstryggheten och trivsel för både barn och vuxna.

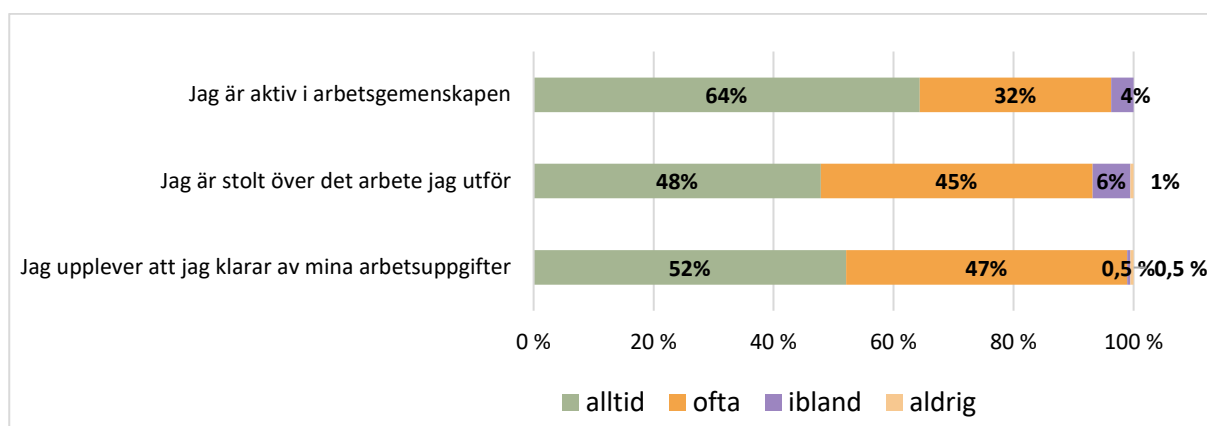
Bild 50: Ledarnas uppfattning om delaktighet och trivsel i arbetet

Majoriteten av de som svarade uppfattar att de får handledning och stöd i arbetet. 14% anser att stödet är dåligt eller mycket dåligt. Eftisledarnas delaktighet i beslutsfattande på arbetsplatsen har förbättrats. Fler tycker nu att deras egen delaktighet i beslutsfattandet på arbetsplatsen är mycket bra (32%) och bra (37%).

Informationen hör till de faktorer som får sämst resultat i kartläggningen. Även ledarnas upplevelse av delaktighet i skolans gemenskap/kollegium visar på rätt svaga resultat. Med tanke på att allt fler eftisar finns i skolans utrymmen skulle det vara viktigt att personalen i eftermiddagsverksamheten ses som en kollega i vardagen med barnen. Vid denna fråga kommenterades bl.a. att informationsgången och samarbetet med skolan och småbarnspedagogiken gällande barn med särskilda behov kunde förbättras. Det finns ännu brister i informationen mellan eftisledarna och lärarna, speciellt vad gäller dessa barn, men också andra praktiska frågor. En bra fysisk och mental arbetsmiljö är en förutsättning för att de anställda trivs och att verksamheten utvecklas.

Bild 51: Ledarnas uppfattning om sin egen yrkesroll

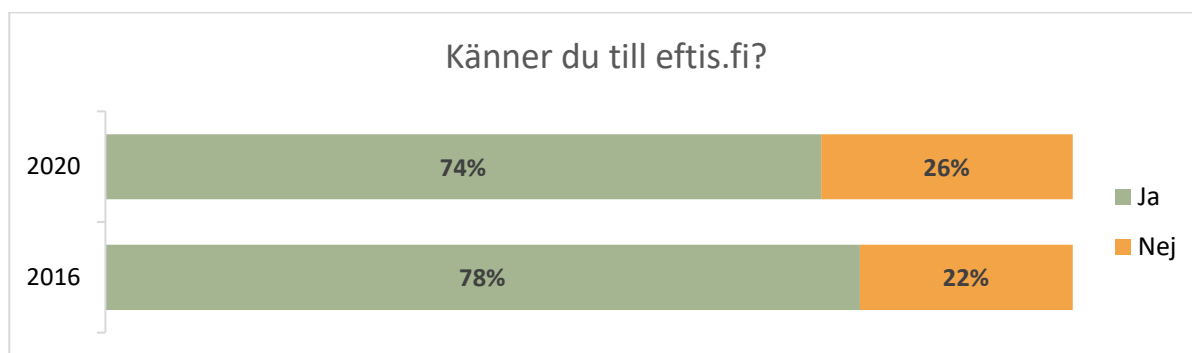
I utredningen ville vi också få en inblick i hur eftisledarna uppfattar och ser på sin egen yrkesroll och sitt eget arbete. 94% är alltid eller ofta stolta över det arbete de utför. De flesta (95%) är också aktiva i arbetsgemenskapen och alla upplever att de klarar av sina uppgifter. Svaren motsvarar väldigt långt tidigare kartläggningar. Dock upplever 10 procentenheter färre att de alltid klarar av sina arbetsuppgifter vilket korrelerar med resultaten att det på vissa håll råder stor brist på behöriga ledare och att barngrupperna är stora.

7. Information och kommunikation

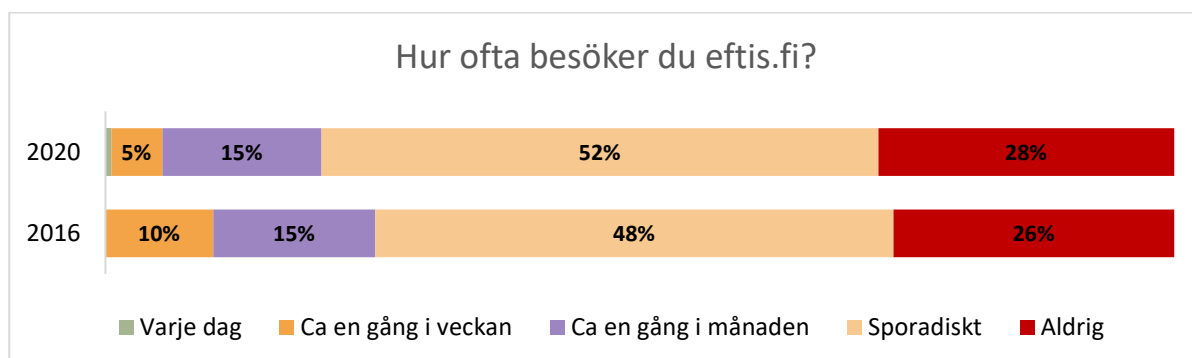
Sydskustens landskapsförbund är en koordinerande aktör som bl.a. samlar och delar information till fältet om det som är aktuellt inom eftisverksamheten. Detta gäller information om både nationella ärenden, lagar, uppföljningar, ekonomi, kurser, fortbildning, material, mm. Informationen som går ut till eftisarna och eftisledarna på fältet sker främst via webbsidor, sociala medier och via informationsbrevet Eftis-info. För att ta reda på hur informationen når eftisledarna ställde vi i enkäten några frågor om dessa informationskanaler.

Eftis.fi webbsidan används som informationskanal och verktyg för att utveckla verksamheten. Webbsidan innehåller allt från basfakta som lagar och förordningar, info om utbildning och kurser till pysseltips och artiklar och reportage från olika eftisar i Svenskfinland. Tre fjärdedelar av eftisledarna känner till webbsidan. Andelen som känner till webbsidan är något mindre än 2016 men ungefär på samma nivå. De flesta besöker webbsidan sporadiskt. Frekvensen i besöken har gått lite ner sedan föregående kartläggning 2016.

Bild 52: Kännedom om webbsidan eftis.fi

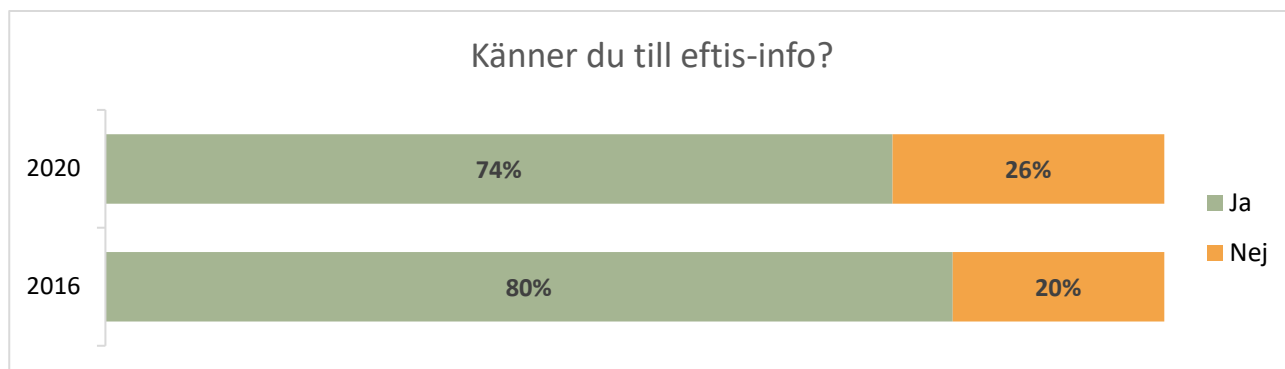

Bild 53: Besöksfrekvens på eftis.fi

Nyhetsbrevet Eftis-info skickas ut per post till alla eftisar i Svenskfinland tre till fyra gånger per år. I Eftis-info presenteras kommande utbildningar, fortbildningar och kurser, aktuella ärenden, material och tips för verksamheten. Trots att Eftis-info når alla eftisar känner 26% av de som svarade inte till det. Andelen som inte känner till Eftis-info har stigit något sedan 2016. Orsaken till att det finns de som inte känner till det tyder främst på bristande information inom eftisarna.

Bild 54: Kännedom om informationsbrevet Eftis-info

Ledarna fick i enkäten kommentera Eftis-info. De flesta kommentarer är positiva. Ledarna anser i allmänhet att Eftis-info är både informativt och intressant och en bra tillgång i deras jobb. De läser gärna om andra eftisar och om tips för verksamheten. Ett par kritiska kommentarer gäller att Eftis-info ibland anländer sent till eftiset och att relevant information om kurser då föråldrats.

8. Utvecklingsområden i verksamheten

I Utbildningsstyrelsens rapport Aamu- ja iltapäivätoiminnan tila ja kehittämistarpeet (2018) konstaterades att morgon- och eftermiddagsverksamheten gjort stora framsteg och etablerats under de senaste 15 åren. Det har haft och har stor betydelse att det finns en lagstiftning och grunder för verksamheten. Genom lagstiftningen har verksamheten utvecklats och stabiliserats på ett sätt som annars inte varit möjligt. I de djupintervjuer som gjordes i samband med Sydkustens projekt EftisKompetens (2015) var många mycket nöjda med hur verksamheten fungerar, att den börjat hitta sin form och att den tas på allvar. Det har också blivit lättare att hitta behörig personal som vill stanna i yrket och utveckla sitt arbete. I nationella uppföljningar som gjorts är föräldrar, barn, ansvarspersoner och personal över lag väldigt nöjda med verksamheten. Alla dessa faktorer visar att utvecklingen gått framåt.

Denna kartläggning visar att utvecklingen av verksamheten delvis förbättrats men delvis också stagnerat. Förbättringar har skett t.ex. i eftispersonalens arbetsförhållanden, förbindning till arbetsplatsen, handledningen i arbetet och planering av innehållet. Som exempel där det inte skett märkbara förändringar kan nämnas personalens utbildning och kompetens, planeringen av innehållet i verksamheten, samarbetet med skolan samt egna utrymmen där det inte skett förändringar eller förbättringar. Dessa områden är också sådana som nämns både av ledare och ansvarspersoner i denna kartläggning och i tidigare utredningar på frågan om vilka de största utvecklingsbehoven inom verksamheten är. Det visar att det finns stora variationer och att den ännu finns mycket att göra inom dessa områden. I enkäterna skulle både eftisledarna och kommunens ansvarspersoner som sista uppgift nämna de tre viktigast utvecklingsområdena inom eftisverksamheten. Det kom in många svar, också väldigt många allmänna kommentarer om verksamheten, både positiva och negativa.

8.1. Utvecklingsbehov enligt eftisledarna 2020

Vid en genomgång och analys av de öppna svaren av eftisledarna var den allmänna uppfattningen att eftisets viktigaste uppgift är barnens trygghet, trivsel och välmående samt att stöda hemmet och skolan i deras fostrande roll. Utrymmesfrågan nämns av väldigt många i svaren och är det oftast förekommande utvecklingsbehovet. Ledarna önskar egna ändamålsenliga utrymmen för att kunna planera och ordna verksamheten samt säkra kvaliteten och kontinuiteten i den. Det som också förekommer nästan lika ofta i svaren är samarbetet med skolan och bättre synergier, nytänk och kommunikation mellan skola och eftis. Ledarna betonar och efterlyser ett mera strukturerat och öppet samarbete med skolan, förskolan och kommunen, speciellt när det gäller barn med särskilda behov. Den fråga som lyfts upp mer än vanligt är oförmågan att hantera barn med specialbehov, man vet inte riktigt vad man får göra. Även behovet av utbildning och fortbildning inom detta område nämndes flera gånger. Ledarna har idag mycket bättre kunskaper än tidigare om barn med särskilda behov men fortbildning och handledning i det behövs också mer och mer. Barn med särskilda behov ökar och det ställs högra krav också på eftispersonalen i dessa frågor.

En tredje utvecklingsfråga som lyftes fram i svaren var eftisledarnas arbetsförhållanden. Här nämndes främst behovet av en högre lönenivå, att minska antalet tillfälliga arbetskontrakt och permitteringar under loven. En kontinuitet i personalstyrkan och trygga arbetsförhållanden efterlyses av många. Till detta kan kopplas att många över lag efterlyser en större uppskattning och respekt för sitt arbete. Även utbildningsnivån, behörighet och fortbildning samt andra utvecklingsmöjligheter i yrket för att motivera och engagera nämns.

Gruppstorleken och ett tillräckligt antal ledare är också en utvecklingsfråga som förekommer i många av ledarnas svar. Vikariesituationen och ställvis stor omsättning i personalen upplevs som ett problem. Många ledare är också bekymrade över den ofta mycket strama ekonomi och resursbrist som råder i verksamheten. Det finns inte tillräckliga resurser för vikarier, material, utflykter och bra mellanmål. Ett flertal ledare uttrycker också en önskan om bättre stöd, handledning och resurser för att hantera barn med särskilda behov och annars krävande barn. Det som i en del svar nämns som en utvecklingsfråga är barnens delaktighet i planeringen av verksamheten. Man framhäver betydelsen av fri lek och kreativa aktiviteter med mycket motion och rörelse som motvikt mot skoldagen. Möjligheten till vila och lugn och ro betonades i många svar.

Utdrag och citat från eftisledarnas egna svar på frågan Vilka är de tre viktigaste utvecklingsfrågorna i morgon- och eftermiddagsverksamheten enligt dig?

- Lönenivån är för låg
- Utveckling och samarbete med skolan med frågor som har med barnens välmående att göra, t.ex. barn som vi tycker att skulle behöva få mera hjälp och stöd
- Arbetstimmar och lönefrågor. Med de arbetstimmar och den lönen som nu betalas är det svårt att få personal för en längre tid, eller ledare över lag.
- Tillräckligt stöd/resurser för utmanande barn och barn i behov av särskilt stöd
- För vår del skulle jag önska bättre utrymmen, där man kunde ta barnens behov bättre i beaktande. Kanske till och med helt skilda eftisrum utan pulpeter och en massa saker som tillhör skolan och inte eftis.
- Yhteistyötä suomen -ja ruotsinkielisten koulujen välillä pitäisi lisätä, monikulttuurisuuden huomioiminen ja henkilökunnan pysyvyys
- Att få politiker och beslutsfattare att sätta sig in i vad eftermiddagsverksamheten egentligen är och vad som behövs för att göra den trygg och mångsidig.
- Att ha tillräckligt med personal på plats så att man skulle kunna koncentrera sig lite mera på barnen individuellt.
- Jobba för att ge eftisverksamheten en bättre status än "klippa o klistra"
- Jobba för att personalen har åtminstone en grundläggande utbildning (t.ex. eftisledarutbildning, barnledarutb. etc.) och att fortbildning ingår i arbetet.
- Samarbete med finskspråkiga organisatörer (för lite svenskspråkiga eftisledare)
- Gruppstorleken, hur göra? Har vi stora grupper borde det finnas vettigt material och leksaker som barnen och ledarna kan sysselsätta sig med.
- Möjlighet till fast anställning, ändamålsenliga och tillräckligt stora utrymmen som är planerade för eftis, så att barnen kommer bort från skolan
- Behörig, engagerad personal. Tillräckligt antal vuxna är en viktig sak men minst lika viktigt är att personalen är utbildad och lämplig för jobbet. Det märks tydligt vem som är behörig och vem som inte är det på min arbetsplats.
- Hela verksamheten är lite i gråzonen mellan barnpassning och mera pedagogisk verksamhet.
- Specialpedagogik

8.2. Utvecklingsbehov enligt kommunernas ansvarspersoner

Även kommunernas ansvarspersoner skulle som sista uppgift i enkäten svara på frågan vilka enligt dem är de tre viktigaste utvecklingsfrågorna inom morgon- och eftermiddagsverksamheten. Det finns ett klart behov av ett större samarbete, flexibilitet och synergi mellan skola och eftis. Med samarbete avses här t.ex. användningen av utrymmen, pedagogiska frågor, information, överföringen från förskolan, barn med särskilda behov och möjligheten att kombinera olika vakanser och arbeten. Man nämner även behovet att utveckla ett mera mångprofessionellt samarbete speciellt vad gäller barn med särskilda behov. Ett annat område för utveckling är personalens yrkeskunskap och behörighet och att få personalen att stanna. Det är på många håll en utmaning att få behörig och kompetent personal och därför borde anställningsvillkoren och

yrkets status förbättras. Fortbildning av personalen tas fram som ett tydligt utvecklingsområde. Ansvarspersonerna önskar både en mera systematisk och planerad fortbildning som alla har möjlighet att delta i och även att personalen deltar i den fortbildning som ordnas. Som den tredje mest påtalade utvecklingsfrågan nämns även här eftisverksamhetens utrymmen. Det behövs ändamålsenliga utrymmen för att kunna bedriva en kvalitativ verksamhet. Även utvecklingen av innehållet i verksamheten lyfts upp i svaren. Ansvarspersoner poängterar vikten av ett pedagogiskt innehåll och en välplanerad och strukturerad verksamhet, så att den är mångsidig och meningsfull för barnen.

I svaren framkommer också många andra utvecklingsfrågor, önskemål och behov som gäller specifikt den egna kommunen. Som exempel kan nämnas bättre ekonomiska resurser för verksamheten så att fler barn kan delta och för verksamheten överlag. I några kommuner finns behov av att utveckla en bättre administration, förvaltning och utvärdering samt också en bättre gemensam planering mellan serviceproducenterna och kommunen. Utvecklingen av klubbverksamheten och samordningen av eftis och klubbar nämns också.

Utdrag och citat ur ansvarspersonernas egna svar på den öppna frågan

Vilka är de tre viktigaste utvecklingsfrågorna i morgon- och eftermiddagsverksamheten enligt dig?

- Vi jobbar på att utbilda personalen i lågaffektivt bemötande, vi jobbar på teambildning - vi-anda
- Personalens kompetens/ behörighet. Lärmiljöerna. Specialkompetensen för barn med behov av stöd.
- Höja statusen, heldagsarbete för dem som önskar, tillräckligt med stöd till verksamheten (ekon. stöd, utbildning, pedagogiskt stöd) för att kunna upprätthålla en bra och kvalitativ verksamhetsnivå. Kompetent/behörig personal, mångprofessionellt samarbete, ändamålsenliga lokaler, morgonvård.
- Hålla kvar de privata aktörerna. Morgonvårdens vara eller inte vara. Samarbete skola – eftis.
- 1. Tilat ja ohjaajien täydennyskoulutus 2. Koulun ja eftiksen yhteistyö 3. Erityislasten määrän kasvu kouluissa aiheuttaa myös eftiksessä haasteita
- Anser att verksamheten fungerar bra i vår kommun. Har nära samarbete med småbarnspedagogik och förskola. Nära samarbete med skolan.
- Klubbens utrymme. Personalens yrkeskunskap. Den ledda verksamheten.
- Hitta ändamålsenliga utrymmen för vår eftisverksamhet. Utrymmena varierar väldigt mycket nu i vår kommun.
- Fortbildning för ledarna. Mera samarbete med skolorna så att samma personal kan användas. Verksamheten kunde organiseras av skolornas rektorer då den finns i skolornas utrymmen
- 1. Tillräckligt med behörig personal 2. Mera samarbete med skolorna 3. I övrigt, vad gäller vår egen kommun, har vi för tillfället fina utrymmen, fina gårdsplaner, tillräckligt med personal, en bra verksamhet, bra mellanmål, samt olika klubbar som ordnas inom ramen av verksamhetens tider.
- Koordinering, samarbete finska-svenska, verksamhetskultur.
- Tillgången till personal, för få av eftisledarna har behörighet
- Työntekijöiden rekrytointi on väliillä haasteellista. Palkka on niin pieni, jos on osa-aikainen.
- Samarbete kring barn med specialbehov (utåtagerande barn) samt barn med invandrabakgrund (Tolkningstjänster, kontakt till social- och hälsovård).
- Personalens utbildning (hur man bemöter utmanande barn). Utrymmena. Barngrupperna.
- Morgon- och eftermiddagsverksamheten är inte en del av lagen om grundläggande utbildning. Tydliga instruktioner borde utarbetas för vilka rättigheter och skyldigheter personalen har gällande bl.a. disciplinära åtgärder, bemötande av elever med utåtagerande beteende. Samarbetet med skolorna borde förbättras, men personalen är ganska ensamma och bundna till verksamheten. Fortbildning och arbetshandledning borde kunna ordnas för alla.
- Toiminnasta tiedottaminen, ohjaajan ja vanhemman kohtaaminen, toiminnan sisältö.
- Strukturen med tanke på minskade elevantal. Verksamhetens innehåll behöver utvecklas.

9. Sammanfattning

9.1. Andel barn i verksamheten

Morgon- och eftermiddagsverksamheten har idag en etablerad och viktig roll i vårt samhälle. Antalet barn som deltar i verksamheten har ökat för varje år. Speciellt i städer är andelen barn som går i eftis mycket hög. Med denna utredning har vi tagit fram siffror på hur många svenskspråkiga barn som deltar i eftisverksamheten i Finland och gjort jämförelser med kartläggningar från 2016 och 2011 samt nationella siffror.

I hela Finland deltar idag 60% av barnen i åk 1 och 32% av barnen i åk 2 i eftis, tillsammans 46% av barnen i åk 1-2. När lagen om morgon- och eftermiddagsverksamhet trädde kraft år 2004 var motsvarande siffror 43% (åk 1) och 25% (åk 2). Andelen barn i eftis har kontinuerligt ökat för varje år. Av de svenskspråkiga barnen deltar hela 78% av barnen i åk 1 och 61% av barnen i åk 2 i eftis, vilket tillsammans utgör 69% av alla barn i åk 1-2 i de svenskspråkiga skolorna. Andelen barn som deltar i eftis i de svenskspråkiga skolorna är alltså 23 procentenheter högre än i landet i medeltal och andelen har stigit med 3 procentenheter sedan 2015 .

Nästan alla som ansöker om en plats i den svenskspråkiga eftisverksamheten får en plats, det är endast i ett par kommuner i Svenskfinland som alla barn med intresse för att delta inte ryms med vid läsårsstarten. Andelen barn som deltar i verksamheten varierar dock stort både mellan kommunerna och regionerna. I Huvudstadsregionen går hela 91% av alla elever i åk 1 i eftis medan endast 69% av eleverna i åk 1 i Österbotten går i eftis. Detta kan till en del förklaras med att det oftast i urbana miljöer är fler barn som går i eftis än i glesbygden.

Vi har dock ännu en lång väg att gå innan vi uppnår nivån i våra nordiska grannländer, där ca 80% av alla barn i åk 1 och 2 deltar i eftermiddagsverksamheten. Förändringar i arbetslivet, familjernas vardag samt de sociala nätverken kräver lösningar för att trygga eftermiddagen för en allt större andel av barn i yngre skolåldern. Betydelsen av en välfungerande eftermiddagsverksamhet avspeglas direkt i föräldrarnas möjlighet att på ett smidigt och fungerande sätt kombinera familjeliv och arbete. Eftis roll i att förebygga utslagning och minska mobbning är faktorer som har blivit allt viktigare.

Trenden i Finland har under de senaste åren varit färre men större skolor. Det här märks också i eftermiddagsverksamheten. År 2020 fanns det 209 eftisar i Svenskfinland och eftisarna är överlag större, med både flera barn och flera ledare. I medeltal går i Svenskfinland 23,3 barn på ett eftis, men de regionala skillnaderna är stora. I huvudstadsregionen är medeltalet märkbart högre, 34,7 barn per eftis, än i resten av landet. I Egentliga Finland är medeltalet 25,7 barn och i de övriga regionerna strax under 20 barn per eftis.

Antalet barn per ledare var i medeltal 8,7 i hela Svenskfinland, men återigen finns stora skillnader mellan regionerna. Även om kommunerna har regler för hur många barn en ledare kan och får ha i sin grupp, finns det inte direkta bestämmelser om gruppstorlekar. Det här kan, i kombination med utrymmenas storlek och ändamålsenlighet, ha en viss betydelse för verksamheten. Speciellt möjligheten att förverkliga stunder med lugn, vila eller koncentration kan påverkas.

Det som ibland glöms bort i diskussionen är att eftermiddagsverksamheten tar vid där skoldagen slutar. Gruppstorleken och den dynamik i barnets vardag som gruppstorleken ger upphov till kan alltså följa med barnet under hela dagen. Det här är en intressant fråga för fortsatt utredning.

9.2. Upprätthållare av verksamheten

I Svenskfinland har det av tradition varit betydligt vanligare att eftisar upprätthålls av tredje sektorn än vad fallet är i hela landet. Trenden visar dock att det också i de finlandssvenska sammanhangen är kommunerna som blivit de största upprätthållarna av eftermiddagsverksamheten. Ganska exakt 50% av eftisarna i Svenskfinland drivs av kommuner medan 50% drivs av olika aktörer inom tredje sektorn. Den enskilt största serviceproducenten, förutom kommunerna, är Folkhälsan men också lokala hem och skola-föreningar och andra idéella föreningar driver verksamhet. Församlingarna, som tidigare var en stor aktör, har minskat ganska kraftigt de senaste åren och deras andel är nu endast 6%. Vi kan på basen av resultaten i kartläggningen konstatera att kommunen upprätthåller de flesta eftisarna i västra Nyland och Österbotten, medan Folkhälsan är stark i huvudstadsregionen och på språköarna. I alla tvåspråkiga regioner förekommer alla former av upprätthållarbas, men variationerna mellan regionerna har jämnat ut sig jämfört med kartläggningen år 2011. Kommunen har dock alltid det slutliga ansvaret för att verksamheten fyller den funktion och de kriterier som lagen förutsätter.

9.3. Deltagaravgifter

Maximivavgiften för verksamheten är fastställd enligt lag och enligt den får avgiften vara högst 120 euro för 570 timmar (ca 3h/dag) och högst 160 euro för 760 timmar (ca 4h/dag). Avgifterna ska efterskänkas eller nedsättas, om det finns skäl med beaktande av vårdnadshavarens underhållsskyldighet eller utkomstmöjligheter eller vårdsynpunkter. För verksamhet som överskrider 3 h eller 4 h per dag kan kommunen själv bestämma avgiften. I och med lagförändringen från 2016 har de flesta kommuner höjt sina avgifter. Höjningarna har oftast varit 20-30% eller ca 20 €/månad. I enstaka kommuner har större höjningar skett. Utvecklingen har delvis varit naturlig och förväntad, men den har medfört att skillnaderna mellan kommunernas avgifter för morgon- och eftermiddagsverksamheten har blivit större än tidigare. Den högsta avgiften för eftisverksamheten i en kommun varierar från 75 € i Lovisa till 180 € i Sjundeå. Ur föräldrarnas synvinkel är detta en viktig jämlikhetsfråga. Vid en nationell uppföljning som gjordes år 2014, innan deltagaravgifterna höjts, tyckte 82% av vårdnadshavarna att avgiften var rimlig med tanke på kvaliteten och den service man får.

Olika kommuner använder sig av olika principer för att fastställa avgiften och de är inte alltid helt jämförbara. Man kan identifiera fyra huvudprinciper som kommunerna använder sig av: 1) timmar/dag, 2) dagar/månad, 3) hybrid av timmar/dag och dagar/månad, samt 4) fast avgift. Att det finns flera olika sätt att fastställa avgiften på gör ändå att det blir något svårare att få en tydlig uppfattning i frågan.

9.4. Personalens behörighet och arbetsförhållanden

Eftermiddagsverksamheten är kvinnodominerad i likhet med småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen. Kartläggningen visar dock att andelen män som jobbar i branschen har ökat en aning, från 8% år 2011 till 13% år 2020.

Behörighetsgraden i de svenska eftisarna är enligt denna kartläggning 68%. Lagen om grundläggande utbildning utgår från att verksamheten leds av behörig personal. Det här har också länge varit ett av de viktigaste utvecklingsområdena: att kunna anställa behörig personal och få behörig personal till verksamheten. Enligt nationella uppföljningar som Utbildningsstyrelsen gjort (senast år 2015) är

behörigheten i hela landet 72% vilket betyder att behörigheten i den svenskspråkiga verksamheten är något lägre. För tillfället utbildas dock en del av de obehöriga ledarna och erhåller därmed behörighet inom kort.

När det gäller behörighet finns det stora variationer både mellan regioner och mellan de olika upprätthållarna. Andelen obehöriga är störst i huvudstadsregionen där 52 % är behöriga och minst i östra Nyland där 92% av eftisledarna är behöriga. Bland upprätthållarna har kommunerna för tillfället den högsta andelen behöriga med 81 %. Andelen behöriga i församlingarna är 78%, medan behörighetsandelen för föreningar var 68 % och för Folkhälsan 47 %. Föreningarna har haft en betydlig nedgång i andelen behöriga under de senaste fyra åren, medan kommunerna har haft en klar uppgång i andelen behöriga.

Andelen ledare som anser att det ordnas tillräckligt med kurser och fortbildning har sjunkit. Det tyder på att utbudet av kurser blivit sämre och/eller att behovet och efterfrågan har ökat. 61 % av ledarna anser att det ordnas tillräckligt med kurser, den här andelen var år 2016 77 %. Speciellt efterfrågas fortbildning om barn med särskilda behov men också utagerande och krävande barn. Många ledare upplever att avståndet till fortbildningen är för stort och att det är svårt att delta eftersom man inte kan få en vikarie. Fortbildningen är viktig för att utveckla yrkeskunskapen, för inspiration och motivation i arbetet, samt för att eftisledarna ska kunna föra kollegiala samtal.

Eftisledarens arbete är oftast ett deltidsarbete. För 61% av de som deltog i kartläggningen är anställningen på deltid. Lite mer än hälften av de som jobbar deltid, 54%, skulle önska ett heltidsarbete. Andelen eftisledare som önskar ett heltidsarbete har minskat något. Det är ganska vanligt att kombinera eftisledararbetet med jobbet som skolgångsbiträde, en tredjedel av ledarna gör det. Det finns också ledare som jobbar inom småbarnspedagogiken, med sommar- och lovverksamhet, som städare, klubbledare, lärare, m.m. Genom att ytterligare utveckla och skapa möjligheter till kombinationer av uppgifter inom skola, småbarnspedagogik, ungdoms- och fritidsverksamhet samt ett mera utvecklat system för vikariat kunde man skapa tryggare arbetsituationer för de anställda samt en mera långsiktig och målinriktad verksamhet.

Anställningarna är i de flesta fall fortlöpande. Andelen med tidsbundna arbetskontrakt har hållits på samma nivå som för fem år sedan. 41% av eftisledarna har tidsbundna arbetskontrakt. De tidsbundna kontrakten är oftast på 6 till 11 månader och många skriver nya arbetskontrakt varje höst. De som har fortlöpande arbetskontrakt är ofta permitterade eller lediga utan lön på sommaren och under skolloven. 44% av ledarna uppger att de är permitterade under läsåret. För många ledare är detta en osäkerhetsfaktor, att planera sin framtid ifall man inte har en fortlöpande anställning är en utmaning. Andelen permitterade har hållits på samma nivå sedan 2016. För att tillgången på kompetent och motiverad arbetskraft ska vara tillräcklig bör arbetsförutsättningarna förbättras.

9.5. Utrymmen

Morgon- och eftermiddagsverksamheten arrangeras i allt större grad i anslutning till skolans utrymmen. Enligt denna kartläggning verkar ca 70% av eftisarna i skolans utrymmen mot 46% för tio år sedan. Ungefär 30% verkar i utrymmen utanför skolan mot 54% för tio år sedan. Av de eftisar som deltog i kartläggningen har ca 40% helt egna utrymmen som inte används för annat än eftisverksamhet och detta är en liten ökning från tidigare. Alltid är inte utrymmena ändamålsenliga och lämpliga för verksamheten. Variationerna och skillnaderna i utrymmena är mycket stora.

Även i nationella uppföljningar av verksamheten lyfts utrymmena fram som en av de viktigaste utvecklingsfrågorna. Många är missnöjda med utrymmets storlek eftersom ca 50% anser att storleken är

nöjaktig eller dålig, men många är också väldigt nöjda. Eftisverksamheten glöms tyvärr på många håll bort i planeringen av nya skolhus. De yngsta skolbarnen tillbringar lika mycket, ibland mer tid i eftis än i skolan och därför är det väldigt viktigt med ändamålsenliga utrymmen för att kunna bedriva en trygg och kvalitativ verksamhet där barnen trivs.

9.6. Fostringsgemenskapen och samarbetet

Ett av syftena med morgon- och eftermiddagsverksamheten är att stödja hemmets och skolans fostrande arbetet. Samarbetet mellan hemmen, skolan och eftiset skall enligt grunderna utgöra en naturlig del av verksamheten. Detta förutsätter samarbete som bygger på ömsesidig respekt som betonar det gemensamma ansvaret och intresset för barnets utveckling och bästa. Ett mångprofessionellt samarbete säkrar också utvecklingen och kvaliteten samt ökar kunskapen om barnet och gör det lättare att identifiera behoven.

Kartläggningen visar att det finns rätt så stora variationer på hur samarbetet mellan eftis och skolan fungerar. Ca 65% av ledarna anser att samarbetet med skolans rektor och klasslärare är mycket bra eller bra. Resultatet är det samma som i kartläggningen från 2016. Majoriteten anser alltså att samarbetet är bra, men ännu har en rätt stor andel inget samarbete alls eller dåligt samarbete. 15% av eftisledarna har inget eller ett dåligt samarbete med klasslärarna och 15% med skolans rektor. Denna andel har vuxit en aning i jämförelse med kartläggningen från 2016 då 9% av eftisledarna uppgav att samarbetet var dåligt eller inte fanns. Allt fler eftisar fungerar i skolans lokaler men samarbetet har trots det inte förbättrats snarare tvärtom.

I grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten är föräldrarnas delaktighet i planeringen inskriven. Nästan en fjärdedel av ledarna uppger ändå att föräldrarna aldrig ges möjlighet att delta i planeringen och 56% att föräldrarna ibland ges möjlighet att delta. Endast en femtedel av ledarna anser att föräldrarna ofta eller alltid ges möjlighet att delta i planeringen. Däremot anser de flesta ledarna att de informerar föräldrarna bra. Det kan vara svårt för ledarna att få föräldrarna engagerade och att veta hur de kan känna sig delaktiga. Det viktiga är att de ges möjlighet och här spelar också samarbetet med skolan en viktig roll.

9.7. Planering av verksamheten och verksamhetens innehåll

I denna kartläggning har vi också undersökt hur eftisledarna uppfattar det dagliga arbetet och hur vissa delar av målen i lagen och grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten uppfylls.

Största delen (86%) av de svenskspråkiga eftisarna har en skriftlig verksamhetsplan. I 7% av svaren framkommer att en skriftlig verksamhetsplan inte gjorts och 7% vet inte om de har en skriftlig verksamhetsplan. Att en del eftisledare inte vet om de har en skriftlig verksamhetsplan beror troligen på att en del av de som deltog i enkäten är anställda för en kort tid och kanske inte känner till hur eftiset fungerar. Fler än tidigare anser att verksamheten är planerad och utvärderas regelbundet.

I grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten står att innehållet i verksamheten ska bidra till att målen som fastställs i grunderna och i kommunens verksamhetsplan uppnås. Ett av de klart positivaste resultaten i kartläggningen handlar om utevistelsen på eftis. Alla eftisledare svarar att de är ute med barnen varje dag (97%) eller ofta (3%). Ingen uppgav att de ibland eller aldrig är ute med barnen. Detta är positivt med tanke på barnens möjligheter till motion och rörelse och sunda levnadsvanor och att barnen allt mer sitter inne då de är hemma. Positivt var också att t.ex. högläsning dagligen hade ökat på eftisarna och att barnen i hög grad har möjlighet att välja mellan olika verksamhetsformer på eftis. Barnens möjlighet till till

vila och lugn och ro på eftis har dock försämrats enligt ledarna. Orsaken till detta kan vara att grupperna blivit större och att utrymmena inte alltid är ändamålsenliga.

Eftisledarnas delaktighet i planering och beslutsfattande på arbetsplatsen har förbättrats. Nästan 70% tycker att deras egen delaktighet i beslutsfattandet på arbetsplatsen är mycket bra (32%) och bra (37%). Det som kommenterades ofta var att informationsgången och samarbetet med skolan och småbarnspedagogiken gällande barn med särskilda behov kunde förbättras. Det finns ännu på många håll brister i informationen och kommunikationen mellan eftisledarna och lärarna, speciellt vad gäller dessa barn, men också andra praktiska frågor.

9.8. Eftis allt närmare skolan

Denna kartläggning visar på att samarbetet och kontakten till skolan, rektorn och elevernas klasslärare ligger på ungefär samma nivå som tidigare. Samverkan med skolan lyfts fram som en av de viktigaste utvecklingsfrågorna såväl bland eftisledare som kommunens ansvarspersoner.

Både denna och tidigare uppföljningar, rapporter och utredningar har alla visat att det finns ett klart behov av att ytterligare stärka kontakten och samverkan mellan eftis, skola och förskola. Det finns påfallande stora skillnader i hur samarbetet fungerar och på många håll saknas en klar struktur och systematik för hur det praktiska samarbetet mellan skola och eftis skall skötas. Både skolornas och eftisarnas ledning och kommunernas ansvarspersoner är i nyckelposition för att utveckla fungerande strukturer på lokal nivå.

Morgon- och eftermiddagsverksamheten har blivit mer etablerad och kvalitativ. Eftisverksamheten finns allt oftare i skolans utrymmen, vilket gör samarbetet lättare i praktiken. Verksamheten stöder på många sätt målen i skolans läroplan och kan bidra till att förverkliga dem. Samtidigt som eftisverksamheten hittar sin form och etableras i skolvardagen förs det diskussioner om skoldagens struktur. Det har satsats på projekt där man prövar nya modeller för skoldagens struktur och ökad hobbyverksamhet i samband med skoldagen (Flexibel skoldag, spetsprojekt, mm). Bl.a. professor Lea Pulkkinen förslog i en utredning till Undervisningsministeriet 2015 att hela strukturen för skoldagen ses över, med mera klubbverksamhet i skoldagen och att morgon- och eftermiddagsverksamheten förnyas och kopplas starkare ihop med skolan och klubbverksamheten. Utbildningsstyrelsen tillsatte 2017 en arbetsgrupp som i sin rapport Aamu- ja iltapäivätoiminnan tila ja kehittämistarpeet kommer med olika åtgärdsförslag för att utveckla verksamheten. Bl.a. föreslår de ett nationellt försök med att på ett nytt och smidigare sätt samordna förskola, skola och eftisverksamheten lokalt. Enligt regeringen Marin ska alla barn och unga garanteras en genuin möjlighet att ha en hobby som intresserar dem i anknytning till skoldagen i och med den nystartade Finlandsmodellen. Dessutom ska morgon- och eftermiddagsverksamhet och kvaliteten på verksamheten, klubbverksamheten och samarbetet mellan kommunerna och aktörer inom den tredje sektorn ska stärkas. Vi är i all fall på ett administrativt och teoretiskt plan god väg till en mer fungerande och gemensam vardag för många olika yrkesgrupper och verksamheter i skolbyggnaderna som på olika sätt stöder barnen och de unga.

Då majoriteten av våra första- och andraklassare tillbringar nästan mera tid på eftis än i skolan är det nödvändigt att väcka diskussion om vad en kvalitativ morgon- och eftermiddagsverksamhet är. Här krävs fokus på kontinuerliga arbetsförhållanden, utrymmen, utbildning och fortbildning samt resurser för detta. Men likaväl behövs även ett ökat samarbete mellan eftis-skola-hem, en planerad verksamhet, en uttalad uppskattning av det arbete som görs inom verksamheten och ett erkännande på flera plan för det viktiga pedagogiska och fostrande arbete som görs inom morgon- och eftermiddagsverksamheten.

Bilder i rapporten

Bild 1: Andel svenskspråkiga elever i åk 1-2 som deltar i eftermiddagsverksamheten per region

Bild 2: Deltagande i eftis år 2015 och 2019, åk 1-2

Bild 3: Antal barn i morgon- eftermiddagsverksamhet i Finland 2004-2019 (andel inom parentes)

Bild 4: Upprätthållar- och finansieringsbas för eftisarna i Svenskfinland i kommuner som deltagit i kartläggningen

Bild 5: Antal eftisar i Svenskfinland 2020

Bild 6: Eftisarnas upprätthållare i Svenskfinland 2016 och 2020, enligt de eftisar som deltog i kartläggningen (Inom parentes, resultat från kartläggningen 2016)

Bild 7: Eftisarnas upprätthållare i Svenskfinland 2016 och 2020, samtliga eftisar

Bild 8: Eftisarnas upprätthållare per region, enligt eftisar som deltagit i kartläggningen

Bild 9: Eftisarnas upprätthållare samtliga eftisar i Svenskfinland

Bild 10. Andel av eftisansvarigas arbetstid som består av uppgifter i anslutning till morgon- och eftermiddagsverksamheten

Bild 11: Upplevelse av hur arbetstiden för eftisfrågor räcker till bland ansvarspersoner i kommuner

Bild 12: Längd på avtal mellan kommuner och serviceproducenter

Bild 13. Avgifter för morgon- och eftermiddagsverksamheten i 28 tvåspråkiga kommuner 2019-2020

Bild 14: Andel kommuner som har anvisningar om möjlighet till nedsatt avgift för familjerna

Bild 15: Eftisarnas verksamhetspråk 2016 och 2020

Bild 16: Könsfördelning bland de anställda på eftis

Bild 17: Åldersfördelning bland de anställda på eftis

Bild 18. Typ av anställning och avtalets längd

Bild 19: Anställningsförhållande enligt upprätthållare

Bild 20: Andel permitterade eftisledare totalt 2020, samt enligt upprätthållare 2016 och 2020

Bild 21: Tidsperioder för permitteringar

Bild 22. Arbetets art, deltid eller heltidsarbete

Bild 23. Deltid som önskar heltidsarbete

Bild 24: Arbetsförhållandets längd på nuvarande arbetsplats

Bild 25: Arbetserfarenhet som eftisledare överlag, 2016 och 2020

Bild 26. Medelvärde för arbetserfarenhet

Bild 27. Andel som arbetat mindre än 5 år samt mer än 13 år

Bild 28: Övriga arbetsuppgifter i kombination med eftisledararbetet enligt kommunerna

Bild 30: Andel eftisledare som uppger att deras eftis har en ansvarig ledare

Bild 31: Utbildningsnivå bland eftisledare som deltog i kartläggningen

Bild 32: Behörighet bland de eftisledare som deltog i kartläggningen

Bild 33: Behörighet bland ledarna som svarat på enkäten, enligt region 2011, 2016, 2020

Bild 34: Behörighet bland ledarna som svarat på enkäten, enligt arbetsgivare 2011, 2016 och 2020

Bild 35a: Ordnas det tillräckligt med kurser för eftisledare?

Bild 35b: Har du fått information om kurser för eftisledare?

Bild 36. Åsikt om fortbildning

Bild 37. När har du senast deltagit i kurser/fortbildning?

Bild 38. I vilket utrymme fungerar ert eftis? Räknet på basen av antal eftisar som deltog (115)

Bild 39: Bedöm utrymmet med tanke på följande faktorer

Bild 40: Kommuner med rekommendationer för hur många barn per ledare det ska finnas i en grupp

Bild 41: Antalet barn per ledare enligt upprätthållare 2011, 2016 och 2020

Bild 42: Antal barn per ledare i medeltal 2011, 2016 och 2020 enligt region

Bild 43: Antalet anställda per eftis

Bild 44: Uppfattning om antalet barn per ledare är tillräckligt

Bild 45: Förekomst av verksamhetsplan enligt arbetsgivare

Bild 46: Ledarnas uppfattning om planering och utvärdering av verksamheten i gruppen

Bild 47: Ledarnas uppfattning om vissa målområden i verksamheten

Bild 48: Ledarnas uppfattning om uppskattning i arbetet

Bild 49: Ledarnas uppfattning om samarbetet med andra

Bild 50: Ledarnas uppfattning om delaktighet och trivsel i arbetet

Bild 51: Ledarnas uppfattning om sin egen yrkesroll

Bild 52: Kännedom om webbsidan eftis.fi

Bild 53: Besöksfrekvens på eftis.fi

Bild 54: Kännedom om informationsbrevet Eftis-info

Bilaga 1.

Kommuner som deltog i enkäten riktad till ansvarspersoner i kommunerna
(totalt 29 kommuner)

Borgå
Esbo
Grankulla
Hangö
Helsingfors
Ingå
Jakobstad
Karleby
Kimitoön
Korsholm
Korsnäs
Kotka
Kronoby
Kyrkslätt
Larsmo
Lojo
Lovisa
Malax
Nykarleby
Närpes
Pargas
Pedersöre
Raseborg
Sibbo
Sjundeå
Vanda
Vasa
Vörå
Åbo

Kartläggning av morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland 2020

Enkät till eftisledare

KONTAKTUPPGIFTER

1. Eftisets namn

2. Eftisets adress

3. Eftisets e-post

4. Kommun

5. Region (kryssa i)

- Västra Nyland
- Östra Nyland
- Huvudstadsregionen
- Åboland
- Österbotten
- Övriga Finland

6. Jag är anställd av

- en kommun/stad
- Folkhälsan
- en församling
- en förening eller annan organisation, vilken?

7. Vårt eftis är

- enspråkigt svenskt
- tvåspråkigt svenskt-finskt
- tvåspråkigt, annat vilket?

UPPGIFTER OM ANSTÄLLNINGSFÖRHÅLLANDE

8. Kön

- Kvinna
- Man

9. Ålder

- Under 20
- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- Över 60

10. Hur länge har du arbetat på din nuvarande arbetsplats?

Antal år:

Antal månader:

11. Hur länge har du arbetat som eftisledare?

Antal år:

Antal månader:

12. Har du en anställning som är

- Fortlöpande
- Tidsbunden, hur många månader?

13. Arbetar du

Välj heltid ifall du kombinerar eftisledararbetet med annat arbete (t.ex. skolgångsbiträde) som gör att dina arbetstimmar uppgår till 38 h/vecka

- Heltid (minst 38 h/vecka)
- Deltid, hur många timmar per vecka?

14. Om du arbetar deltid, skulle du önska ett heltidsarbete?

Ja

Nej

15. Vilka arbetsuppgifter består ditt arbete av? (du kan kryssa i flera alternativ)

- Ansvarig eftisledare
- Eftisledare
- Skolgångsbiträde / skolgångshandledare
- Dagklubbsledare
- Annat, vad?

16. Vilken typ av lön har du?

- Månadslön
- Timlön
- Jag är anställd med hjälp av sysselsättningsstöd
- Läroavtal
- Annat, vad?

17. Är du permitterad under läsåret?

- Ja
- Nej

18. Om ja, under vilken tidsperiod?

- Höstlov
- Jullov
- Sportlov
- Sommarlov
- Annan period, vilken?

UTBILDNING/ BEHÖRIGHET/ FORTBILDNING

19. Jag har en examen som ger behörighet att arbeta som eftisledare

- Ja
- Nej
- Vet ej

20. Vilken utbildning/examen har du?

- Grundskola
- Gymnasium
- Yrkesutbildning, vilken
- Högskola/universitet, vilken

21. Studerar du för tillfället?

- Nej
- Ja, till vilken examen?

22. Har du fått information om kurser/fortbildning för eftisledare under läsåret 2019-2020?

- Ja
- Nej

23. När har du senast deltagit i kurser/fortbildning för ditt jobb?

- Under det senaste halvåret
- Under det senaste året
- För över ett år sesedan
- Jag har inte deltagit i kurser/ fortbildning på över två år

24. Tycker du att det ordnas tillräckligt med kurser/fortbildning för eftisledare?

- Ja
- Nej

25. Inom vilka ämnen önskar du att det ordnas kurser/fortbildning?

26. Anser du att det är viktigt att delta i fortbildning?

- Ja
- Nej

27. Motivera ditt svar till föregående fråga:

UPPGIFTER OM EFTISET

28. Hur många anställda har ni på ert eftis just nu? Antal anställda:

29. Hur många inskrivna barn har ert eftis?

- Antal 1:or
- Antal 2:or
- Äldre barn
- Antal barn totalt (alla ovanstående tillsammans)

30. Har ert eftis en ansvarig ledare?

- Ja
- Nej

31. Anser du att antal ledare per barn är tillräckligt?

- Ja
- Nej

32. Är antalet ledare per barn tillräckligt enligt din arbetsgivares rekommendationer?

- Ja
- Nej
- Vet ej

LOKALER

33. I vilka lokaler/utrymmen fungerar ert eftis?

- I ett eget utrymme i skolans fastighet
- I skolans utrymmen som används också till annat
- I ett eget utrymme utanför skolan
- Utanför skolans utrymmen som används också till annat

34. Bedöm utrymmet med tanke på barnens behov och verksamhetens karaktär utgående från följande faktorer

	Utmärkt	Bra	Nöjaktig	Dålig
Storlek	☐	☐	☐	☐
Utrustning, redskap	☐	☐	☐	☐
Hänsyn till funktionshinder	☐	☐	☐	☐
Läget i förhållande till skolan	☐	☐	☐	☐

VERKSAMHETEN

35. Verksamhetens innehåll

	Dagligen	Ofta	Ibland	aldrig
Barnen har möjlighet till vila och lugn och ro	☐	☐	☐	☐
Barnen har möjlighet att välja mellan olika verksamhetsformer	☐	☐	☐	☐
Barnen har möjlighet till motion och rörelse	☐	☐	☐	☐
Barnen har möjlighet att leka	☐	☐	☐	☐
Vi är ute med barnen	☐	☐	☐	☐
Vi deltar aktivt i barnens verksamhet/lekar (t.ex bollspel ute)	☐	☐	☐	☐
Vi läser högt för barnen	☐	☐	☐	☐

36. Planering och utvärdering av verksamheten

	Helt av samma åsikt	Delvis av samma åsikt	Neutral	Delvis av annan åsikt	Helt av annan åsikt
Verksamheten i vår grupp är planerad	☐	☐	☐	☐	☐
En del av verksamhet är ledd	☐	☐	☐	☐	☐
Ledarna utvärderar verksamheten regelbundet	☐	☐	☐	☐	☐
Ledarna träffas regelbundet för teammöten/planering	☐	☐	☐	☐	☐
Barnen ges möjlighet att delta i planeringen av verksamheten	☐	☐	☐	☐	☐
Vi informerar föräldrarna om verksamheten	☐	☐	☐	☐	☐
Föräldrarna ges möjlighet att delta i planeringen av verksamheten	☐	☐	☐	☐	☐

HANDLEDNING OCH TRIVSEL I ARBETET

37. Vår grupp har en skriftlig verksamhetsplan som styr verksamheten

- Ja
- Nej
- Vet ej

38. Jag känner till kommunens verksamhetsplan för morgon-och eftermiddagsverksamheten

- Ja
- Nej

39. Hur upplever du att ditt arbete uppskattas av

	Mycket uppskattat	Något uppskattat	Uppskattas lite	Uppskattas inte alls
Barnen	☐	☐	☐	☐
Vårdnadshavarna	☐	☐	☐	☐
Din arbetsgivare/ledningen	☐	☐	☐	☐
Skolans lärare	☐	☐	☐	☐
Rektorn	☐	☐	☐	☐
Kommunens eftiskoordinator	☐	☐	☐	☐
De politiska beslutsfattarna	☐	☐	☐	☐

40. Motivera ditt svar (frivilligt)

41. Hur upplever du följande faktorer på din arbetsplats?

	Mycket bra	Bra	Ganska bra	Dåligt	Mycket dåligt
Arbetstrygghet	☐	☐	☐	☐	☐
Trivsel	☐	☐	☐	☐	☐
Handledning och stöd i arbetet	☐	☐	☐	☐	☐
Information	☐	☐	☐	☐	☐
Delaktighet i beslutsfattande på arbetsplatsen	☐	☐	☐	☐	☐
Delaktighet i planeringen av verksamhetens innehåll	☐	☐	☐	☐	☐
Delaktighet i skolans gemenskap/kollegium	☐	☐	☐	☐	☐
Stöd gällande barn i behov av stöd	☐	☐	☐	☐	☐

42. Motivera ditt svar (frivilligt)

43. Värdera hur ditt samarbete med följande parter fungerar

	Mycket bra	Bra	Ganska bra	Dåligt	Inget samarbete
Kommunens eftis-koordinator/ ansvariga tjänsteman	☐	☐	☐	☐	☐
Eftis-elevernas klasslärare	☐	☐	☐	☐	☐
Skolans rektor	☐	☐	☐	☐	☐
Dagis/förskola	☐	☐	☐	☐	☐
Andra eftisar	☐	☐	☐	☐	☐
Skolans klubbar	☐	☐	☐	☐	☐
Närbiblioteket	☐	☐	☐	☐	☐
Ungdoms- och fritidsledarna	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturaktörer/kulturhus	☐	☐	☐	☐	☐

44. Motivera ditt svar (frivilligt)

45. Värdera din syn på ditt eget arbete

	Alltid	Ofta	Ibland	Aldrig
Jag upplever att jag klarar av mina arbetsuppgifter	☐	☐	☐	☐
Jag är stolt över det arbete jag utför	☐	☐	☐	☐
Jag är aktiv i arbetsgemenskapen	☐	☐	☐	☐

INFORMATION OCH KOMMUNIKATION

46. Känner du till www.eftis.fi?

- Ja
- Nej

47. Hur ofta besöker du www.eftis.fi?

- Varje dag
- Ca en gång i veckan
- Ca en gång i månaden
- Sporadiskt
- Aldrig

48. Ge kommentarer om webbsidan www.eftis.fi (bra, dåligt, önskemål, mm.)

49. Känner du till informationsbrevet Eftis-info som postas till eftisarna ca 4 gånger/år?

- Ja
- Nej

50. Ge kommentarer om Eftis-info (bra, dåligt, önskemål, mm.)

ÖVRIGA KOMMENTARER GÄLLANDE VERKSAMHETEN

51. Vilka är de tre viktigaste utvecklingsfrågorna i morgon- och eftermiddagsverksamheten enligt dig?

52. Har du ytterligare kommentarer, erfarenheter, visioner, utvecklingsförslag gällande eftisverksamheten som du vill dela med dig?

53. Kommentarer och feedback på denna enkät

Kartläggning av morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland 2020

Enkät till Kommunernas ansvarspersoner/eftiskoordinatorer

1. Vilken kommun representerar du?

2. Din titel

3. Hur stor del av din arbetstid består av morgon- och eftermiddagsverksamhet?

- 100%
- 70-90%
- 40-60%
- 10-30%
- mindre än 10%

4. För vilka språkgrupper sköter du uppgifter i anslutning till morgon- och eftermiddagsverksamheten?
(du kan kryssa i flera alternativ)

- svenskspråkig verksamhet
- finskspråkig verksamhet
- övriga, vilka?

5. Vilka andra uppgifter/ områden hör till ditt arbete?

6. Upplever du att den tid du arbetar med morgon- och eftermiddagsverksamheten räcker till?

- Ja
- Nej
- Motivera ditt svar

7. Hur många svenskspråkiga barn deltar i eftisverksamheten i din kommun detta läsår?
(Samtliga barn, även i eftisar som inte upprätthålls av kommunen) Siffror per 20.9.2019 kan användas

Totalt (alla nedanstående tillsammans)

Åk 1

Åk 2

Äldre barn

Barn med beslut om särskilt stöd

8. Fick alla plats som ansökte om en plats?

- Ja
- Nej
- Om nej, hur många fick inte plats?

9. Hur många svenskspråkiga eftisar finns det totalt i er kommun?

Svenskspråkiga eftisar

Tvåspråkiga eftisar

10. Hur många av eftisarna i kommunen drivs

- av kommunen själv
- med understöd av kommunen
- med köpavtal
- av helt privata aktörer

11. Om ni köper tjänsterna av/ ger bidrag åt andra serviceproducenter, för hur lång tid görs avtal om detta?

- 1 år
- 2 år
- 3 år
- Annat

12. Hur många ledare jobbar inom eftisverksamheten i din kommun?

(även i eftisar som inte är kommunala)

- på heltid (minst 38h/ vecka)
- på deltid

13. Hur många av ledarna är

- behöriga
- obehöriga

14. Vilka övriga arbetsuppgifter kombineras med arbetet som eftisledare i din kommun?

- skolgångsbiträde / skolgångshandledare
- dagklubbsledare i församling
- lärare
- arbete inom småbarnspedagogiken / förskola
- annat, vad?

15. Har ni i er kommun rekommendationer för hur många barn per ledare det ska finnas i en grupp?

- Ja
- Nej

16. Om du svarade ja på föregående fråga, vilka är rekommendationerna?

17. Vilken är avgiften för en plats i eftermiddagsverksamheten i er kommun?

För max 3h/dag:

För mer än 3h/dag:

För morgonverksamhet:

Övriga avgiftsindelningar och system (ifall ovanstående indelning inte används i er kommun)

18. Kommer ni att höja avgifterna för verksamheten hösten 2020?

- Ja
- Nej

19. Om du svarade ja på föregående fråga, skriv in på vilket sätt avgifterna höjs.

(Nuvarande avgifter/avgifter samt den nya avgiften)

20. Har ni anvisningar för familjerna om möjlighet att få nedsatt avgift eller befrielse från avgift?

- Ja
- Nej
- Motivera ditt svar

21. Nämn de tre största utvecklingsbehoven/områden inom morgon- och eftermiddagsverksamheten

22. Övriga kommentarer och visioner gällande morgon- och eftermiddagsverksamheten

(Ge gärna också förslag och synpunkter på vad Sydkustens landskapsförbund kunde göra för att utveckla verksamheten och stöda kommunerna)

23. Kommentarer och feedback på denna enkät

Svenskspråkiga elever i eftis i åk 1-2 per region och kommun 2019

	Elever i åk 1	Elever i eftis	Andel i eftis åk 1	Elever i åk 2	Elever i eftis	Andel i eftis åk 2	Elever i åk 1-2	Elever i eftis	Andel i eftis åk 1-2
Esbo	336	265	79 %	345	245	71 %	681	510	75 %
Grankulla	60	54	90 %	51	42	82 %	111	96	86 %
Helsingfors	480	480	100 %	435	395	91 %	915	875	96 %
Vanda	75	66	88 %	75	47	63 %	150	113	75 %
Huvudstadsregionen	951	865	91 %	906	729	80 %	1 857	1 594	86 %
Hangö	33	21	64 %	36	14	39 %	69	35	51 %
Ingå	30	24	80 %	30	17	57 %	60	41	68 %
Kyrkslätt	99	82	83 %	99	64	65 %	198	146	74 %
Lojo	21	15	71 %	30	30	100 %	51	45	88 %
Sjundeå	27	8	30 %	24	5	21 %	51	13	25 %
Raseborg	198	171	86 %	204	135	66 %	402	306	76 %
Västra Nyland	408	321	79 %	423	265	63 %	831	586	71 %
Borgå	189	109	58 %	171	53	31 %	360	162	45 %
Lovisa	75	52	69 %	72	39	54 %	133	91	68 %
Sibbo	87	86	99 %	108	79	73 %	195	165	85 %
Östra Nyland	351	247	70 %	351	171	49 %	688	418	61 %
Kimitoön	45	34	76 %	54	32	59 %	99	66	67 %
Pargas	111	86	77 %	96	44	46 %	207	130	63 %
Åbo	138	130	94 %	123	85	69 %	261	215	82 %
Egentliga Finland	294	250	85 %	273	161	59 %	567	411	72 %
Jakobstad	129	101	78 %	132	77	58 %	261	178	68 %
Karleby	93	61	66 %	96	55	57 %	189	116	61 %
Korsholm	210	157	75 %	231	121	52 %	441	278	63 %
Korsnäs	21	10	48 %	24	9	38 %	45	19	42 %
Kronoby	69	41	59 %	69	33	48 %	138	74	54 %
Larsmo	99	45	45 %	123	34	28 %	222	79	36 %
Malax	42	26	62 %	60	36	60 %	102	62	61 %
Nykarleby	105	74	70 %	87	34	39 %	192	108	56 %
Närpes	96	74	77 %	99	51	52 %	195	125	64 %
Pedersöre	177	109	62 %	159	78	49 %	336	187	56 %
Vasa	228	189	83 %	192	118	61 %	420	307	73 %
Vörå	81	40	49 %	69	27	39 %	150	67	45 %
Österbotten	1 350	927	69 %	1 341	673	50 %	2 691	1 600	59 %
Kotka	6	6	100 %	2	1	50 %	8	7	88 %
Svenskfinland sammanlagt	3 360	2 616	78 %	3 296	2 000	61 %	6 642	4 616	69 %